

Jan Palczowski
Ustawy prawa polskiego

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo prawne

oprac. Krzysztof Opaliński, Anetta Luto-Kamińska

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-07-8

strona: kt

1: **Vítawy**

2: **Prává Polskiego/ Dla pá-**

3: **mięci krotko wypifáne.**

4: **1561.**

grafika Orzeł Jagielloński z inicjałami S A

strona: A

1: O Krolu/ Kápitu-

2: lum pierwe.

3: Krol w Powiáćiech ma czynić íspráwiedliwość.

4: Obiecuiem/ íz gdy przyiedzyem do ktorego Powiátu/ tedy bę-

5: dzyem czynić íspráwiedliwość z náłzými Stárostámi.

6: Dzyerżawcy Krolestwá komu czynią krzywdę.

7: toż y w tymże Kápitulum.

8: Dzyerżawcy Krolestwá/ gdyby byli pozwáni o iáką krzywdę

9: od kogo/ tedy winni przed łádem Zyemłkim łtać. A iesliby komu

10: bydło záięli z łzkody/ z páłtwiłk: tákie bydło ma być dano ná ręko-

11: iemłtwo/ ná pytanie Pánów Sądownych. A iesliby ten to Stá

12: rołtá nie dał bydłá ná rękoiemłtwo/ táki ma być karan winą iáko

13: y infzy Zyemiánie/ Ktorych pieniążnych win może koždy docho-

14: dzić iemu w Krolestwie zápifánych.

15: O Zápifániu Dobr Krolewskich. Alexán-

16: der Folio CXV.

17: Dobr Krolewłkich niezáltáwuiem/ áni dáruiem/ áni Sum-

18: my przypifuiem ná Seymie/ tylko áż z dozwołeniem Rad ná-

19: łzych: A ktoby to ináczey odzyerżał/ táki czelć y imienie tráći.

20: Krol niemoże nic vítáwić bez Rády y Połłow.

21: Toż y w tymże.

22: Krol co z Rádą y s Połły vítáwi/ to ma być wywołáno/ A-

23: bowiē káżda rzecz niewywołána/ niema być poczytáno zá práwo.

- 24: O wykupienie Kroleństwá. Sigífmundus Piotr-
25: cowie Anno Domini 1555.
26: Vítáwiliímy/ iż gdybyímy kogo wykupowáli/ álbo kto zá ná-
27: ízym Confením wykupował z dobr náízych: Tákowemu choćby
28: nieośiádłý/ tedy mu pieniądze niemáią być zápowiedáne/ á zw-
29: łázczá gdyby miał rękoymie. A iesliby co ízkody vczyńił/ ná tá-
30: kim chocby był nieośiádłý dochodzić w Sądzye Zyemíkim Prá-
31: wem: Ktorego wykupiwfzy/ ma mu być dano prowadzenie álbo
32: rumowánie zá ízeć niedzyel/ A rok od położenia Pozwu ma mu
33: być złożon zá ízeć niedzyel.

strona: Av

Vítáwy Prává Políkiego.

- 1: O Roku przed Kroleem. Sigífmundus Cracouie
2: Anno Domini 1540.
3: Vítáwiliímy/ iż gdyby był kto pozwan przed nas z Wielkíey
4: Políki/ á mybychmy byli ná ten czás w máłey Polízcze: tákiemu
5: ma być Rok przelożon od położenia Pozwu zá cztery niedzyele.
6: A tákże też gdybyímy byli w wielkíey Polízcze/ tedy thez z máłey
7: Políki pozwánemu ma być rok złożon zá cztery niedzyele. A tym
8: co íą w tákowey zyemi w ktoreybyímy ná ten czás byli: tákiemu
9: ma być rok złożon zá dwie niedzyeli.
10: O záwiázánemu Slubem. Idem et eodem.
11: Zadnego z Sláchty záwiázác slubem niemamy/ áliíz go Prá-
12: wem zwyciężywfzy: A wyiáwfzy ná Woynie.
13: Krol nikomu niema brác Imienia. Iággelío
14: Folio XIIX.
15: Obiecuiem/ iż żadnemu z poddánych náízych niewéźmiem I-
16: mienia/ áni íię wwiázem/ o wízeláki wyíthępek/ áliíz z Prává/
17: przes ktoreímy ná to wyíádzili.
18: Idem Folio LII.

- 19: Zadnemu z poddanych náleznych dobr brác niebędziemy/ áliż go
20: právem zwyciężywszy.
21: O roku závitym przed Krolem. Alexánd: fol: CVI.
22: Gdyż przed námi nieieft Rok Závity pierwszy/ pogotowiu
23: przed Stároftą być niemoże/ wyiáwfy iżby fię kto w to dobrowol
24: nie wdał álbo fię zápifał.
25: O Woiewodach/ Kápitu: II.
26: Cazymirus tertius LXXIX.
27: Vftáwiliſmy/ iżby koždy Woiewodá w ſwym woiewodztwie
28: vftáwił/ iżby wſzytkie rzeczy przedawáiące ſłuźnie były przeda-
29: wáne.
30: Woiewodá ma ſzacowác rzeczy przedáiące. Cazy-
31: mirus folio XCV.
32: Woiewodowie w ſwych woiewodztwách w káždym mieſcie
33: ná koždy rok máią dogládac/ iżby miáry y wagi wſzelákie niebyły
34: fáłſzywe. A ktoryby Woiewodá thego niedoyźrzał/ táki ma być
35: karan winą nálezą Krolewką.
36: De eodem Ioannes Albertus folio CVI.

strona: A2

Vftáwy Práwa Polkiego.

- 1: Woiewodá w ſwym woiewodztwie/ porozumiawfy fię z
2: Stároftą á z niektórymi Dignitarzmi/ máią vftáwić rzeczy prze-
3: dawáiące/ tákże teź miáry y wagi. Item/ Bráctwá aby były ſká-
4: žone/ wedle Státutu Krolá Kázimirzá/ Woiewodowie ieſliby
5: tego nieczynili co ieft nápiſano/ przepadáią winę Krolewką.
6: Idem de eodem. folio 112.
7: Gdy Woiewodá poſtánowi rzeczy przedáiące/ tedy ty rzeczy
8: ták máią idź: czego Stároftá ma doyźrzeć pod winą Stem grzy-
9: wien/ ieſliże ná Summie trzyma/ A ieſli k wierney ręce trzyma
10: ſtároſtwo/ tedy pod ſtráceniem ſtároſtwá.

- 11: O Szácunku rzeczy przedawájących. Alexan-
12: der folio 119.
- 13: Woiewodowie máią fzácować rzeczy przedawájące/ wywie-
14: dzyawłzy fię iáko drogie łą tám z kąd ie przywiozą. A ktoryby inák
15: przedawał niż Woiewodá wftáwi/ tedy onę kupią tráci.
- 16: Woiewodowie máią tego doyrzreć co ná nie należy.
- 17: Sigífmundus folio. 9.
- 18: Woiewodowie máią tego doyrzreć/ áby nikt niebył wćifnion
19: ná mierze áni ná wadze. Też Sądy áby niebyły przes nie omiesz-
20: káne/ ále by były łądzone czáfow flufzných: Maią też Woiewodo
21: wie rzeczy rzemieflnicze wftáwić/ po czemu máią być przedawá-
22: ne: A wżákże ktoby łobie dał robić nád zwyczaj/ ten niech płáci
23: iáko fię z rzemieflnikiem może wtárgowác. Tá wftáwá ma być po-
24: łpolicie po wżytkich miefciech. A gdy to Woiewodá poftánowi/
25: tedy to miefzczánie máią trzymác/ łtrzedz/ exekwowác. A ktory-
26: by to Miefzczánin przeftąpił/ ten Woiewodzye przepada 14 grzy
27: wien. A ktoryby Miefzczánin á zwłáztzá Rádá nie exekwowáli
28: by thego co Woiewodá poftánowi/ tácy máią być winą karáni/
29: łtem grzywien: ktorey winy ma fię nam doftác dwie częłci/ á Wo
30: iewodzye trzečia. A iefliby też Woiewodá nieczynił dofyć wrzę-
31: dowi fwemu/ tedy go obiecuiem kárác winą łtem grzywien/ tyle
32: kroć ile fię dopułci.
- 33: O Woiewodzye y Podwoiewodzem Sigífmun-
34: dus in Conftitutione Piotrcowie 1538.
- 35: Podwoiewodzy iefliby nieczynił wftaw w rzeczách przedáią-
36: cych/ tedy Woiewodzye ma być deferowan: ktoryby Woiewodá
37: iefliby nieprzymuřil fwego Podwoiewodzego/ áni by też łam rze
38: czy przedawájących wftáwił/ táki ma być winą łtem grzywien ka
39: ran: ktorey winy nam połowicá/ á łtronie ktoraby inftygowála

Vřtawy Prává Polřkiego.

- 1: połowicá: Item/ iefliby mieřzczánie nie trzymáli vřtav Wo-
- 2: iewodzinych/ y owřzem by przedawáli drożey niř iefř vřřawiono:
- 3: tácy iefliby byli z nářzych miařř/ máią być pozwáni przed Podwo
- 4: iewodzeřo/ áby byli zwyciężeni/ tedy máią być karáni czternařcią
- 5: grzywien. A iefliby byli mieřzczánie Pánow Duchownych álbo
- 6: řwieckich/ tácy máią być pozwáni przed ich Pány álbo Vrřędni-
- 7: ki/ ktorzy iefliby byli Právem zwyciężeni/ iřby řię rzecz dořwiád-
- 8: czyłá/ tedy teř 14 grzywien máią być káráni/ tyle kroć ileby řię do-
- 9: puřřili. A gdyby Woiewodá niechćiał řpráwiedliwořci czynić z
- 10: tákiemi mieřzczány/ thákowy ma być pozwan z vrřędu/ y winą
- 11: řtem grzywien karan. A iefliby teř Pánowie řwieczcy álbo du-
- 12: chowni niechćieli czynić řpráwiedliwořci s tákimi poddánymi
- 13: řwymi/ á byliby pozwáni do Sądu Zyemřkiego o nieczynienie
- 14: řpráwiedliwořci/ tácy ná roku pierwřzym záwitym máią řtać/ á
- 15: máia [!] być 14 grzywien karáni/ ktorey winy ma być połowicá řa-
- 16: dowi/ á řtronie powodney połowicá.
- 17: O Stárořtach. Kápitulu^m III.
- 18: Cazimirus magnus folio XXXVII.
- 19: My áni nářzy Stárořtowie niemamy nikogo řádzić o rzecz
- 20: hániebną bes řřřcá/ wyřawřzy iřby řię o řwoy vczynek iáwnie
- 21: wyřnał.
- 22: Stárořtowie ktore Artykuły máią řádzić. Iag-
- 23: gielo. folio XIV.
- 24: Zkázuiem iř řřrořtowie máią [!] řádzić iedno o cztery ártikuły/
- 25: A to o zgwałćenie białey głowy/ O drapieřstwo ná dobrowol-
- 26: nych drogách/ O řpalenie/ O gwałř domowy kto kogo náiedzie.
- 27: O řádziech Grodzkych. Cazimirus folio XCIII.
- 28: Stárořtowie řády Grodzkie w řzeřć niedźiel máią řádzić/ kto
- 29: re przez Woznego ná tydzień przed tym máią wywołáć kiedy á

- 30: ná ktorým mieyfcu máią być łądzone.
- 31: Na ktorem mieyfcu ftároftá ma łądzić. Cazimi-
- 32: rus folio. XCV.
- 33: Ná ktorým mieyfcu Stároftowie łądzić máią/ máią łądzić w
- 34: ftároftwách/ iedno o cztery ártikuły wyżfzey nápiáne.
- 35: O łądziech ftárofcinych. Ioannes Alber. fol. 97.
- 36: Stároftowie máią łądy Grodzkie łądzić wżełć niedziel/ ná
- 37: ktorých fámi máią byćwąć/ A wfwey niebytnoći/ mogą Sędzie-

strona: A3

Vftáwy Práwá Polkiego.

- 1: go práwnego á oliádłego w onym ftároftwie mieć: Co to czynić
- 2: máią pod łtráceniem ftároftwá.
- 3: O niczemnym łądzie ftárofcinym. Idem et eodem
- 4: Gdyby ftároftá łądził więcey niżli czteri artikuły wyżfzey ná
- 5: piáne álbo infzego czáfu/ álbo ná mieyfcu niezwykłym/ tákowá
- 6: łkážń czynim niczemná.
- 7: Stároftowie od w więzowánia. Ioan: Alb: 117.
- 8: Stárofcie áni Podftárofciemu niema być płácono od w wię-
- 9: zowánia/ tylko Woźnemu wedle obyczáiu.
- 10: O co ftároftá ma pozywác. Idem eodem.
- 11: Stároftá ku łkárdze niema pozywác/ iedno o wybićie wien-
- 12: ney pániey/ O zły vczynek hániebny.
- 13: O Exekuciey w przesykach.
- 14: Stároftowie winni exequowác przesyki przeciw koźdemu
- 15: pod winá łtem grzywien.
- 16: O ftároftách y o wrzędnikoch nieoliádłych. Ioan-
- 17: nes Albertus folio 117.
- 18: Stároftowie y infzy wrzędnicy máią być ofiedli w oney ziemi
- 19: gdzie ftároftwá álbo wrzędy dzierzá/ á ktoryby z nich ná náłze li-
- 20: łti oliádłoći niedořtał/ táki wrząd tráci.

- 21: Lifty ftárołćine o co máią być dáne. In Confuetu
22: dinibus Cracowieñ. folio 72.
23: Przodkiem kto wybije páníą wienną/ też gdy brát brátu dżya
24: łu zwolić niechce/ też gdy kto kogo wypędzi z pokoynego dzie-
25: żenia.
26: O Exekuciey z rámieniá Krolewskie. folio eodem.
27: Gdy kto právem ná kiem co przeżyłczce/ iż tá rzecz iuż będzie
28: odeflána do grodu/ tedy ten co przeżyłczce/ ma dwa kroć flác ná
29: cięż/ A dwa kroć ná w więzowánie/ A gdy mu bronić będą y ciąż-
30: ży y w więzowánia/ tedy go ma zdác o to iż bronił ciężey y w wię-
31: zowánia/ A potym ma ftároftá znim poślác widzá fwego/ y w-
32: więzác go z rámieniá Krolewskiego zakład záłożywfy.
33: Winá ná ftárofty o Exekucią. Sigímundus
34: folio IIII.
35: Ktorzy by ftároftowie niechćieli exekwowác tego co ná ich v-
36: rząd należy/ álbo omiełzkawáli: tacy iesli w pieniądżách dżierzą
37: ftároftwo/ tedy winy ítem grzywien máią być karáni/ A ieslyby
38: ku wierney ręce/ tedy ie trácą.

strona: A3v

Vítáwy Prává Polłkiego.

- 1: Winá ná Stárofty y ná ty co dżierzą Krolćtwa/ o-
2: miełzkawáią gránic/ Sigímundus folio 20.
3: Gdy by ftároftá álbo ci co imienia náłze dżierzą/ omiełzkawá-
4: li być ná gránicach/ tacy przes nas máią być winą karáni/ á to
5: dwiemádziefty y ósmią grzywien/ ktorey też nam połowicá.
6: O roku ku skardze. Sigímundus folio 26.
7: Gdy kogo pozowá ku łzkardze/ thedy tákowy rok niema być
8: przekłádan z infzemi pozwy/ Y owłzem máią być łádzone we dwie
9: a wedwie niedzieli/ A niemáią tákie pozwy ieno iedną odwłó
10: ká/ á to ná wtorem roku iáko ná záwitym odpowiedác.

- 11: Staroſtowie y inſzy dzierzawcy niemaią gwałtu
- 12: czynić. Idem et eodem.
- 13: Staroſtowie y inſzy dzierzawcy imienia nálezego/ czynić
- 14: gwałtu niemaią około gránic ſláhcíe/ Y owſzem ktoreby były
- 15: przes Commiſſarze vczynione/ tych gwałtem niemaią kázić.
- 16: Staroſtę iáko pozwác/ Sigifmundus in Conſti-
- 17: tucionibus Cracouieñ. Anno domini 1532.
- 18: Gdy ſtaroſtá komu z vrzędu krzywdę vczyni/ tedy go przed
- 19: nas pozwác/ A ieſliby ábo o ſwe imienie tedy go do ſádu ſłuſzne-
- 20: go pozwác.
- 21: O Stároſcie co nieczyni Exekuciey/ Sigifmun-
- 22: dus Piotrcouie. 1538.
- 23: Stároſtá ktory niechce exekwować tego co należy ná iego v-
- 24: rząd á będzie o to pozwan/ táki przepada winy ſto grzywien ſtro
- 25: nie tey ktora krzywdę ma abo pozywa.
- 26: O vrzędnikách nieofiádlých. Sigifm. folio 10.
- 27: Vrzedow wſzelákich niedamy/ iedno ludziom oſiádlým w o-
- 28: ney ziemi/ A ieſliſmy dali/ tedy táki ma być oſiádlý do pułroká
- 29: pod ſtráceniem vrzędu.
- 30: O Exekuciey Stároſcíney. Sigifmundus in Pro
- 31: greſſione folio 37.
- 32: Ktoryby Stároſtá omieſzkował czynić Exekucyey/ táki Po-
- 33: wodowi przepada piędzycięt grzywien. O ktorą winę ieſliby
- 34: był pozwan/ tedy ná roku pierwſzym ma ſtánąc/ á ſtronie y nam
- 35: winę przereczoną odłóżyć/ tyle kroć ileby był pozwan/ áż exeku-
- 36: cyą vczyni pod tákiemiſz winámi: áma [!] exekwować we dwu á we
- 37: dwu niedzyel.

O vrzędzye

- 1: O Vrzędzye Grodzkim. Idem et eodem.
- 2: Vrząd Grodzki ma być koźdemu gotow czynić Sprawiedli-
- 3: wość/ o ktore wyśtępkki roku przekłádać niema z infzemi pozwy
- 4: do sądu/ ále máią być we dwu niedzyel sądzone.
- 5: O stároftach. Iaggiello in Priuilegio folio 51.
- 6: Zadnemu cudzoziemcowi miáltá áni zamku rządzić niedamy
- 7: O Exekucyey Duchownym. Iaggiello in Priui
- 8: legio folio 67.
- 9: Gdyby kto z náleznych stároft omięłzkiwał exekwowác ná tym
- 10: co się dał kląć rok y szelć niedzyel: tedy táki Stároftá przes sąd du-
- 11: chowny może być zákłęt.
- 12: Idem de eodem. folio 68.
- 13: Gdy Stároftá álbo ten co mieyłce Stárośćine trzyma/ omię-
- 14: szkiwałby álbo niechćiałby exekucyey czynić/ nád takim co ćierpi
- 15: klątwe rok y szelć niedzyel: tedy tácy máią być łámi zákłęci/ ták dłu
- 16: go áliż temu dofyć vczynią/ co ná ich vrząd należy.
- 17: O tym co ćierpi klątwe. Iaggiello in Priuilegio
- 18: folio 67.
- 19: Ktoryby człowiek z poddáných náleznych ćierpiał klątwe rok y
- 20: szelć niedzyel/ á był odełtan od Sądu Duchownego od Grodu s
- 21: przewodem Prává tákiego: wżythkie dobrá ták rucháiące iáko
- 22: nierucháiące máią być pobrány przes Podstárośćiego/ y máią być
- 23: trzymány ták dłuogo/ iz álbo ten co winien/ álbo Podstárośći z du
- 24: chownego imienia zápłáci temu kto zákłął. A gdy iuz zápłáci y z
- 25: klątwy będye rozgrzełzon/ tedy ná Mándat nález ma mu być wżi
- 26: tko zwrocono.
- 27: Dignitarze Stároftámi być niemáią. Cazymi-
- 28: rus magnus folio 93.
- 29: Obiecuiem iz żadnego Woiewody áni Káosztellaná Stároftá
- 30: nieuczyniem.

- 31: O Káftellaniech y wrzędzyech. Kazymirus folio 92
- 32: Obiecuiem/ iż żadnemu Káftzellániey y infzych wrzędow nie-
- 33: damy/ iedno ludzyom godnym/ záfluzonym á mądrym/ ktorzyby
- 34: mieli ośiádłóć w oney zyemi/ tám gdzye wrząd wákuie.
- 35: O Doftoieńftwách. Ioannes Albertus folio 112.
- 36: Doftoieńftwá y wrzędy niemáią być dawáne/ iedno ludzyom
- 37: mieszkáiącym w zyemi ośiádłym. A iefliby ie krol rozdał ináczey/
- 38: tedy tákowy niemoże vzywác wrzędu fwego/ áni mu poftufzen-

strona: A4v

Vítawy Práwá Polkiego.

- 1: ftwo ma być powinno w iego Wrzędzye: Abowiem Krol vczyni
- 2: przeciw fwey przyfiędze.
- 3: O Kánclerzu. Alexánder folio 114.
- 4: Kánclerz z Podkánclerzym líftow fobie przeciwnych z Kán-
- 5: celláryey wydáwác niemáią.
- 6: O Kánclerftwie. Sigífmundus folio 4.
- 7: Kánclerz y Podkánclerzy ma być ieden duchowny á drugi ś-
- 8: wiecki: ábowiem bywáią niektore fpráwy w Káncelláryey/ kto-
- 9: remi fię duchowni fpráwiác niemáią.
- 10: O Sláhectwie. Kápitu: IIII.
- 11: Kto kogo nágáni w fláhectwie. Cazimirus Ma-
- 12: gnus folio 16.
- 13: Kto kogo nágáni w fláhectwie/ táki fię ma wywieć fzełcią
- 14: Sláhcícow/ á to dwá máią przyfiędz/ że ieft nam brát z oycá/ á
- 15: cztery z wtorego álbo z trzeciego pokolenia/ iż ieft Sláhcíc.
- 16: Gdy fláhcíc fláhcícowi náłáie. Cazimirus Ma-
- 17: gnus folio 27.
- 18: Gdy Sláhcíc Sláhcícowi záda zkurwyfyńftwo/ álbo infze
- 19: flówo fzkáráde/ á nie odwoła wnet co mowił/ tedy táki człówiek
- 20: fwowolny/ ma dádz tákowemu co mu náłáil 60 grzywien/ ie-

- 21: Ili tego niedowiedzye áni wnet záprzy: Bo to iákoby go zábił. A
22: ktoby iego mátkę zwał kurwą/ á tego niedowiodł/ tákąż winą
23: ma być karan. A ktemu ma odwołać/ Iz to com mowił/ tom Igał
24: iáko pies.
25: De eodem, Iaggiello folio 45.
26: Gdy fláchćic fláchćicowi náłáie y záprzy/ tedy tákowy choćia
27: nierowny/ ma przyliadz zem niełáiał.
28: Gdy kmiec fláchćicowi náłáie. Iaggiello folio 46.
29: Kmiec fláchćicá niemoże nágánić w fláchectwie iego/ ile tego
30: co woyną służy/ áni mu przymowić słowem szkárádem: wyiaw-
31: szy izby to nágánienie słyfzał od drugiego fláchćicá/ z ktorego ná-
32: gánienia by fię wypráwił. Co fię dotyczy owey fláchty/ co w mie-
33: ście mięszkáiá albo fie tułáiá/ á woyny nieśłużą/ ci fię winni sprá-
34: wować o co im winę dádzą.
35: O Duchownych. Kápitu: V.

strona: B

Vítáwy Prává Polkiego.

- 1: Ioannes Albertus. folio 118.
2: Duchowni sádzic **niemaia** [!] rzeczy ziemfkich/ á sámi krzywd
3: ziemfkich/ iáko o gránice/ o zábićie/ o rány/ o chłopá zbiegłego do-
4: chodić niemáią/ ieno právem ziemfkim.
5: De eodem Sigifmundus. folio 11.
6: Swiecki człowiek niema być pozywan do sádu Duchowne-
7: go o rzeczy ziemskie áni o dług pożyczány/ áni vmowiony.
8: Kto kogo pozowie o rzecz ziemská do sádu Ducho-
9: wnego. Sigifmundus folio 25.
10: Vítáwilifmy iz gdyby człowiek swiecki człowieká swieckie-
11: go pozwał w sád duchowny o rzeczy sádowi ziemskiemu náležą-
12: ce/ táki ma być karan winą dwiemadziefti y ośmiá grzywien/ kto
13: rey winy nam połowicá przysć ma/ á tákie winy yrząd Grodzki

- 14: wyciągac ma.
- 15: O Podawaniu/ Alexander folio 119.
- 16: Ktoryby Cortizan vprosil podawanie v Papieza pod kim/ ta
- 17: ki Cortizan y iego przyaciele [!] ma byc karan na ciele [!] y na imieniu.
- 18: O Opaciech y Proboszczach. Sigifmundus Pio-
- 19: trcouie Anno Domini 1538.
- 20: Kiedyby w ktorem Klauztorze Opat albo Proboszcz vmarl/
- 21: tedy w tym Klauztorze zakonnik narodu Slacheckiego a Polak
- 22: ma byc Opatem albo Proboszczem obran/ A iesliby w tym Kla-
- 23: lztorze niebylo Slachcica tak godnego/ tedy go wziac z infzego
- 24: Klauztoru tegoz zakonu/ A niebyloby go w infzem Klauztorze/
- 25: tedy obrac zakonnika narodu kmiecego/ godnego byle Polaka.
- 26: Duchowni niemaiu sie wdawac w rzeczy Ziemske
- 27: Sigifmundus Piotrcouie Anno do: 1538.
- 28: Vstawilifmy izby kaplani [!] y ci co trzymaiu pozutki Duchowne
- 29: nie wdawali sie w prawa ladu ziemskiego/ Ani maiu prokuro-
- 30: wac/ ani pifarzmi byc/ ani podpiski/ czego im ledziowie maiu bro
- 31: nic ziemscy/ okrom ich wladnych czci/ Staroftowie ci mogu miec
- 32: pifarze kogo chca/ Albowiem za nie y za ich wystepki winni odpo-
- 33: wiedac.
- 34: O szkodach duchownym. Cazimirus tertius in Pri
- 35: uilegio folio 69.
- 36: Kto vczyni iaku szkode ktoremu z Duchownych/ tedy moze
- 37: byc przed Staroftu pozwan/ na ktora szkode ma powod dowo-

strona: Bv

Vstavy Prava Polkiego.

- 1: dzic iako o gwałt domowy/ a bedzieli sie chcial pozwany odwiec
- 2: to na iego woli/ iedno iz sie tymze obyczaiem ma odwodzic/ A ie-
- 3: sliby Starofta daleko byl/ a dzialo sie w Krakowskiej ziemi/ tedy
- 4: powod ifta moze pozwac przed nas/ a zwlaczca gdybyfmy byli

- 5: w ziemi.
- 6: O Podawaniu. Alexander in Priuilegio folio 117
- 7: Podawania żaden mieć niemoże w **dzierżanie** [!] bes nálezego
- 8: dozwolenia/ A ktoby ktore Beneficium wziął/ á mybyłmy nie-
- 9: przyzwolili/ táki ma być wygnan z korony/ á iego máiętność y ie-
- 10: go bliższych ma być wziętá.
- 11: O Gwałcie. Kápitulum VI.
- 12: Cazimirus magnus folio 15.
- 13: Gdyby człowiek dobrej sławy był oskárzon o iáko gwałt/ tedy
- 14: powod ma stáwić sześć świádkow z ktorych sześci przes pozwáne
- 15: go wybráni/ z ktoremi dwiemá ma powod dowieść gwałtu/ A
- 16: ieśliby niedowiodł/ tedy pozwany ma się sám odwieść.
- 17: Kto komu co gwałtem weźmie. Cazimirus ma-
- 18: gnus folio 27.
- 19: Ktoby komu swoy ręcznik álbo co inżzego wziął gwałtem/ tá
- 20: kowá rzecz winien wroćić z winą sześci grzywien.
- 21: Kto gwałtem czyię rolę zorze. Idem et eodem.
- 22: Kto czyię rolę gwałtem zálieie/ tedy traci náfienie do tego czy
- 23: iá ieft rola z winą trzech grzywien.
- 24: Kto komu woły weźmie. Idem et eodem.
- 25: Kto komu Woły weźmie gwałtem/ tedy ten co mu weźmie
- 26: gwałtem Woły/ ma gwałt oświádczyć zá táki gwałt ma gwał
- 27: townik dádz od każdego Wołu zá dzień dwa grofzá zwiná sze-
- 28: ści grzywień/ łądowi trzy á ftronie trzy.
- 29: O gwałcie domowym. Ioannes Albertus fo: 107
- 30: Gdy kto náiedzie ná dom gwałtem/ y zábije álbo ráni okrutnie
- 31: kogo/ táki **gwałt** [!] ma być oświádczon/ o który gwałt pozwać do
- 32: grodu y dowieść/ A to ták stáwić ośmnáście świádkow v łádu/
- 33: z ktorich sześć máią być obráni Słáchti dobrej sławney y osiádlęy
- 34: z onegoż powiátu/ álbo z Woiewodztwá gdzie się stał gwałt/ A

- 35: gdy poprzyliże/ tedy gwałtownik gárdło tráci/ á pomocnicy tá
36: kiego gwałtu wedle dawnego práwá máią być ładzeni/ A ktoby
37: kogo potwarzał o gwałt domowy/ táki potwarcá/ ma być rozu-

strona: B2

Vftáwy Práwá Polkiego.

- 1: mian bezecnym/ á ná znák iego fáłzu ma być pryłkowan/ o ktory
2: wyłtepek ták ná powodá iáko ná pozwánego/ Iełliby był do wie-
3: że wfádzon/ będziemy fię około tákich rzeczy pewnie dowiádác/ á
4: iełliby ktory fnich vćiekł z Krolestwá/ tedy ma być rozumian be-
5: zecnym.
6: O Gwałceniu bialey głowy. Cazimirus magnus
7: folio 34.
8: Kiedy by kto biáłą głowę zgwałcił w lefie/ álbo w polu/ álbo
9: indzie/ táka biała głowá niź trzy dni wynidą ma przyłc do wsi do
10: bliźzey/ á zwoławłzy ludzi ma im okazác gwałt ten co fię iey itał/
11: ktorego gwałtu gdy dowiedzie oná biała głowá onymi wieśniá
12: ki/ tedy tego gwałtowniká gardło ná nálzey łáfce/ á ná woli przy
13: iációł tey biáley głowy/ Iełliby teź biała głowá kogo potwarzá-
14: łá/ á tego gwałtu wieśniaki vrzędnie niedowiodłá/ tedy ten co
15: mu winę dáłá ma fię odwiełc fzełciá świádkow łobie rownemi/
16: A odwiedzyeli fię/ tedy tá biała głowá słufzną przyczyną ma być
17: karáná.
18: O Gwałcie Radom/ Połom. **Sigifmuud [!]** : fo: 14
19: Vftáwilifmy/ iż kiedyby kto Rádę nálzę/ ktoregokolwiek ita-
20: nu/ álbo teź Połły nálze Zyemskie/ będącym ná Seymie/ álbo teź
21: iádącym ná Syem ná wálny iáko powiátowi/ nálzedłby gwał-
22: townie/ á vczyniłby ktoremu gwałt/ ták w domu iáko w polu: á
23: to cztery niedzyele przed Seymem/ á cztery po Seymie: Tedy tá-
24: kowy ma być ładzon iákoby obráził Máieftat Krolewłki. Tákałz
25: teź winá y karánie o Commiffarze albo o Sędzye/ ktorzyby fprá-

- 26: wowáli rzecz pólpolitą.
- 27: Kto weźmie białą głowę. Sigífmundus Craco-
- 28: uie 1532.
- 29: Ktoby wzyął gwałtem białą głowę/ á był pozwan przed nas
- 30: pozvem/ á oná biała głowá wyznáľaby iż ią wzywał gwałtem: te-
- 31: dy tákowy gwałtownik ná czći ma być przekázon. A wyznáľali-
- 32: by iż ią wzywał zá iey wolą/ tedy táká ma być odľadzoná oyczyľtego
- 33: y máćierzyľtego wiáná/ wiecznemi czáľy.
- 34: O Syenie/ Cazimirus magnus folio 28.
- 35: Kto komu weźmie woz šíáná/ winien mu zá nie dáć ľzeľć gro
- 36: ľzy/ z winą ľzeľć grzywien/ łronie trzy á ľadowi trzy.
- 37: O Zycie/ Idem et eodem.
- 38: Kto komu bierze żyto we dnie gwałtem ná polu. vt ľupra.

strona: B2v

Vítáwy Práwá Polkiego.

- 1: O Wdowách. Kapitulu^m VII.
- 2: Wdowá po mężu przy czym ma oľtác. Cazimiris
- 3: magnus folio 29.
- 4: Gdy mąż vmrze źenie/ tedy żoná w wienie oľtánie/ á przy ľprzę
- 5: ćie domowym/ ták źrebrze/ źłóćie/ y pieniáďzách/ po ktorey źmier
- 6: ći ná iey dzyeći ľpada.
- 7: Co Wdowie przychodzi.
- 8: Wdowie po mężu oľtáľey to przyľć ma: Sprzęt domowy/ ko-
- 9: nie ty co z mężem ieździľá/ y inľze bydło to co ie w opráwie ma.
- 10: Wymáięć koniki po trzy grzywny. Száty mężowe ty máię idź
- 11: ná poľy z dzyećmi/ A pieniáďze/ źłoto/ źrebro/ konie iezdne/ zbro-
- 12: iá/ łtádo/ to wľzytko ná dzyeći przychodzi.
- 13: O wroceniu Pofágu: Alexander folio 120.
- 14: Gdy żoná vmrze miawľzy wiáno ná imieniu/ tedy ono imie-
- 15: nie ma mąż trzymáć/ ná którym był źenie opráwiľ/ A przyiaćiele

- 16: żenie/ máią právem dochodzić wiáná. A vmrzeli mąż pierwey/
17: tedy żoná ma wiáná vzywác do śmierći/ álbo poki zá infzy mąż
18: niepoydzye/ A po iey śmierći bliźszy mogą fię wwiązác w iey imie
19: nie z Podstárościem/ w ono co ie wiánem trzymáá/ á dzyerzeń ie
20: áż do wykupienia.
21: O Połágu/ Ioannes Albertus folio 107.
22: Połag niezápifány/ ieft niczemny.
23: O Pániey Wiánney.
24: Gdy Páni Wiánna będąc wdową idzye zá infzego mężá/ te-
25: dy bliźszy onego imienia co ie dzyerżáá w wienie/ mogą iá poz-
26: wác do fądu Zyemfkiego/ álbo ku kfięgom/ gdzyeby kfięgi leżáły/
27: ktora iefli ná pierwfzym roku nieftánie/ tedy winę nieftánia prze-
28: pada: A ná wtorym roku iáko ná záwitym ma ftać/ á wedle fwe-
29: go przywileiu pieniądze przynieść/ á z imienia zftápić/ poftáwi-
30: wfzy rękoymie dobrze ośiádłe/ o to iż fię po iey fmierći przywiánek
31: wroći ná potomki mężá iey pierwfzego. A iefliby páni Wienna ná
32: roku wtorym nieftáá/ tedy powod ma pieniądze położyć do Kán-
33: celláryey/ á Sąd ma iemu imienie przykázác: ktore pieniądze w
34: Káncelláryey máią ták długo leżeć/ áż páni Wienna vczyni rok
35: ftronie pozwem/ ktora dáá pieniądze do Káncelláryey: á ftáwi
36: pewne rękoymie około wrocenia przywiánku przyiaćielom mężá
37: pierwego.

strona: B3

Vftáwy Prává Polfkiego.

- 1: O opiekunách/ Kápitú: VIII.
2: Opiekun niemoże nic przedác. Kazimirus magnus
3: folio 38.
4: Opiekun niemoże dzyedycznego imienia przedác/ áni go za-
5: dnym obyczáiem zbyć/ áni grániczyć. A iefliby z tego co vczynił/
6: tedy dzyeći przyfzedfzy ku látom mogą o fwe vczynić/ żadna im da-

- 7: wnoć niezawádzi.
- 8: Idem de eodem.
- 9: Opiekun przy ípułzczeniu opieki niewinien dzyećiam liczby
- 10: czynić/ iedno z czynńszow á z bydlá nieobrobionego.
- 11: O opiekunách dzyewczych. Iaggiello folio 44.
- 12: Gdyby kto miał w opiece dzyewki dorofłe/ á dla vzywánia
- 13: ich imienia dáćby ich zá mąż niechćiał: tákowe dzyewki zá opieką
- 14: Stryiow y Wuiow dálńzych mogą idź zá męże/ tym niemogą być
- 15: ofzukáne w imieniu.
- 16: Oćiec Dziećiom y żenie może Opiekuná vczynić.
- 17: Iaggiello folio 43.
- 18: Oćiec każdy zá żywotá íwego może dziećiom do lat y żenie o-
- 19: piekuná dáć/ po ktorego śmierći/ żaden **nabliżłzy** [!] od opieki odci-
- 20: ínać go niemoże opiekuná przes oycá dánego.
- 21: O Syniech Dziewkách v roz
- 22: dziale Kápitulum 9. O Syniech co chcą mieć
- 23: máćierzyłte od oycá. Cazim: mag: fol: 26.
- 24: Synowie po śmierći mátki swoiey niemogą oycowi odiać i-
- 25: mienia máćierzyłtego poki oćiec wtorey żony niepoymie/ Wyiaw
- 26: łzy iżby oćiec imienie rołprażzał y káził.
- 27: O Synie Kofterze: Cazi: mag: fol: 28.
- 28: Sin będąc w mocy oicowłkiey niewydzzielony/ iełliby co prze-
- 29: grał álbo vtrácił márníe/ tedy tá łzkodá ná iego częłć ma być po-
- 30: czytaná/ też w tákowey grze kofterney y w íńszych gdy by kto prze
- 31: grał konie y íńsze rzeczy/ Rękoymia áni íłćiec niema być pociąg-
- 32: nion práwem/ Abowiem żadnych gier niedozwalamy/ iedno dla
- 33: ochłody á ćwiczenia.
- 34: O Grze kořtek. Idem et eodem. folio 25.

- 1: Cokolwiek Syn przegra álbo przelichwi/ álbo fię zádłuży/ tá
2: kowych długow óciec niewinien zá fyná płáćić.
3: O Grach kóftek/ Idem et eodem.
4: Káždy z poddánych náfzych áby zaden z cudzoziemcem niegrał
5: ná wiárę/ iedno zá gotowe pieniądze/ choćby też około tákich dłu-
6: gow było rękoiemstwo/ A któryby fię takiego długu y fzkody z łá-
7: ianiem vpominał/ tákowy ma dáć łádowi trzy grzywny.
8: O Rozdzyele przyiaćielskim. Cazimirus magnus
9: folio 30.
10: Gdy przyiaćiele rozdzielą kogo zá którym rozdziałem/ koždy
11: fnich dzierzy częćć fwą fpokoynie przes trzy látá y trzy miefiące/
12: tákowy rozdział fkázuiem być wieczny choćby w kfięgy niebył w-
13: wiedzion.
14: O Dzyewce co iá óciec wyposaży. Cazimirus ma-
15: gnus folio. 33.
16: Ktorą dziewczkę óciec wyposaży/ tey po śmierci oycowfkiey
17: bráćia niewinny połágu popráwować/ á iáko óciec pierwfzey po
18: łag poftánowi/ táki też bráćia po drugich winni dáć/ A gdyby
19: Woiewodá vmárł/ tedy Woiewodźicy po fiołtrách po ftu grzy-
20: wien winni dádz/ A zwłafzczá iefliby óciec zá żywotá nieznacził
21: połág u [!] / A ziemiáńfcy fynowie ktorych by óciec w dobrym imie-
22: niu odumárł dziewczkam połágu nienaznáczywfzy/ tedy máią dáć
23: fiołtram połágu 40 grzywien/ A iefli by máłe imienie oftáło/ te-
24: dy wedle imienia ma być połag/ A poki zá mąż niepoydą/ poty brá
25: ćia máią oiczyznę trzymáć á fiołtry chowáć.
26: Syn zá oycá Óciec zá fyná niema być karan.
27: Idem Folio 39.
28: Iáko ociec zá fyná á fyn zá oicá/ ták też ftanu káżdego czło-
29: wiek ieden zá drugiego wyftępek niema być karan/ wyiáwfzy by
30: przes winnego był olkárzon/ á wywieć fię niemogł/ táki wedle

- 31: występku ma być karan.
- 32: Synom co ma oćiec dąć poiąwłzy wtorą żonę.
- 33: Iaggiello Folio 43.
- 34: Oćiec poki żyw niewinien dąć czątky łwey łynowi/ wyjąw
- 35: łzy iżby mu żoná vmárlá á drugą by poiął/ ták łynom żony pierw-
- 36: łzey połag pułćić ma.
- 37: Oćiec máiąc łyny z żoną pierwszą á dziewczki z drugą
- 38: Gdy oćiec vmrze/ tedy łynowie iego łiołtry łwe choćby też były

strona: B4

Wstawy Prawa Polkiego.

- 1: inłzych mátek máią połáżyć/ a łámi w oiczyźnie ołtác/ wyjąwłzy
- 2: imienie máćierzyńłkie do ktorego by bráćia nic niemieli/ A zwłá-
- 3: łczá gdy były inłzych mátek/ á kiedyby oćiec łyná oddzielił zá żywo
- 4: tá/ iż łyn przyimie zá rowny dział/ tedy tákı łyn nic niema w czę-
- 5: łćiąch miedzy bráćią po oicu zołtálych.
- 6: O Dzyewkách co brátá niemáią. Iaggiello fo: 44
- 7: Mąż gdyby żonę poiął co by brátá niemiałá ná ktorą by dzie-
- 8: dźictwo przyłć miało/ ielłiby vczynił iáką zgodę/ bądź z oicem
- 9: bądź też y z łtryiem álbo z **opiekunen** [!] oddaláiąc dźiedzictwo od żo-
- 10: ny/ choćby też było w rękoiemłtwo/ tedy tákową zgodę czyniem
- 11: niczemną/ Y owłzem oná iáko dźiedziczká ma przyłć ku łwoiemu
- 12: dźiedzictwu ielłiby się iey podobáło/ będzie iey wolno przedáđ
- 13: dźiedzictwo łwe.
- 14: O łyniech co zołtáną po oycu. Cazim: mag: fo: 39.
- 15: Syn łtárlzy okrom częłci łwey włáłney/ przedáđđ/ záłtáwić/
- 16: áni zbyć czątky bráckiey niemoże/ to wymuiąc ielłiby długi oi-
- 17: cowłkie álbo máćierzyńłkie zołtály/ ná ktore łtárlzy brát może prze-
- 18: dáđđ częłć imienia łpołecznego/ á nic więcey iedno co długi zá-
- 19: płáćić/ y to ma być z dozwołeniem przyiáćioł łtárlzych/ A ielłiby
- 20: długi máłe po oicu zołtály/ tákowe brát co imienie trzyma ma zá

- 21: płaćć z czynszow y z infszych dochodow/ á vczynionoliby przećiw
22: tey vřtáwie/ to czyniem rzecz niczemną.
23: O dzyećńskim Warunku. In Confuetudinibus
24: Cracouieñ: **Sigifmuudus** [!] Folio 121.
25: Gdy kto imienie przeda álbo zářtáwi/ á zápífze fię zá warunek
26: á potym iefli richło vmrze/ tedy **potomokwie** [!] onego co fię zápifał
27: zá warunek winni bronić dźierzawce choćby teź lat niemieli.
28: O tych co lat niemáią. Idem et eodem.
29: Kiedy dzieći máią 15. lat/ tedy im opiekunowie winni imie-
30: nie pućić/ ktorego imienia ony dzieći przedać áni zářtáwić nie-
31: máią ázby mieli cztery y dwádźiefćiá lat.
32: O Wieńcu dzyewczem. Idem et eodem.
33: Gdy mąż poimie dźiewkę zá żonę z ktorą řpawřzy á niewiáno
34: wawřzy iey vmrze/ táka wdowá w onem imieniu do ktorego iá
35: w niořł ma mieřzkáć ták dłuęo áliřz potomkowie męźá iey dádzá
36: oney zá wieniec trzydźiefći grzywien/ álbo zápífzú ná imieniu
37: tam gdzie by miała czynřszu ábo plátu trzy grzywny/ ktore imie-
38: nie ma ták dłuęo trzymáć áz dádzá 30. grzywien.
39: O dzyewkách kmiecech.

strona: B4v

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: Gdy loźny poymie dźiewkę v kmiećiá ofiádłęo dźiedziczkę
2: tedy ten loźny ma być dźiedzicem/ á tákze teź gdy loźny ofiádłá
3: poymie.
4: O Pániech řádownych/ y do
5: chodzyech przyřádných/ Kápitú: X. Cazimirus
6: magnus folio 10.
7: W káźdey ziemi ma być ieden řędzia/ á gdybyřmy przyiecháli
8: do oney ziemie/ tedy on řędzia y podřędek máią ná nářzym dworze
9: řędzić wřzytki rzeczy/ ktorzy rokow dářzey zkládac niemáią/ ie-

- 10: dno zá trzy niedziele/ A gdy by fię rzecz działa przed niemi o dzie-
- 11: dźictwo/ tedy fędzia ma nam odkazać/ przą y żalobą á my z rádami
- 12: nálezmi to rofądźim/ Wyiawfzy iżbyfmy byli czym zátrudnieni/
- 13: tedy przyfádziem czterzech ku fądowi ktorzy będą mogli fądzić o
- 14: dziedzictwo.
- 15: Poroczki máią być cztery rázy do roku/ A co Po-
- 16: roczkom należy. Ioannes Albertus folio 97.
- 17: Poroczki máią być fądzone cztery rázy do Roku choćby in-
- 18: fzych vrzędnikow niebyło/ tedy fędzia s podfędkiem y s pifárzem
- 19: máią fędzić/ z ktorych iesliby ktorzy ná Poroczkoch álbo ná rocech
- 20: wywołánych niebył/ táki ma być karan winą nálezą Krolewfką
- 21: czternafcia grzywien.
- 22: Do Sądu zbroyno chodzić niemáią. Ioannes
- 23: Albertus folio 106.
- 24: Ktoby z bronią przyfzedł do fądu/ tákowy przes fąd ma być ka
- 25: ran winą 14. grzywien/ A ftároftá álbo iego podftárofcí/ álbo też
- 26: infzy vrzędnicy máią onę broń tákowemu wziąć/ á ktoby mieczá
- 27: y infzey broni dobył ná kogo/ tákowy ma być karan winą fzełdzie
- 28: fiat grzywien fądowi/ A iesliby ránił kogo przy fądźye/ tákowy
- 29: ma być karan ná gárdle/ z ktorych tak wyftępnego Stároftá álbo
- 30: iego Podftárofcí ma poimąć y w fądzić do wieże/ tak długo iż zá
- 31: fwoy wyftępek dofyć vczyni.
- 32: O Nieuczzeniu fądu. Sigifmundus in confuetu-
- 33: dinibus Cracouień: folio 122.
- 34: Ktoby fądu nieuczcił álbo fię ná ftole położył/ táki od fądu nie
- 35: odstępując ma być winą karan trzemá grzywnáni [!] pod więtfzą
- 36: winą 14 grzywien.

strona: C

Vítawy Práwá Polfkiego.

1: Kto z bronią ná fąd álbo ná Syem przyiedzye. Si-

<http://rcin.org.pl>

- 2: gıfmundus folio 5.
- 3: Ktoby z bronią do fądu álbo ná syem przyfzedł/ á komu gwałt
- 4: vczynił/ táki ná gárdle ma być karan. A iefliby vćiekł/ tedy táko-
- 5: wego imienie Nam przypada. Ten Státut ma fię rozumieć ná
- 6: każdą perfonę/ á zwáfzczá náfzy Stároftowie/ ktorzy fą ftróże
- 7: pokoiu/ táką winą máią być karáni.
- 8: Sądy niemogą być przekładany. Sigıfmundus
- 9: Piotrkouie Anno Domini 1538.
- 10: Ktoryby Woiewodá álbo Woiewodzy/ ták też z Perfon fądo-
- 11: wnych przełożyłby roki álbo Poroczki obwołáne: táki ma być ka-
- 12: ran winą ftem grzywien/ ktorey winy nam połowicá/ á ftronie
- 13: ćierpiącey krzywdę połowicá.
- 14: O Zálóbie. Cazimirus folio 94.
- 15: Sędzya vłyfzawfzy zálóbę á potym odpor/ niema dopuścić
- 16: fporow/ iedno fkázác iáko rozumie.
- 17: Lifty Seymowe Poroczkom niewądzą. Sigıfm:
- 18: in conftitutione Piotrcu: 1538.
- 19: Lifty Seymowe Poroczkom/ niewądzą/ y owfzem máią być
- 20: fądzone aż do Seymu powiátowego. A ktoryby niespráwiedli-
- 21: wie fądził/ táki ma dowodzić fzełciá fwiádkow tey zacnołci iáki
- 22: iefł Sędzya.
- 23: Od fwiádkow co **páwiętnego [!]** . Cazimirus magnus
- 24: folio 37.
- 25: Gdy ftroná fwiádkı wiedzye ktorymi dowodzi/ álbo fię odwo
- 26: dzi/ tedy ten co ie wiedzye ma dáć od nich fądowi ósm grofzy. A
- 27: iefli zápiłzą ich wyznánie/ tedy Pifárzowi máią być trzy grofze
- 28: od Zapıfu.
- 29: Od Nieftánego. Idem et eodem.
- 30: Od pierwłzego nieftánego Sądowi przyłć ma fzełnałćie grofzy.
- 31: tákże też y od wtorego.

- 32: Od Pamiętnego. Iaggiello folio 45.
- 33: Podfędek álbo komorniczny/ pámiętnego więcey wybierać nie
- 34: máią/ iedno co więcey niż trzydzięści grzywien/ to od tego cztery
- 35: grofze: co mnief/ to dwa grofzá.
- 36: Od Zálóby. Idem et eodem.
- 37: Choćia kto záluie iedną záłobą od wiela ofob/ tedy iedno pá-
- 38: miętnie ma być dano.

strona: Cv

Vřtávy Prává Polřkiego.

- 1: Piřárze co brác máią od Zapifu. Iaggiello fo: 45.
- 2: Piřárze od zapifu iedney rzeczy niemáią brác iedno grofz.
- 3: O Sędzyem ruřzonym. Cazimirus tertius fol: 88.
- 4: Sędzya ruřzony od řkaźniey/ niam dáley oney rzeczy řadzić/
- 5: od ktorey ruřzon: ále infze rzeczy ktorebykolwiek były řpřawowá-
- 6: ne przed niem ma řadzić.
- 7: O Piřárzech. Cazimirus folio 94.
- 8: Piřárze od iedney rzeczy niemáią brác więcey iedno grofz. A
- 9: od czytánia nic.
- 10: O obierániu Piřárzá. Cazimirus folio quo řup:
- 11: Ná Seymie powiátowym Rycerřtwo obrác máią czterech ná
- 12: Piřárřtwo/ ktore nam máią odeřłác/ á my damy iednego z nich
- 13: wedle woley nářzey.
- 14: Co zá moc Piřarz ma ná řadzye/ gdy Poroczki nie
- 15: doyďá/ álbo gdy ředzyego niemářz. Cazimir: fo: 97.
- 16: Gdy Poroczki wywołáne prze iáką przyczynę niedoyďá/ Tedy
- 17: iednák piřarz z Komorniki ma v křiąg być dla zapifow y wypif-
- 18: řow z křiąg pod tákowářz winą iáko ieřt vřtáwioná ná ředźiego y
- 19: ná podředká.
- 20: Sędzya w Zyemi ma mięřzkác. Ioan: Alb: fo: 105
- 21: Sędźia w ziemi ma mięřzkác á řpřawiedliwořć czynić/ á kto-

- 22: ryby do Roku niemęszkał/ á poroczkwow nieładził przez Rok/ Te
- 23: dy fláchtá mogá infzego obráć wedle obyczáiu ftárego. Sądowni
- 24: prokurowáć niemáią okrom fwey rzeczy włafney.
- 25: O Vrzędnikach łádownych. Alexander folio 113.
- 26: Vrzędnicy łádowni wedle ftárego zwyczajú máią być wybierá
- 27: ni y przyliężni/ niemogá żaden z nich mieyftcá fwego záládzáć/
- 28: Wyiáwřzy iżeby ktory z nich zániemogł.
- 29: Sędzya długo ma bráć ná pytanie. in confuetudi-
- 30: nibus Cracouień: Sigifmundus folio 22.
- 31: Sędzia ziemřki niemoże łobie długo bráć ná pytanie iedno do
- 32: czterech poroczkwow/ á Grodzki iedno do fzeřćinałćie niedziel/ kto
- 33: re pytanie ma tám być gdzie by řtrony nieřłucháły.
- 34: O nieřtániu pozwánego y powodu. Cazimirus ma
- 35: gnus III Paragrapho/ folio 37.
- 36: Gdy pozwány ná Roku pierwřzym nieřtánie/ tedy nieřtáne-
- 37: go ma dádz łádowni fzeřćinałćie grořzy/ Tákte teř y od wtorego ro-

strona: C2

Ustawy Práwá Polřkiego.

- 1: ku/ á nieřtánieli ná trzećim roku/ tedy řwá rzecz tráci z winá/ A
- 2: ielli by powod pozwáwřzy nieřtáná/ Táki ono tráci oco pozwáł
- 3: z winá řiedmi grzywien.
- 4: Od Liřtow przyłádných. Sigifmundus. A od řzu-
- 5: kánia zapifow. folio 20.
- 6: Piřárze od řzukánia w Kłięgách niemáią nic bráć/ á zá liřty zá-
- 7: wiefzone Pieczęćiami przyłádne máią bráć dzieřięć grořzy/ Z kto-
- 8: rych řędziemu řzełć grořzy/ Podřędkowi dwá/ á piřárowi dwá/
- 9: A od Pápierywych zá pieczęćią Sędziego y Podřędká grořz/ Od
- 10: przyłédnego dwá grořzá o nieřtánie/ Od przyłédnego w zyřku
- 11: cztery grořze/ pámiętnego wedle ftárego Státutu.
- 12: O wpifowánii w křyegi. Sigifmundus Fol: 27.

- 13: Sędzia z Podfędkiem máią doyrzec/ iżby zapify dobrze á fłu
14: fźnie były w Księgy w wodzone od piárzá/ czego ma doyrzec y
15: ten czyię rzecz w wodzą.
16: Ma Sędzia pytać ftron. Sigífundus in Pro-
17: grefsu. Folio 33.
18: Sędzia niż fkań vczyni ma ftron pytać máiąli iefzcze iákie
19: obrony álbo dowody pewne/ A to by ludzie profci w fwey rzeczy
20: nieupádli/ Abowiem káždemu niż fkażą/ godzi fię lifty y mowę
21: fwey rzeczy poprówowác.
22: Ma fędzia obáczyć kto wyznawa. Sigífundus
23: in formulis infcriptionum folio 45.
24: Sądowni máią tego doyrzec kto przed niemi wyznawa ábo
25: zápifuie/ iefli iuże ma látá álbo rozum/ Iefli inák niema być przy-
26: ięto/ Máią też obáczić iefli zdrow ná cíele y ná vmyśle/ iefli zdrow
27: ná vmyfle á chor ná cíele/ tedy ták ma być píano iáko ieft.
28: O Ruźeniu fędzyego. Sigífundus in conftitu-
29: tionibus Piotrcouie. Anno Dom: 1538.
30: Stroná przeciw ktoreyby fędzia fkań vczynił ták ma ruźyc/
31: Pánie fędzia fkanzi tey niespráwiedliwey ktorás vczynił zá prá-
32: wną nieprzyimuię/ Ale cię rużam ná Siem wálny Koronny
33: blisko przyfzły/ A vczyniwfzy tákie ruźenie/ tedy Woźny chocia
34: by go fąd nieprzydał ma Rok złożyć fędziemu ná dzień fzofty ná
35: Seymie wálnym blisko przyfzłym po wyiechaniu Krolewfkiem/
36: z fkańnią tą ktorą vczynił/ A to wfzytko ruźenie y Roku złożenie
37: ma być zápifano/ od ktorego zapifu ten co ruży ma dáć grofz pi-
38: fárzowi.

strona: C2v

Vítávy Práwá Polkiego.

- 1: O wykupienie zaftáwy może Píarz fądzić. Ioannes Alber-
2: tus folio 99.

- 3: O Piárzách. Sigífmundus in constitutionibus
- 4: Cracouień: Anno Domini 1532.
- 5: Piárze mogą mieć podpiski dla piánia/ A wízákże lámi mu
- 6: ízą siedzieć przy fądzie y ná wypifiech z kfiąg fię podpifowác.
- 7: Kiedy Sędzyego skaźni niemoże nágánić. Cazi-
- 8: mirus folio 32.
- 9: Vítawilímy íz gdy fędzia siedzi przy nas álbo przy Woiewo-
- 10: dzie/ álbo też przy náfzym ftárofcie álbo przy Wiecách/ Tedy fę-
- 11: dzia niemoże być ruřzon.
- 12: O zápamiętaniu skaźni. Cazimirus magnus fo: 32
- 13: Gdy ftrony zápamiętaią fkaźni á przyidą o to pytác/ Tedy Sę
- 14: dzia ma wnet powiedziec iefli pámięta/ á iefli zápomni/ tedy fo-
- 15: bie może wziác do záiutrká ná rozmyflanie.
- 16: O Ruřzeniu Sędzyego Grodzkiego. Sigífmun-
- 17: dus Piotrkouie Anno domini 1538.
- 18: Sędzia Grodzki niema być ruřzon do Stárofty/ ále na Siem
- 19: o rzecz vrzędową prořto do Krolá.
- 20: O Piárzách. Sigífmundus in Progreřsu fol: 39.
- 21: Vítawilímy íz piárze od zápifánia przey ná ieden pozew nie
- 22: máiá brác iedno grořz.
- 23: Idem et eodem.
- 24: Piárze zá Membranę niemáiá brác iedno Pułgrořzá/ A od
- 25: wypifow bez pieczęci iedno grořz.
- 26: O Piárzu co bierze więcey niź należy. idem et eod.
- 27: Iefliby piárz z kogo więcey wziął niź iefť Státutem opiřano/
- 28: Táki ma ono wroćic co ná zbyt wziął/ y z winą trzech grzywien
- 29: ftronie/ á fądowi trzech/ ktore wnet ná Roku záwitym ma od-
- 30: łóżyć/ A iefliby niechćiał/ Tedy drugą winą czternałcie grzy-
- 31: wien ma być przykazan.
- 32: Piárz Ziemski á Sędzia Grodzki máiá fye pod-

- 33: piłowac ná liście. Sigismundus in Paragrapho.
34: Anno Chrifiti 1532.
35: Gdyby piararz niechciał tego co fędzia skaże/ Albo iesliby vpor-
36: nie niepiłząc wstał od fędu/ taki piararz gdy by był przes fąd Krolo
37: wi obiewfzczon/ tedy ma być z vrzędu złożon.

strona: C3

Vstávy Práwá Polkiego.

- 1: O Nieftánem. Idem.
2: Gdy pozwány ná Roku nieftánie/ Tedy ten co pozywa ma
3: dáć od fkaźniey fędziem grofz á piararzowi grofz.
4: O Skaźni.
5: Od fkaźni w zyfkú ma dáć ten co zylzce fędziem 4. grofze/ á
6: piararzowi grofz. Item/ Od listu przyfédnego zá pieczęcią fę-
7: dziego y podfédka dziefięć grofzy.
8: O Sądzyech. Sigismundus in Progrefsu fo: 35.
9: Kiedyby pozwány ná Roku pierwłzem álbo wtorem ftánał/ y
10: odpowiedział/ A potym vpornie od fędu odfzedł/ Taki ma być
11: karan winą 14. grzywien/ A powodowi ma być dan Woźny ná
12: w wiązanie w onych przezyfkach y w winie wedle fkaźni.
13: Idem folio 39. Sąd ma ftronam rok złożyć.
14: O Sędzyach. Iaggiello in priuilegio folio 49.
15: Sędzya niemoże być ftároftą w oney zyemi gdzye fądy trzyma.
16: Idem et eodem.
17: Sędzya ná fądzye ma fię fprawowác wedle náuki Krolá Ká-
18: źimirzá/ A iesliby inák/ tedy iego fkaźń niczemna.
19: Bonifacius papa folio 40.
20: Sędzya ktoryby w duchownym fądzye niechciał czynić fprá-
21: wiedliwofci/ á był o to trzy kroć pozwan/ taki vrząd tráci.
22: O Szkody woienne.
23: Sędzia o wšelakie fzkody kto ie komu czyni w ciągnieniu wo

- 24: iennem/ może łądzić nie bacząc nic ná żadne odwłoki.
- 25: Gdy łądzya zámiełzkiwa łąprawiedliwołci czynić
- 26: Cazymirus folio 65.
- 27: Gdyby ktory Sędzya zámiełzkiwał czynić łąprawiedliwołci z
- 28: duchownym o iákcie łązkody/ tedy my poddawamy takie łądzye po-
- 29: ciągác do łądu duchownego/ á onych o takie zámiełzkánie kłác.
- 30: O Piłárzách. Iaggiello in priuilegio folio 52.
- 31: Piłárze ziemłczy máią przes łąbę bywác v łądu/ á gdyby ná nie
- 32: iáká potrzebá przyłzłá/ ták mogá mieyłce łwe człowiekiem god-
- 33: nym záládzić/ ná ktoregoby pánowie Sędzie z inłzymi vrzędni-
- 34: kámi przyzwolili.
- 35: Idem.
- 36: Piłarz ktoryby zámiełzkiwał tego co ná iego vrząd należy/ ták
- 37: ma być z vrzędu zložon/ á ná to mieyłce inłzy obran.

strona: C3v

Vítawy Práwá Polłkiego.

- 1: Sądowni máią być przyłięzni. Sigílmun: fol: 28.
- 2: Sędyowie Zyemłcy y Grodczy/ Podłędkowie/ Piłárze má-
- 3: ią być przyłięzni/ ktorzy ná rocech pierwłznych máią przyłiędz pod
- 4: łtráceniem vrzędu. A to Zyemłcy przed Woiewodá álbo Kálztel
- 5: lanem/ á Grodczy przed Stárołtá.
- 6: O Prokuratorzech. Káp: XI.
- 7: Cazimirus magnus folio 10.
- 8: Káždemu człowiekowi wolno mieć łwego Prokuratorá.
- 9: O Prokuratorze potwarcy. Cazimirus folio 84.
- 10: Komu potwarz okołó Prokurácyey w prawie zádádzą/ tedy
- 11: iefli łąbę odwiedzye potwarzy/ tedy ten co mu zádáł potwarz ma
- 12: mu dác zá winę trzy grzywny/ á łądowi trzy. A ktory łąbę trzy rázy
- 13: z potwarzy wywodzi/ táktemu czwarty raz niema być dopułz-
- 14: czono/ y owłzem ma być pryłkowan ná znák fałłzu/ áni iuz ma

- 15: być rozumian zá fláchćicá.
- 16: Co zá moc ma Prokurator/ Sigífmundus foli: 18.
- 17: Vítáwilífmý/ iż Prokurator ták oliádłý iáko y nieoliádłý/ by
- 18: iedno miał Prokurácyą doítáteczną/ może wżędzyc od ftrony ftá
- 19: náç y ípráwować wżytkie rzeczy/ cokolwiek iego Pryncypał ma
- 20: rok/ by też iego ftroná pozwána byłá nadwornym rokiem: okrom
- 21: zapílow ftárych y nowych/ ktorých Prokurator czynić niemoże/
- 22: kwitowác/ áni też może pieniędzy brác bez íwego Pryncypála.
- 23: O Fálżu y zdrádcyie/ Sigífmundus in con-
- 24: ítitutionibus Piotrkouie. Anno domini 1538.
- 25: Ktoby w cudzey Perfonie wyznawał v kłiąg álbo Prokuro-
- 26: wał/ to fálż.
- 27: O Woźnym y wwiężowániu
- 28: Kápitu: XII. O wyznániu Woźnego/ in cofuetu
- 29: dinibus Cracouień: folio 121.
- 30: Gdy kto kogo pozowie o co/ tedy ten o co go pozową ftánąw-
- 31: ízy ná roku będcyie chćiał widzyeć Woźnego tego co nań pozew po
- 32: łożył: Iesli mu go niezítáwią álbo iego relácyey nieukażą/ tedy
- 33: niewinien ná on pozew odpowiedác/ A wízákże ten co pozywa/
- 34: może íobie wzyác do drugich rokov ftáwić woźnego.
- 35: O wwiężowániu. Idem et eodem.

strona: C4

Vítáwy Práwá Polkíego.

- 1: We młynie y w kárczmie niema nikt dáć wwiężánia/ wyiáwłzy
- 2: żeby niemiał gdzye indzye.
- 3: O Woźnym kto go ma czynić/ Cazimirus in Pa-
- 4: ragrapho folio 32.
- 5: Woźnego niemoże nikt ínszy czynić y íądzić/ iedno Woiewo-
- 6: dá. A ktoby Woźnego vbił álbo zábił/ thedy Woiewodzye winá
- 7: przyłć ma.

- 8: O wwiązaniu w długach/ in confuetudinibus Cra
- 9: couien: folio 122.
- 10: Kiedyby kogo pozwano o iaki dług albo o co infzego/ á on po-
- 11: zwany ftanawfzy ná roku/ niechcąc fię dác szkodzić dawałby w o-
- 12: nym dżugu wwiązanie/ Skázuiem iz od takiego ma być przyięto
- 13: wwiązanie. Ale gdyby kto komu zápifał iftny dług plácic/ od tá-
- 14: kiego zgoła niema być przyięto wwiązanie/ ále fąd ma fkázác w-
- 15: wiazanie w imienie flufzne/ w fummie y w fzkodzye z winami
- 16: troiakiemi/ co ten powod ma przyiac.
- 17: Woźnego mocowác/ Cazimirus magnus folio 37.
- 18: Skázuiem iz ani Woiewodá albo Stároftá/ Sędzya/ Pod-
- 19: fędek/ y infzy/ Woźni połtrzygani moze z nich kázdy dác moc wo-
- 20: źnemu niepołtrzyganemu pozwy niefc. Ktorzy woźni pozwy li-
- 21: ftownemi máia pozywać ludzye ofiadle/ wyiawfzy ty kthorzy fą
- 22: przy náłzym dworze albo przy fądzyech/ máia albo mogą być flow-
- 23: nie pozwani przes Woźnego/ imieniem náłzym/ albo Stárofcí-
- 24: nym/ albo Sędzyego.
- 25: O Woźnym gdy pozew kładzye. eodem paragra:
- 26: Gdy pozew Woźny kładzie/ tedy gi ma położyć v Włodárzá/
- 27: y ma powiedác od kogo kładzie pozew y ná kogo.
- 28: O świadectwie Woźnego/ in confuet: Crac: fo: 123
- 29: Gdy potrzebá wyznania iakiego przes Woźnego y infzego/
- 30: Tedy Woźni ma w fwym powiecie włafnym zeznac v kfiąg/ á to
- 31: gdy zápifzą wrzędnie/ Tedy onemu wypifowi ma kázdy fąd wie-
- 32: rzyć.
- 33: O Woźnym gdzye ma pozew kłalic: Sigifmundus
- 34: in Progresu folio 32. Gdy Woźni pozew kładzie/ tedy przy łobie ma miec iednego
- 35: fláchcica dla fwey śmierci/ y ma pozew położyć w dworze albo v
- 36: Włodárzá/ albo v Kmieciá/ albo v Ogrodniká/ Iedno gi ma lu-
- 37: dzyem obiawic/ zeby o nim ten wiedzial kogo pozywaia.

strona: C4v

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: O Świádkách/ Kápitu: XIII.
- 2: O ťwiádkach klętych. Cazimirus magnus fol: 17.
- 3: Gdyby kto řtáwiř ťwiádku zákłęte ku iákiemu ťwiádectwu y
- 4: dowodowi/ A řtroná przeciwna nágániřáby im/ tym iř řá w klá-
- 5: twie/ takowemu ma być dano ná inřze ťwiádku ieřliby řię ná nie
- 6: brař/ A ieřliby ich niemogř mieć/ Tedy ten co ie klnie/ ma im klá-
- 7: twy podnieřć dla onego ťwiádectwá/ A ieřliby im klátwy niech-
- 8: ćiał podnieřć/ tedy iednáku ku ťwiádectwu máiá być przyięći.
- 9: O ťwiádkach krewnych. Cazimirus magn: fol: 17.
- 10: Kondrat v Dominiká dom kupiř/ ktorego targu chćiał do-
- 11: wieřć řzeřćiá ťwiádkow/ Z ktorych pierwřzy Piotr á drugi Iá-
- 12: kub Kmotr tego Kondratá y iednacz tey rzeczy/ ktorego Iákubá
- 13: ten Dominik nienágániř krewnořćiá przy miánowániu ťwiád-
- 14: kow/ áliř gdy dowieřć miał: My w tákowey rzeczy względem te
- 15: go iř řię pořpoliće zgdzáiá/ z kázuiemy iř tákowe ťwiádectwo
- 16: ma być przyięte.
- 17: O Sřugách. Kápitu: XIII.
- 18: Ktory řługá vczyni řle y zmowi ná páná. Cazimi-
- 19: rus magnus folio XIII.
- 20: Gdy řługę pozowá o iáká krzywdę áľbo wyřtěpek/ A on řługá
- 21: řtánáwřzy ná Roku zmowiřby iř mu pan kazal/ náyduiemy iř řię
- 22: ten niewymowi á będzie winien odpowieďć/ á ieřli winien/ Te
- 23: dy winá ma być karan/ A ieřliby niebyř pořřuřzen práwu/ táki zá
- 24: zwyciężonego ma być poczytan.
- 25: Gdy pan řługę áľbo włodárzá obwini. iedm fo: 30.
- 26: Gdy pan řługę áľbo Włodárzá obwini/ tedy řię winien řzeřćiá
- 27: ťwiádkow odwieřć kázdy z nich.
- 28: Gdy řługá páná rátuie. Idem folio 38.

- 29: Sługá wšelákiego łtanu gdy kogo ráni broniąc páná łwe-
30: go/ tákowemu łudze ten co go ránią y iego przyiáćiele zá złe mieć
31: niemogá/ y też niemáią/ ále gdy by v łádu dobył álbo ránił/ táko-
32: wy ná łáfce náfzey.
33: O łługách niewolnych. Iaggiello folio 46.
34: Sługę niewolnego winien pan ofádzić ná ktorey dziedzinie
35: chce/ á iefliby vćiekł/ tedy ten pan do ktorego przyidzie ma powie
36: dzieć w náfzem dworze iż ma tákiego łługę bieguná/ Iefliby nie-

powiedział

strona: D

Vítáwy Práwá Polłkiego.

- 1: powiedział/ á ten czyy łługá był dowiodł by nań łwiádectwem iż
2: był v niego/ tedy ten co onego zbiegá w náfzym dworze niepowie
3: dział ma go zapláćić z winą trzech grzywien.
4: Gdy łługa czyy komu gwałł vczyni/ Ioannes Al-
5: bertus folio 107.
6: Gdy łługa czyy komu gwałł vczyni/ tedy tákiego łługę záłtác
7: v iego páná złłáchtą y z woźnym/ y żędác łnim práwá v iego páná/
8: Iefli łnim práwá nieda/ tedy łam pan winien o on wyłtępek co
9: łługá vczyni/ odpowiadác.
10: Gdy łługá vczyniwłzy gwałł vćiecie. idem fo: eode^m.
11: Gdy łługá vćiecie vczyniwłzy gwałł komu álbo co złęgo/ ták
12: iż go woźny z łłáchtą [.] niezáltanie/ tedy pan iego winien opráwo-
13: wác/ álbo przyiác łamotrzcć/ iż mu niekazał tego vczynić/ Ani
14: mu rádził vćiec.
15: O łługách co niechcá imác złodzyeiá. Alexa: fo: 106
16: Sługá gdy z rołkazánia páńłkiego niechce iác złodzieiá/ táki
17: ma być rozumian bezecnym/ A ktoby też tákiemu łłudze przymo-
18: wił co złodzieiá poymał zá wyłtępek/ tákiego łámeo co przymo-
19: wi czyniem bezecnym.

- 20: O Łoźnych chłópiech. Sigifmundus folio 28.
- 21: Gdy chłop łoźny przydzie do miáfta á nie vrządzi fię álbo nie-
- 22: robi rzemioślá do trzeciego dnia/ táki przes vrząd mieyfki ma być
- 23: poiman/ ktorem máią robić około grobley álbo przekopow.
- 24: O ťludze co gwałt vczyni. Sigifmundus Craco-
- 25: uie Anno Domini: 1532.
- 26: Gdy by kto był pozwan iż twoy ťługá vczynił gwałt domowy/ zá
- 27: bił álbo ránił ťlachćicá z rofkazánia twego/ z tákowym ťługá wi-
- 28: nien pan ťpráwiedliwoć czynić/ A zwłázcá iefliby był záftan v-
- 29: niego z woźnym y z ťlachtą/ á iefliby nieuczynił/ tedy ťam pan o
- 30: ono co iego ťługá vczynił winien odpowiedáć/ tákze teź y o row-
- 31: nieyfzy wyťtępek/ A wźákze iefliby ťługá ten co komu krzywde
- 32: czyni był oťiádły/ z takim pan iego niemoże ťpráwiedliwoćci czy
- 33: nić/ Ale ma być z oťobliwoćci y z oťiádłoćci pozwan.
- 34: O odťtánium ťlugi. Aelxander folio 107.
- 35: ťługá przed woyną álbo inźą potrzebą od páná odťtác niemo
- 36: że rychley iedno ťzeć niedziel/ á ktory był odťtał vpornie/ Tákiego
- 37: czyniem bezecnym.
- 38: Gdy ťługá komu vczyni ťzkodę. Cazim: mag. fo: 27

strona: Dv

Vťtávy Práwá Polťkiego.

- 1: Gdy ťługá á zwłázczá gołotá vczyni komu ťzkodę/ zá tákie-
- 2: go pan ma iego dofyć czynić.
- 3: O odťtánium ťlugi. Sigifmundus folio 3.
- 4: ťługá káždy gdy ma od páná odťtác/ tedy ma pánu powie-
- 5: dzieć przed woyną y inźą potrzebą.
- 6: Kto źle vczyni zroskazánia páńťkiego. Cazim: fo: 38
- 7: Gdy kogo pozowá o iákikolwiek wyťtępek/ á on ťtanáwťzy ťtá
- 8: nowi iťtcá tego co mu to kazał vczynić/ w tákowey rzeczy iefli go
- 9: iťćiec záftápi/ tedy ten co go pozowá wolen/ á z tym co go záftá-

- 10: pił ma być poştąpiono právem/ ktory zaştępcá winien támże
- 11: wnet odpowiadać o on vczynek/ á ieşliby niechćiał/ tedy ten co
- 12: go pozwano ma być przymuřzon ku odpowiedzi.
- 13: O pŷyech á Mysliwcách. Ká
- 14: pitulum XV. Cazimirus magnus folio 24.
- 15: Idźi fkárzył fię iż go Pháلكow pies vyadł z pořczwánia/ Pháلك
- 16: przáł onego pořczwánia/ W tákovey rzeczy gdyby Idźi świád-
- 17: kow niemiał/ tedy fię Pháلك bliźfiy odwieć iż nieřczwał.
- 18: O łowieniu záiącow. Iaggiello folio 47.
- 19: Obawiáiąc fię řzkod w żyćiech vřtáwiliřmy áby řaden nieř-
- 20: miał ná cudzey dziedzinie łowić záiący/ Poczawřzy od świętego
- 21: Woyćiechá áż do zebránia wřzytkych řyt z polá/ Abowiem ktoby
- 22: połamáł/ tedy przepada trzy grzywny winy/ ná czyiey dziedzinie
- 23: połamie.
- 24: Kto komu pŷá álbo źwierz weźmie. Idem.
- 25: Gdyby kto komu pŷá potáiemnie álbo gwałtem wzyáł/ źwierz
- 26: álbo pŷá w pořczwánium/ Tákový co weźmie przepádnie řtronie
- 27: trzy grzywny/ á řádowni trzy.
- 28: O řpráwie woienney. Kápi-
- 29: tulum XVI. O Chorągwi. Cazimir: mag: fol: 9.
- 30: Ktoby nieřtał ná woynie pod řwą chorągwiá ná mieyřcu iemu
- 31: náznáczonym/ zbraniáiąc fię tego co nań náleży/ á byłby nálezyon
- 32: przes Podkomorzego onego Powiátu álbo oney Zyemie/ w kto-
- 33: rey woylko leży: Tácy máią być przed námi pořtáwieni. A konie
- 34: iego temuřz Podkomorzemu máią być przywłářczony.
- 35: O Szołtyřyech. Cazimirus magnus folio 10.

strona: D2

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: Szołtyři Pánow duchownych y řwieckich winni woyná řłu
- 2: żyć wedle máiętnoći řwych.

- 3: Gdzye ma woysko łtać. Cazimirus Folio 16.
- 4: Ciągnąc ná woynę żadny niema łtać w domu áni ná wsi/ ie-
- 5: dno polem: áni łzkod czynić w bydle pólpolitym y w inłzych rze-
- 6: czach/ tylko łłuzną żywność mieć máią. Niemáią też łobie czynić
- 7: bud z żadnego drzewá do budowánia. A kto komu łzkodę vczy-
- 8: ni/ tedy iá winien nágradzić iáko iá poprzyłięże ten co łzkodę ma/
- 9: z winą łzełci grzywien/ łądowi trzy á łtronie trzy.
- 10: O łłuzbie woienney. Cazimirus magnus folio 34.
- 11: Káždy Sláhcíc ofiádł y w inien [!] woyną łłuzzyć/ ludźmi/ koń-
- 12: mi/ zbroią/ ták iáko moze nalepiey. A włzákże z gránic krolełtwá
- 13: náłzego niewinni ciągnąć/ áliżby łię im dołyc złtało zá ich łłuzbę/
- 14: á byliby od nas prófzeni.
- 15: Zold od Krolá łłáhcicie. Cazimirus magnus fo: 92.
- 16: Gdybyłmy ciągnęli ná woynę z gránic krolełtwá náłzego/ O-
- 17: biecuiem koždemu z náłzych poddáných łłuzácemu woyną dáć ná
- 18: káзде drzewce pięć grzywien/ A łzkodę y wiázanie koždemu kto-
- 19: ryby miał winniłmy nágradzić. Idem folio 15.
- 20: Zadney woyny vchwálic niemożem bez wálnego Seymu.
- 21: O łłuzeniu ná woynie. Ioannes Albertus fo: 105.
- 22: Przed rułzeniem woiennym máią być Seymy powiátowe ná
- 23: mieyłcách zwykłých/ y w łtárołtwách opifáných.
- 24: O ciągnieniu ná woynę. Sigifmundus Folio 10.
- 25: Káftellani winni powiáty łwe wielć ná mieyłce przes nas ná
- 26: znáczone. A máią thego doyzzreć y kárác/ iákoby komu krzywdá
- 27: niebyłá. A ktoby komu krzywdę vczynił álbo łzkodę/ ma go nam
- 28: deferowác/ ielliy mu łzkodę vczyniono/ będzie łam winien záło-
- 29: żyć/ á nam winien czternałcie grzywien odłóżyć. A niź łię Káłz-
- 30: tellan rułzy ná woynę/ ma obwiełcić łwemu powiátowi tydzyeń
- 31: przed rułzeniem mieyłce/ Y ma ná onym mieyłcu mięłzkác przes
- 32: cztery dni/ á potym ciągnąć bez łzkody ludzkiej/ płáćąc żywność

- 33: wedle wstawy. A gdy przyciągną na miejsce oznaczone wiciami/
34: tedy Káztellan ma oddać on powiat Woiewodzye swemu.
35: Kto winien wojną służyć. Sigimundus Foli: 15.
36: Ktoby pod nami miał ofiadłość/ a wici wojenne by go w ofia-
37: dłości zasztaly/ winien wojną służyć/ a z innych dobr postronnych
38: wyprawować: Abowiem iesliy inak czynił/ tedy mu iego zdrá-
39: dá niepoydzye.

strona: D2v

Wstawy Prawa Polkiego.

- 1: O Wiciach. Sigimundus Folio 21.
2: Niz będzie ruszenie wojenne/ tedy pierwey troie wici iedny
3: po drugich rozeslem/ A na ostatecznych oznaczmy dzween y miejsce
4: Seymowi powiatowemu. Ma Káztellan postanowić dzween
5: ściagnienia y miejsce przez Krola położone. A Káztellan każdy
6: z tej Slachty ktoby iedno komu krzywdę czynił/ będzie mógł vczy-
7: nić sprawiedliwosc. A ktorzyby go niebyli posluzni/ ma ie nam
8: deferować. A iesliby sam niedeferował/ tedy sam winien szkodę
9: zapłacić. Idem.
10: Iesliby sam Káztellan chorował/ tedy miejsce swoie może
11: człowiekiem godnym odadzić.
12: Z Káztellanem ma slachtá ciągnąć. Sigif: fo: 30.
13: Káztellan wyechawszy na wojnę/ ma cztery dni na miejscu
14: Slachty czekać/ zeby się do niego ziachali. A ktorzyby swym woj-
15: skiem iachali czyniąc szkody/ takowi winni sownie szkody oprá-
16: wować. Niema też Káztellan z woyskiem we wsi stawac/ ale
17: niedaleko wsi. A iesliby kmiotkowie niechcieli wiec potrzeb do
18: woyska/ tedy Káztellan ma poslac z woyska do wsi bliższych/ kto
19: rzy maia rozdawac potrzeby/ A tego doyrzec izby gotowymi pie-
20: niadzmi placono wedle wstawy. A kto co iednym koniem dowie-
21: zye siano/ to za nie grosz. A na ile koni zaprzega/ tyle groszy. Item

- 22: zá kopęrzy [!] trzy grofze. Owá korzec zá grofz. A zá kopę owá dwa
- 23: grofzá. Item woł zá pułgrzywny [!] Iáłowicá zá 16 grofzy. Wieprz
- 24: zá 20 grofzy. Skop zá dwa grofzá. Geři/ kury/ iáko iest opifano
- 25: w Itárym Státucie.
- 26: O niepułzczeniu z woyny. Sigífmundus Piotr-
- 27: couie Anno Domini 1538.
- 28: Będzyem fię łtrzedz/ iż niewypułćim nikogo z woyny/ okrom
- 29: chorych/ łtárych/ y tych co łą ná rzeczy połpolitey/ okrom Podłtá-
- 30: rołćich/ kthorzy łą ná tym mieyłcu gdzye łą łády/ álbo co Zamki
- 31: dzyerzą pográniczne.
- 32: O tych co łzkodę czynią. Sigífmundus Cracouie.
- 33: Anno Domini 1532.
- 34: S tymi co ciągnác ná woynę łzkodę czynią/ Hetman/ Woie-
- 35: wodá/ álbo Káłztellan może łpráwiedliwołć vczynić. A s tymi co
- 36: ciągnác do domu czynią łzkodę/ álbo ielzce domá mielzkaíac/ o-
- 37: biecuiem łpráwiedliwołć vczynić/ álbo náłzy vrzędnicy vczynią/
- 38: wedle vltáwy Koronney.
- 39: O Káplaniech ofyádłych. Cazimirus mag: fo: 10.

strona: D3

Vltáwy Práwá Polłkiego.

- 1: Káplani káždego łtanu co oyczyłte dzyedzictwo trzymáią win
- 2: ni woyną łłużyć. A kteryby niełłużył/ ten imienie do Krolá tráći.
- 3: De eodem Cazimirus folio 95.
- 4: Gdy iest fyn álbo brát godny ku woynie/ tedy fyn zá oycá/ brát
- 5: nierozdzyelny zá brátá woynę łłużyć może/ tylko niechby był ták
- 6: wypráwion iákoby ią łam oćiec álbo brát łłużyć miał.
- 7: O Zołnierzach. Ioannes Albertus folio 108.
- 8: Zołnierze co czynią łzkodę ciągnác ná woynę máią być przed
- 9: Stárołtą przymułżeni/ iżby łzkodę álbo krzywdę opráwili.
- 10: O miełzczánach. Alexander folio 113.

- 11: Który mieszczanin ma imię Ziemskie/ taki winien wojnę
12: służyć/ Choćby Król uczynił wolnym/ tedy jednak ty listy są ni-
13: czemne.
- 14: O chorych wolnych od wojny. Sigismund: fo: 32.
- 15: Przed wojną na Sejmie powiatowym ma być okazany każdy
16: szlachcic chory Castellanowi onej ziemi/ a obaczyli Castellan iż
17: chor/ Tedy taki może domać się/ a wszakże miało sobie ma
18: wyprawić poczet wedle majątności/ Pod którym jeśliby w nas ie-
19: go imię wproszone/ tedy taki ozdrowiałszy ma przyjąć ze
20: cztermi dobrymi szlachcicy/ którzy więcej w sędziactwie mają być miłoś-
21: nymi albo też y z inną dobrą szlachtą/ a jeśliby nieprzyjął/ tedy o-
22: no imię pod onym ostanieśmy mu je daliśmy.
- 23: O bronię granic. Iaggiello in Priuile: fo: 51.
- 24: Szlachta winna bronić granic od wroczków nieprzyjacielskich
25: swym kosztem/ A gdybyśmy z granic wroczko ruszyli/ tedy podda-
26: nym naszym winniemy szkodę nagrodzić.
- 27: O poimaniu na wojnie. Idem et eodem.
- 28: Gdyby w naszych państwach był kto pojmany/ tedyśmy go win-
29: ni z więzienia odkupić/ Ale gdyby za granicami był pojmany w nie-
30: przyjacielskiej ziemi/ y szkodę/ y więzienie winniemy nagrodzić.
- 31: O więzieniu na wojnie. Idem et eodem.
- 32: Gdyby kto z poddanych naszych pojął więźnia na wojnie/ ie-
33: śli szlachcicą/ tedy go nam ma przywieść/ za którego mu mamy
34: dać Kopę/ jeśli chłopą tedy go sobie ma mieć.
- 35: O ruszeniu z granic. Idem et eodem.
- 36: Gdybyśmy poddanym naszym rozkazali ruszyć się na wojnę z
37: granic/ tedy niż się ruszą obiecujemy im dać na szkodę Kopyją/ pięć
38: kop groszy/ A gdybyśmy im pieniędzy dali/ a potem się do dwu
39: lat nie ruszyli/ tedy poddani naszym nie będą winni nam onych pie-
40: niędzy wrocić.

strona: D3v

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: O żywnořci woienney. Idem et eodem.
- 2: Kto chce łam ielć y konie kármić/ tedy ták ma żywnořć pláćić:
- 3: zá Wołu pułgrzywny [!] / zá łáłowicę 16. grořzy/ zá Skopu 2 gro-
- 4: łzá/ zá dwie Geři grořz/ zá łzełć trzy grořze/ zá kopę owłá grořz.
- 5: O łzkodách ná woynie.
- 6: Kto kogo pozowie o łzkodę/ tedy powod ma ná łzkodę przyłiác
- 7: á ielłiby łam być niemogł ná roku/ tedy może przyłiác przes proku-
- 8: ratorá.
- 9: O zábićiu y o Ránách. Ká-
- 10: pitulum XVII. Cazimirus folio 16.
- 11: Pozwał łan Piotrá iż go ránił ná vlicy/ Piotr wyznał iż ł
- 12: ná ránił/ ále o to iż go teź był łan ránił pierwey czego chćiał Piotr
- 13: dowiełć/ á iż Piotr o rány niełkárzył/ y owłzem łię młćił/ My w-
- 14: tákowey rzeczy łkázuiem dowod ná rány łanowi.
- 15: Gdy łláchćic łláchćicá zábiję albo ráni.
- 16: Vřtáwilifmy iż zá łláchćicá zábitego łzełćdziefiát grzywien/ á
- 17: zá członek vćięty 30. grzywien/ á zá káždą inřzú ránę 15 grzywien.
- 18: O zábićiu y ránieniu łláchty/ kmiećiá. idem et eode^m.
- 19: Kto zábiję łláchćicá winien zań dáć bliźłzym 30 grzywien/ zá v-
- 20: ćięćie ręki/ nogi/ nołá grzywien/ zá vćięćie wielkiego pálcá v
- 21: ręki 8 grzywien/ zá inřze pálce po trzy grzywny/ á ták teź y zá in-
- 22: řze rány v pálcá y indźie/ á ktemu ten co ráni/ przepada ránnemu
- 23: winy trzy grzywny. Item/ Zá kmiećiá zábitego 10. grzy-
- 24: wien/ á to pánu 4. A bliźłzym łzełć/ á zá rány krwáwe kmiećiowi
- 25: grzywnę/ á pánu drugá/ Y to ielłiby obá inřzych pánow/ tedy łię
- 26: máiá oni pánowie oná winá rozdźielić.
- 27: Gdy komu mátkę zábijá. Idem et eodem.
- 28: Máć zábita ma być řynowi pláconá choćiaby był Bękart.

- 29: O zabićiu brát brátá. Idem et eodem.
- 30: Poftánowiliłmy/ iż gdy brát brátá zábije/ álbo bliłki bliżnego
- 31: tedy ten zábijak od łpadku odpada/ á imienie zábitego ná dálłze
- 32: przyiáćiele przyłć ma/ A ktemu tákiego zábijaká czyniem niełław
- 33: nem á niegodnym żadnego vrzędú.
- 34: Gdy zábitego obwiadą Wożnym. Cazimir: fo: 23.
- 35: Wożnemu od oglądánia zábitego ma bić dan grołz.
- 36: O vderzeniu fláhty y kmiećiá.

strona: D4

Vítáwy Práwá Polłkiego.

- 1: Gdy fláchćic fláchćicá vderzy iż nie do krwie/ zá tákie vderze-
- 2: nie ma mu dáć trzy grzywny/ á kmiećiowi zá vderzenie wiárdu-
- 3: nek/ á onemu fláchćicowi co woyny niełłuzy/ ma mu być dano zá
- 4: tákie vderzenie grzywnę.
- 5: Gdy chłóp vderzy fláchćicá. Cazimir: magn: fo: 8.
- 6: Zá vderzenie od chłópá fláchćicowi ma być dano trzy grzyw-
- 7: ny/ á łądowi trzy: ráná krwáwa od kijá/ teyże wági iáko y od mie
- 8: czá: zá głowę práwego fláchćicá 60 grzywien/ zá ránę práwego
- 9: fláchćicá 10 grzywien: zá ránę kreowánego fláchćicá trzy grzywny
- 10: Kto kogo ráni w żárćie. Cazimirus magnus fo: 29.
- 11: Bártołz łkárzył ná Andrzeiá o rány/ Andzey łię znał iż ránił
- 12: niehcąc w żárćie/ My w tákowej rzeczy łkázuiem/ iż Andzey
- 13: ma dołyc vczyńić Bártołzowi zá rány.
- 14: Kto kogo ráni przed Krolem. Idem folio 39.
- 15: Kto by kogo ránił przed námi/ táki bes miłółierdzia ma być ka
- 16: ran/ kto mieczá dobedźie á nie ráni/ to ná náłzey woli náleży: ták
- 17: że też y przed náłzym Stárołtą ma być rozumiano: á ktoby przed
- 18: Arcibiłkupem dobył kordá/ táki ma być karan winą 14 grzywien
- 19: Arcibiłkupowi: á ktoby łprołne łłowá mowił przed Arcybiłku-
- 20: pem/ táki Arcybiłkupowi ma dáć winy 3 grzywny. Gdyby kto

- 21: kordá dobył przed nálezym Rycerzem/ táki w lálce Rycerzowej: á
- 22: ktoby ránił/ tákiemu ręká ma być przebodzioná.
- 23: O płacey zábitego. Ioannes Albertus folio 107.
- 24: Kto fláchćicá zábije/ táki zábijak ma dáć zań 120 grzywień/ A
- 25: Rok y fzelć niedziel siedzieć w wieży/ Ktorego siedzenia żadnym
- 26: obyczáiem vydź niemoże/ choćia by fię z przyaćioły ziednał: á kto-
- 27: ryby zábijak táko ofiádły iáko y nieofiádły viáchal z korony/ boiác
- 28: fię wieże/ táki ma być przes Woźnego wywołan bezecnym.
- 29: Kto kogo zábije broniác fye. Idem et eodem.
- 30: Gdy kto kogo zábije broniác fię/ tákowy ma przyiędz lámofzoft
- 31: iż go zabił broniác fię/ A gdy przyięże/ tedy vchodźi wieże/ á wźák
- 32: że zá głowę ma dáć 60 grzywien.
- 33: Kto kogo zábije broniác dobr álbo poddánych fwych
- 34: Idem folio 108.
- 35: Kto kogo zábije broniác dobr álbo poddánych fwych/ táki zá-
- 36: bijak vchodźi wieże/ á wźákże zá głowę ma dáć 120 grzywien.
- 37: O zábicie álbo o rány iákie Práwo. Sigifmundus
- 38: Piotrcouie Anno Domini 1538.

O rány

strona: D4v

Vítáwy Práwá Polkiego.

- 1: O Rány Slácheckie y kmiece/ máią miefzczánie práwo Poł-
- 2: fkie [!] fądzić pod winá 14 grzywien ftronie/ o ktore winy máią od-
- 3: powiedác przed fádem ziemfkiem záwićie.
- 4: O Zwádzye w Syem. Sigifmundus folio 22.
- 5: Vítáwiliłmy/ iż gdyby kto ná kogo mieczá dobył w Siem/ tá-
- 6: ki przepada winy 20 grzywien/ á ieřliby kogo ránił/ Tedy winá
- 7: przed tym vchwaloná ma być karan/ á ieřliby kogo zabił/ táki ná
- 8: gárdle ma być karan. Stárořtowie máią tego doyrzeć y to Exe-
- 9: kwowác: á vćiekłliby táki/ tedi ma być z ziemie wywołan/ ktorego

- 10: iuż czyniem od tąd nieflawnym.
- 11: Kogo ránią świeczkę zágásiwłzy. Cazi: mag: fo: 24
- 12: Skárzył fię Idźi ná Pháلكá/ iż gdy fię zwádá z ftáńá w domu
- 13: v tego Idźiego/ tedy Pháلك świeczkę zágásił/ á wtym Idźiego
- 14: rániono niewie kto/ Pháلك zna iż świeczkę zágásił/ ále fię przy
- 15: iżby Idźiego ránił: My w tákowej rzeczy fłázuiem Idźiemu
- 16: przyfiádz iż niewie kto go ránił/ á gdy przyfięże/ tedy mu Phalk
- 17: winien rány opráwować.
- 18: O obwodzeniu ran. Sigífmundus folio 24.
- 19: Rány máiá być zá świezá obwodzone vrzędem Grodzkiem/ á
- 20: ktory chor/ ten ozdrowiawłzy bliźny.
- 21: O Soli. Kápitulum XVIII.
- 22: O foli zákazáney. Ioannes Albertus folio 102.
- 23: Ktoby kolwiek miał fol zákazána/ Sláchćic/ Miefzczánin/
- 24: kmieć/ á záltano iá vniego/ táki ma być karan winą 14 grzywien:
- 25: á ktoby winy niemiał czym płáćić/ táki ma być w fádzon/ y ma ták
- 26: długo fiedźieć aż zápłáći.
- 27: O tych co foli záltawáią. Ibidem.
- 28: Ci co fol záltawáią/ iefliby fię inák záchowáli niż przyfłufza/
- 29: tácy przepadáią winy 14 grzywien Woiewodźie tego powiátu/
- 30: przed ktorem Woiewodą tácy winni ftánać y zá winę dofyc vczy
- 31: nić/ ktora winá obyczáiem ziemfkiem ma być wyćiągnioná: á ie-
- 32: fliby ten co foli záltawa nierządnie/ był nieofiadły/ áni by też miał
- 33: winy czym zápłáćić/ táki ma być w fádzon ták długo ażby winę
- 34: zápłáćił.
- 35: O wolnym przedawaniu foli. ibidem.
- 36: Sol przywoźną wolno káżdemu przedawác y kupowác/ nie-
- 37: zlypuiąc iey do mieyfkiey fkrzyny.

Vřtávy Práwa Polřkiego.

- 1: O foli zákazáney. Sigifmundus folio 24.
- 2: Vřtáwiliřmy/ iżby foli zamorřkiey indzyey nieużywano w ná-
- 3: řzym kroleřtwie. A w ktorych kráinách foli krupiářtey vřywano/
- 4: tám nářzey foli Ruřkiey vřyváć máią/ ktorey foli řkład ma być w
- 5: Bydgořczy/ z kąđ máią bráć kłodę do řypánia po grzywnie.
- 6: Item/ gdyby řol Ruřka niemogła być w Bydgořczy/ thedy
- 7: tym co iey vřywáli wolno vřyváć foli tákiey/ iákiey mogá dořtáć/
- 8: ták dľugo ář řol Ruřka przyiedzye: ktora gdy przyiedzye/ tedy má-
- 9: ią wywołáć/ áby řaden foli krupiářtey do řzeřci niedzyel niemiał:
- 10: A v kogoby ią potym zářtano/ táki ma być karan winą 14 Grzy-
- 11: wien. A v kogoby ią zářtano wioząc po wywołaniu/ ten wřzyt-
- 12: kę kupią tráći. Item/ Páľuczánie y Kráiniánie inřzey vřy-
- 13: wáć niemáią iedno Ruřkiey.
- 14: O Cle. Kápitulum XIX.
- 15: O skáženiu Ceľ: Cazimirus tertius folio 10:
- 16: Clá wřzytki ktore řą nádáne po řmierci Krolá Władiřłáwá
- 17: Oycá nářzego Káľfuiem y w niwecz obrácamy.
- 18: O tych co clá wybieráią á práwá niemáią: *ide^m* et eod
- 19: Celnicy pod winą Przywileiu niřzey opiřaná/ od Sláchy/ od
- 20: foli/ y od inřzych rzeczy bráć clá niemáią. A kthoryby Celnik brał
- 21: ták ofiáđły iáko nieofiáđły/ táki winien przed řádem Zyemřkim
- 22: zwycięzon/ tedy do Grodu ku exekucyey ma być pozwan.
- 23: O wolnořci řláchy y duchownych od Ceľ y od Tar
- 24: gowego: Ioannes Albertus folio 105:
- 25: Sláchtá y duchowni/ ták teř poddáni ich řą wolni od clá y tar
- 26: gowego/ od tákich bydľ/ co ie domá vchowáią ku przedaniu/ álbo
- 27: teř gdy iákie bydľę kupią nie ná przekup/ ále ku řwoiey potrzebie.
- 28: Item/ Piwá z kąđ chcą wolno im wořić/ y domá ie robić.
- 29: O Clách: Alexander folio 95: <http://rcin.org.pl>

- 30: Kto łwe włafne wiezye zyemią álbo wodą/ przyłiągłzy iż iego
31: włafne á nieprzekupne/ tedy wolen od cłá.
32: O cle łobie wolnym: Alexander folio 118.
33: Ktoby łobie cło vłtáwił bez dozwołenia náłzego/ á Rad ná-
34: łzych/ táki ono imienie tráci/ ná którym cło vłtáwił: á wólákże o
35: to práwem ma być zwyćięzon.
36: O cle wodnym: Sigifmundus folio 11.
37: Gdy ktory fláchćić wiezye żyto wodą/ táki gdy przyłięże iż iest

strona: Ev

Vłtáwy Práwá Polłkiego.

- 1: iego włafne żyto/ álbo łługá ten co iest przy życie iż iest nieprzeku-
2: pne: táki wolen od cłá/ pod winą ná Celniká vłtáwioną.
3: O nowym cle. Sigifmundus folio 15.
4: Ktoby gnał woły álbo wiozł łkory/ y inłze tym rowne z krole-
5: łtwá/ á cłá by niedał: táki ma być karan winą iáko łkaźcá rzeczy
6: połpolitey/ á to ná imieniu y ná inłzych rzeczach/ o co iednák prá-
7: wem ma być zwyćięzon.
8: O tym co Liłtow niema ná cło. Sigifmun: fo: 28.
9: Ktoby cło wybierał/ á ná nieby iákim tráfunkiem liłty łtrácił/
10: táki ma v nas y potomkow náłzych łálki łzukáć.
11: O tych co cło álbo targowe wybieráią. Sigif: fo: 28
12: Celnicy ná wodách/ ná zyemi/ gdyby z kogo więcey cłá wzyęli
13: niź przyłć ma/ álbo od tego od czego cło álbo targowe być niema:
14: tácy pozwáni być máią/ y przes łąd przymułzeni/ áby ono wroćili
15: co wzyęli. Też od koł/ miłek/ kopániiek/ y im rowne ma być targo-
16: we brano/ ále wedle dawnego obyczáiu.
17: O cle y targowym. in conłtutionibus Piotrcó-
18: uie/ Sigifmundus Anno Domini 1538.
19: Sláchty y duchowni łą wolni od wólzelkiego cłá/ gdyby co łwe
20: go włafnego przedawali/ álbo co ku łwoiey potrzebie kupowáli.

21: Item/ Vřtávilifmy izby Celnicy y wřzytcy byli řláchtá á Krze-
22: řlíány/ wyiáwřzy Stáročtowie co dzyeržá cłá w pieniádzách/ te-
23: mu wolno mieć co chce/ Abowiem řámi winni o tákowe rzeczy
24: odpowiedáć. A ktoryby celnik ktorego řláhcícá o co nieřpráwie-
25: dliwie vćifnáł/ álbo tež o targowe/ á z niegoby álbo z kogo innego
26: co nieřpráwiedliwie wzyáł: tákowy celnik o tákowá rzecz przes
27: tego kogoby vćifnáł/ može być pozwan do řádu zyemřkiego/ álbo
28: Grodzkiego/ onego powiátu gdzye ma cło: Albo tež gdyby byl ná
29: nářzym Dworze/ tedy nadwornym rokiem može być pozwan/ á
30: tám winien odpowiedáć/ niewyymuiác řię iáko pozwan z vrže-
31: du/ ktory Zyemie áni Powiátu niema. A gdyby celnik o cło álbo
32: o targowe ták nieřřufznie y ták nieurzędnie wybieráne/ byl do kto
33: rego řádu pozwan á zwycięzon: tákiey řtronie ma wroćić ono co
34: wzyáł/ z winá 14 grzywien/ ktora řtronie przyřć ma/ á Sądowi
35: trzy grzywny. Item/ Gdyby byl Celnik pozwan/ á ná roku
36: by řtał/ tedy ieřli řláhcíc ma przyřác/ řem niewzyáł więcey/ iedno
37: co przyřć miáło řpráwiedliwie. Tákže tež y inřzy Celnicy ná wo-
38: dách y Stáročtowie řpráwowác řię máiá/ ieřliby kogo vćifkáli.
39: Item/ Gdzye mořty czyniá nie dla potrzeby iedno dla řwego
40: pożytku/ áby brał mořtowe: w tákiey rzeczy može mořt zrzucić á

strona: E2

Vřtávy Práwá Polřkiego.

1: brodem iechác/ ktorego brodu nikt chytróciá řwoiá kázić niemo-
2: že/ pod winá wyřřzey opifána. Item/ Ieřliby poborcá cło ál-
3: bo targowe wybierał nád wolnořć ludzi řlácheckich álbo duchow-
4: nych/ tákowego Poborcę ma Pan iego řtáwić v řádu/ choćiaby
5: go niezářtano/ y řęczyć zań/ iz práwu dořtoi/ á zá řwoy wyřřępek
6: dořyc vczyni. A ieřliby ten to Poborcá niemiał czym řzkody ná-
7: grádzác/ tákiey Pan iego ma wydác temu komu řzkodę vczynił.
8: A ieřliby pan Poborce řwego przed řádem nieřtáwił/ tedy řam wi

- 9: nien łtronie bez wólákich odwłok dofyć vczynić/ ktoremu y Ap-
10: pellácia iść niema. Item/ Gdy Poborcá będąc niefláchćic v-
11: czyni krzywdę fláchćicowi około cłá/ tedy to ná woli tego fláchći-
12: cá chceli dowieść ná poborcę/ chceli mu dopuścić odwod. Item/
13: Iefli Poborcá fláchćic/ tedy fię ma odwieść wedle ważności fum-
14: my: Iefli niefláchćic/ tedy o 10 grzywien łámwtor: Iefli o więcz-
15: łzą fumnę/ tedy łámołodm/ A to ták/ iż niewzyął więcey nád
16: wolność póspolitą. Item/ Miáltá ty co też cłá máią/ tymże
17: też obyczáiem wyżłzey nápińánym winni łwe poborce przed łádem
18: łtáwić/ y dofyć vczynić/ ładnemi odwłókámi niebiorąc. Item/
19: Od kmieci co ku łwey potrzebie kupuią iż nie ná przekup/ álbo
20: też kiedy łwe włafne przedawáią/ targowe niema być brano.
21: Item/ ktoby miał też łzkodę w życiech álbo w łákách/ od wo-
22: zow/ od koni álbo bydł co ná targ idą: tacy máią być záchowáni/ á
23: łzkodę obwieść woźnym y dwiemá fláchćicomá: A iefliby woźne-
24: go álbo fláchty niemogł mieć/ tedy dwiemá człowieki przyięgłe-
25: má ktoreykolwiek wsi: A iáko oni co oglądáią łzkodę ołzácuia/
26: ták ią ten winien opráwić co ią vczyni. A iefliby fię iemu w tym
27: náłásku krzywdá złtálá/ tákí moze pozwác do łádu zyemłkiego o-
28: nego co go powłciągnął: A on co go pozwá będzie bliźszy przy-
29: łádz ná onę łzkodę co ią oni ołzácuia/ gdy ią oględowáli.
30: O Celnikách. Sigifmundus folio 2.
31: Ktoryby Celnik cło wybierał od Perłony duchowney álbo flá-
32: checkiey nád wolność póspolitą: tákowy celnik przepada winę fo-
33: wita/ O ktorą winę duchowni máią pozwác do łádu duchowne
34: go/ á fláchćic przed Stárołtę. A obaczyli Stárołtá álbo Podłtá-
35: rołci/ iż celnik vłtąpił nád wolność póspolitą/ tedy onę winę ma z
36: Celniká bez przedłżenia złupić. A iefliby Stárołtá łam cło trzy
37: mał/ á łtárołtwoby w pieniądzách miał/ tákí ná fumnę łto grzy-
38: wien tráci/ y ono co wzyął ná Stronie łowicie wroćić. A iefliby

39: Itároftwo k wierney ręce trzymał/ tedy ie tráci.

40: O Rzekách. Kápitulum XX.

strona: E2v

Vftáwy Práwá Polfkiego.

1: O wolności ná rzekách. Cazimirus tertius fol: 90.

2: Wfzelákíe rzeki ktorými idzye zpuft łá nálze/ y z ich biegámi/

3: choćiaby kto miał ná nie ofolbiwe práwo/ tedy iednák niewolno

4: nikomu ná nich iázow czynić/ tákowych ktoreby hánowály dro-

5: gę kupcom iádącym wodą/ w Itátkách wfzelákich. A ktoby od tá-

6: kowych iázow brał cło z kupcow/ á był o to przed Stároftę poz-

7: wan: táki Itánąwfzy ma ono wroćić co wzyął/ z winą 14 Grzy-

8: wien/ w ktorą winę my też fwe iázy wdawamy/ w Kroleftwie.

9: O wolności rzek. Ioannes Albertus folio 93.

10: Ná Wifle y ná infzych rzekách niemáią być iázy/ ktoreby prze-

11: kázywác miály fzyptom/ y owfzem od Thoruniá ma być wolne

12: fźcie Wifłá.

13: O zćieku Wifły. Sigifmundus folio 5.

14: Vftáwilifmy/ iż gdyby Wifłá álbo infza rzeká dzyeliłá Dzye-

15: dzinę nálzē z dzyedziną poddánego nálzēgo/ ktoreby dzyedziny le-

16: żály nád rzeką: w tákowej rzeczy dozwalamy poddánym nálzym

17: vzywác brzegu oney rzeki/ ták fzeroko iáko fzeroko zálzłá gránicá

18: oney dzyedziny iego.

19: O Wifle/ Wárcie/ y infzych. Sigifmundus fol: 16.

20: Vftáwilifmy/ iżby wfzelákíe młyny/ iázy ktoreby były ná Wi-

21: fle álbo Wárcie vczynione/ á zwłáfzczá coby wádzily ku fźciu

22: Szkutam/ Tráftam etc. áby były fkáżone. A ktoby ich niezłóżył do

23: zpuftu blifko przyfzłēgo/ áby był pozwan do fądu nálzēgo: táki

24: ná roku pierwłzym ma ftánác iáko ná záwitym/ y ma być przyka-

25: zan winą fzelćdzyefiát grzywien.

26: O Przyfyęgách ná wodách. Sigifmundus Cra-

- 27: couie Anno Domini 1540.
- 28: Gdy Pan álbo słuźebnik iedzye po rzece z żytem/ á przyfięze iż
- 29: ieft żyto nieprzekupne/ tedy táki wolen od cłá. A gdy raz v fory
- 30: przyfięze/ tedy ma wzyąc lift od Celniká wyznány/ ktory gdy vka
- 31: że infzym celnikom/ tedy mu więcey przyfięgác nietrzebá.
- 32: O Pieniędzách. Kápít: XXI.
- 33: O Monecie idácey. Cazimirus magnus folio 32.
- 34: Vftáwilifmy/ iż iedná monetá ma być w kroleftwie náfzym
- 35: ktora ma być wieczna y wagi dobrey/ ták iżby była ludzyom po-
- 36: ftronnym przyiemna.
- 37: O brákowaniu pieniędzy. Cazimirus tertius fo: 87

strona: E3

Vftáwy Práwá Polkiego.

- 1: Vftáwilifmy iżby żaden niebrákował drobnymi pieniędzmi/
- 2: ktorych ma być dzyewięć zá pułgrofá/ á kthoby miał iáki ofobliwy
- 3: przywiley ná ktorymby ftály grofze fzerokie Prułkie/ tedy iedná
- 4: zá nie ma brác drobne pieniądze/ gdyby ten co kładzye pieniądze
- 5: niemiał grofzy prułkich/ á wżákże zá káždy grofz ma mu być to
- 6: dano iáko tákie grofze idá miedzy kupcámi/ co tho wízytko ma
- 7: być trzymano pod winá wyźfzey opifaná: A gdyby człowiek du-
- 8: chowny niechciał brác pieniędzy drobných zá dzyefięcinę/ tákowy
- 9: ony pieniądze tráci/ ktore nam máią przyśc. Y tego ma Stároftá
- 10: doyźrzeć ktoryby fláchćić pieniędzy drobných brác niechciał/ Tá-
- 11: kowy pierwłzy/ wthory y trzeci raz ma być káżdą rázú karan wi-
- 12: ná 10 grzywien/ czwartá rázú trzymidziefty/ w ktorych fię ma w
- 13: wiázác Stároftá iemu w imienie ná nas. Gdyby w mieście zá kto
- 14: rá kupią brác drobných pieniędzy niechciano/ Tácy miefzczanie
- 15: thákálfz winá máią być karáni iáko y fláchćá/ A gdyby kupiec álbo
- 16: krámárz zá iaká kupią pieniędzy drobných brác niechciał/ táki ku-
- 17: pią tráci do nas. Kiedyby kmieć niechciał brác drobných pieniędzy

- 18: tedy wiárdunk przepada/ á krámarz pułgrzywny [!] . Item/
19: V kogoby náleziono fáłzywe dwa grofzá w grzywnie/ then onę
20: grzywnę tráći. Item/ V kogoby náleziono łześć grofzy fáł-
21: łzywych w grzywnie/ táki ma być karan winą wyźłzey opifána.
22: Item/ Dług zápifány tháką monetą ma być płácon/ iáka ieft
23: zápifána. Item/ Tych rzeczy o tym nápifánych Stárofto-
24: wie máią doyźrzyć.
25: O Pieniędzách iákie máią być w kroleftwie. Cazi-
26: mirus tertius folio 10.
27: Drobne pieniądze máią być bráne dzyewięć zá pułgrofá/ A kto
28: by miał zápifáne grofze Czełkie/ táki ie ma brác po temu iáko v ku
29: pcow idą. A ieffliby ktory łłáchćic niechćiał brác drobných pienię-
30: dzy/ táki ma być ciężon ná bydle/ á kupiec ná kupi/ á chłop ma być
31: władzon do wieze. Item/ V kogoby náleziono dwa grofzá
32: fáłzywe drobných. etc. vt łupra.
33: O záhámowániu pieniędzy. In confuetudinibus
34: Cracouienfibus folio 124.
35: Ofiádłemu człowiekowi pieniądze niemáią być záhámowá-
36: ne áni zápowiedáne/ wyiáwłzy iżby mnieyřzą miał ofiádłóć niź
37: to o co go pozywáią/ á wřákze tháki może przyrzyć iż práwu
38: dołtoi.
39: Kto ma pieniądze pořpolite ná obronę chowác. Si-
40: gifmundus folio 3.

strona: E3v

Vřtávy Prává Polkiego.

- 1: Vřtáwiliřmy iż pieniądze pořpolite do łkárbu dáne/ tákie we-
2: dle nářzey á rad nářzych woley/ ná obronę máią być řzáfowáne/ á
3: ieffliby co thákowych pieniędzy ořtáło odprawiwřzy obronę álbo
4: rzecz pořpolitą/ tedy ty pieniądze wiernie w nářzym łkárbie má-
5: ią być chowáne/ á kthoby ich co vkradł táki ma być łkaran winą

- 6: peculatus/ iáko zdraycá rzeczy póspolitey.
- 7: O Zołnierzách co biorą pieniądze ná zołd. Sigif-
- 8: mindus folio 27.
- 9: Ktoby brał pieniądze ná zołd/ á nieiechałby áboby temu dofyć
- 10: nieuczynił/ tákowi choćby byli ofiedli choć nieofiedli/ tedy ie ftáro
- 11: ftowie bez pozwu mogą imowác á do wieże sadzác/ ktorzy má-
- 12: ią thák długo siedzyec iáko długo służyć mieli/ á pieniądze wzięte
- 13: wroćić. Item Ktoryby szyku omięszkał/ tháki wedle łáfki
- 14: náfzey álbo hetmáná náfzego ma być karan.
- 15: O Gleycie. Kápitulum XXII.
- 16: Cazimirus magnus folio 35.
- 17: Gdyby kto był oskárzon o iáki wyftępek przed námi álbo przed
- 18: náfzym Stároftą/ ták iżbyłmy iemu przedfię ku s්රáwie niedopu
- 19: ścili przyśc/ á on widząc tę niełáfkę zióchałby z Kroleřtwá/ tákó
- 20: wi iefliby ono ziechánie nie było hániebne/ thedy fię przed Biřku-
- 21: pem álbo Woiewodą krákowskiem álbo też Sędomierřkiem opo-
- 22: wiedzyec ma/ á tho o to iż my álbo Stároftá náfz niedopusćili-
- 23: śmy mu przedfię ku okazánium fwey niewinności/ ktoremu zbiego
- 24: wi pan z tych kthory może wziác gleyt do dwu mieřiacu ku s්රá-
- 25: wie/ A gdyby Woiewodá niemogł thego otrzymác v nas/ iżby-
- 26: śmy tákiego zbiegá przed nas przypusćili/ tedy tenże Woiewodá
- 27: má tákiego zbiegá z fwey źiemie wywieśc aż do gránic/ kthory
- 28: zbieg nam y náfzym poddánym od wywiedzenia przes rok niema
- 29: żadney řzkody czynić/ żonę fwoię w pokoiu zořtáwiwfzy/ á przes
- 30: ten rok ma řzukác łáfki náfzey/ á gdyby nas nieprzenáfzedł á řzko-
- 31: dęby nam álbo poddánym náfzym vczynił iáką/ o the iednák nie
- 32: ma być rozumian nieřlawny/ áni też tákiego poddáni náfzy win-
- 33: ni imowác/ áni go ná řmierć wydawác/ A ktoby vpornie zióchał
- 34: á práwuby řtać niechćiał á ktemuby czynił řzkody/ thákiego dobrá
- 35: ná nas przypadáią okrom wianá żony iego/ á rzeczy iego ruřáią-

- 36: ce rádá nálezá ma ie miedzy fię rozdzyelić/ á ielliby był poiman/ te-
37: dy tákowego gárdło ná nálezey łáfzce/ o ktore poimánie nie ma być
38: od przyaćiół iáwna y táiemna waźń.

strona: E4

Vítáwy Prává Polského.

- 1: O Gleyćie. Ioannes Albertus folio 101.
2: Zbiegowi z narodu Slácheckiego ma mu być dan gleyt krole-
3: wfki dla fprawoty niewinności álbo wyftępku iego.
4: O tych co walczą s cudzozyemcy. Cazim: tert: fo: 91
5: Ktoby iáką krzywdę miał od cudzoziemcá/ á ktoryby walczył
6: z nim bez woley nálezey/ przed ktorą walką my ábo kto z poddáných
7: nálezých miałby iáką krzywdę/ thákowy walecznik nam y poddá-
8: nym nálezým ma fzkodę opráwić/ á ielliby imienie tego thák wiele
9: nie znośiło/ tedy ná čiele álbo ná gárdle ma być karan.
10: O tych co czynią fzkodę w Le-
11: fych/ w Łákách/ w żyćiech/ Kápitu: XXIII. Cazimi-
12: rus magnus folio 26.
13: Kto w cudzym gáiu vrąbi dąb godny do ośi/ álbo kthoby też
14: drew nárąbił pópólitych woz/ tákowy temu czyi ielt gay przepa-
15: da winy trzy grzywny/ á ktoby vrąbił drzewo rodzące/ thákowy
16: zá nie dáć ma wiárdunek z winą trzech grzywien.
17: O tych co w fádzye fzczepy káżą/ álbo wykopywáią.
18: Cazimirus magnus folio 27.
19: Ktoby komu fzczep fkáził álbo wykopał/choćby też onego fzcze-
20: pu miał połowicę/ tedy iednák przepada winy fześć grzywien.
21: Kto komu gay rąbi. Cazimirus magnus folio 34.
22: Gdy kogo kto záftánie w fwoim gáiu á on rąbi/ tákowemu pier
23: wízy raz ma być wziętá śiekierá/ drugi raz fuknia/ trzeći raz
24: woły álbo konie/ może theż wziąć y iednego koniá/ A gdyby
25: wziął dwu koniu álbo dwu wołu/ tedy iednego ma dáć ná rękó-

- 26: iemftwo á drugiego łobie wźiąć/ iedno gdzie weźmie ty konie tám
- 27: ma známie vczynić ná drzewie/ A kthoby kradzyeżą wźiął w cu-
- 28: dzym gáiu dąb ábo dwa/ ten zá káždy dą ma dáć wiárdunek/ z wi
- 29: ną łześć grzywien/ temu czyi gay trzy/ á łądowi trzy/ á ktoby rą-
- 30: bił chroft álbo drwá w wielkich leśiech/ tákowy ma dáć ośm gro-
- 31: łzy/ á zá dąbrowy 4 grofze iedno kto gi vtnie/ niech mu będzie w-
- 32: zyętá cięż. A zá drzewo ze płczołami kto ie vtnie grzywná łtro-
- 33: nie á łądowi druga. A zá drzewo z bárcią álbo godne ku bárći ma
- 34: dáć łtronie pułgrzywny/ á łądowi pułgrzywny.
- 35: Kto kogo záłtanie w lefie rąbiąc. Iaggiello fo: 46.
- 36: **Aczklolwiek** [!] we wźem Státucie ieft nápiáno/ iż gdy kogo
- 37: kto záłtanie w gáiu rąbiąc/ ma mu śiekierę wzyąć etc. vt lu. Ale iż

strona: E4v

Vítawy Práwá Polłkiego.

- 1: łą indzye drzewá kofztowne/ iáko ieft Cis y iemu rowne/ łą thez
- 2: mieyfcá niektore ná ktorych máło drzewá: Tám gdyby kogo kto
- 3: záłtał w gáiu/ ma mu wzyąć konie/ A wźákze ná rękoiemftwo
- 4: ma ie wydác.
- 5: O zápaleniu boru. Iaggiello folio 47.
- 6: Komu dádzą winę o zápaleniu boru álbo lálá/ s takim ma być
- 7: dano y złożono polłkie práwo/ iáko s tym co ogniem pali: Ná kto-
- 8: rego gdyby dowiedzyono/ tedy ácz czći iego łzkodzić niemoże/ ie-
- 9: dnák káždy wedle łtanu łwego ma żywot łwoy odkupić.
- 10: Kto komu weźmie śiáno. Cazimirus magn: fol: 28.
- 11: Kto komu weźmie woz śiáná/ winien mu zań dáć łześć grofzy
- 12: z winą łzełci grzywien/ á to łtronie trzy á łądowi trzy.
- 13: Kto komu żyto bierze gwałtem. Idem eodem.
- 14: Kto komu żyto bierze gwałtem wednie ná polu/ tákowy ma
- 15: dáć łądowi łzełć grzywien/ á łtronie zá łzkodę kopę žitá y trzy grzy
- 16: wny/ á ktoby żyto brał w nocy ná polu/ tákowy zá złodzyeia ma

- 17: być poczytan.
- 18: O poŝpolitym Bydle. Kápi-
- 19: **culum** [!] XXIII. O záięty m bydle. Cazim: mag: fo: 23
- 20: Komu zaymą bydło rogáte álbo konie z żytá/ tedy ten czyie iest
- 21: bydło ma dáć zá ŝzkodę od koźdego bydleciá dwa groŝzá: kto komu
- 22: łákę popáŝie/ ten ma być karan ná fukni. Cazimirus magn: fo: 38.
- 23: O poŝyeczeniu cudzey łáki. Cazimirus mag: fo: 29.
- 24: Bártoŝz powiedzwał iż mu Andrzej łákę poŝiekl/ Andrzej fię
- 25: znał iż poŝiekl/ ále ią kupił v Włodórzá co vmárł: My w táko-
- 26: wey rzeczy ŝkázuem Andrzeiowi przyŝiadz iż łákę kupił y záplácił.
- 27: Kto komu bydle zábije. Cazimirus magnus fo: 34.
- 28: Kto komu kłufię zábije/ ma dáć zá nie cztery grzywny: zá ŝrzo-
- 29: bká trzy grzywny. A kto obrázi co z tych/ ŝzeŝć wiárdunkow. A
- 30: kto komu obrázi ŝrzebię we dwu lat/ ma zá nie dáć pięć grzywien.
- 31: A kto komu zábije ŝrzebię we trzech lat álbo we czterech/ tákiego
- 32: záplácić iáko gi poprzyŝięze ten czyy ŝrzebiec był.
- 33: O ŝtádzye końskim. Cazimirus magnus folio 36.
- 34: Kto ma ŝtádo końskie/ winien ie páłć od wigiliey s. Woycie-
- 35: chá do wigileiy s. Micháłá. Abowiem kto ŝtádem ŝzkodę czyni/
- 36: tedy ią winien opráwić z winą iedney grzywny. A wŝzáć ten co
- 37: ma ŝtádo/ od ŝtádá niemoże záy mowác do ŝwey obory.

strona: F

Vŝtáwy Práwá Polkiego.

- 1: Kto w czyy gay w pędzi wieprze. Cazi: mag: fol: 35.
- 2: Kto w ŝwym gáiu ná zołędzyu záłtánie cudze wieprze/ táko-
- 3: wy ná onym mieyŝcu ná ktorim ŝwinie záłtánie/ vtzyniwŝzy znák
- 4: moze pierwŝzy raz zábic wieprzá/ á záłtánieli drugi raz moze zá-
- 5: bić dwu. A záłtánieli trzeci/ moze záiác wŝzytkie ŝwinie do náŝze-
- 6: go dworu/ y rozdzycielć fię imi s námi. A iefliby ten czyie ŝwinie
- 7: były powiedzwał/ iż moje ŝwinie w tym leŝie niebyły/ tedy ten czyy

- 8: iest lás ma okazać mieyſce/ ná którym ſwinie záſtał: y ma przy-
- 9: ſiádz/ iżem ie záiał ná tym mieyſcu gdzyem náznaczył.
- 10: Kto zákania ſwinie do lálá. Cazimi: mag: fo: eode^m.
- 11: Swinie ták ie ma gnác do lálá drogá/ iákoby nikomu ſzkody
- 12: nieuczyniły. A ktoby ie gnał przes cudzy lás/ tedy ten czyy lás ma
- 13: vbrać zoładź około drogi trzydzyeſci łokci/ chceli ſzkody niemiec.
- 14: O żywnoſci koniom w drodze. Cazimi: mag: fo: 39.
- 15: Człowiek ſtanu koźdego gdy w drodze iedzye/ á żywnoſci ie-
- 16: mu y koniowi przedać niechcá: tedy iednák ſobie gwałthem brác
- 17: niema.
- 18: O bydle záiętym w ſzkodzye. In confuetudinibus
- 19: Cracouieñ: folio 123.
- 20: Kto komu zaymie bydło z ſzkody/ á ná rękoiemſtwo go dáć nie
- 21: chce ná żądanie woźnego y fláchy: o tákowe niedanie ma być po-
- 22: zwan do ſádu Grodzkiego/ tám pokupiwſzy trzemá grzywnomá
- 23: winy/ ma dáć bydło ná rękoiemſtwo: á o ſzkodę ſąd Grodzki ma
- 24: odeſłác do zyemſkiego.
- 25: O bydle dánym do obory. ibidem.
- 26: Kto komu bydło zaymie z ſzkody/ á on co mu zaymá niewy-
- 27: práwi bydłá ſwego do trzech dni: tedy ten co ie zaymie ma ie dáć
- 28: do obory Krolewſkiej/ ktore bydło ma być dano z obory krom ręk-
- 29: koiemſtwá temu czyie iest. A iefliby ten czyie iest ręczyć niechciał/
- 30: tedy ten co ie dał do obory ma ono bydło wyręczyć/ y dáć Podſtá-
- 31: roſciemu od niego wiárdunek/ y chowác ono bydło áż do dwu nie-
- 32: dzyel/ ktore záię ma dáć do obory Krolewſkiej/ A ták ma czynić
- 33: áż do trzecich dwu niedzyel/ á zá káżdym ręczeniem ma dáć Pod-
- 34: ſtároſciemu wiárdunek obornego. A gdy trzecie dwie niedzyeli
- 35: wynidá/ á on czyie iest bydłá ſwego niewypráwi: tedy ten co ie zá-
- 36: iął ma ie ſtáwić do dworu Krolewſkiego/ y rozdzyci ſię im/ A to
- 37: do Stołu náſzego połowicá/ á ſtronie co záięłá połowicá. A ie-

38: śliby iściec ręczył bydło swoie niż szefć niedzyel wynidą/ tedy mu

39: ma być dano: á o szkody łąd Grodzki ma odeśląć do zyemstwą.

strona: Fv

Vstávy Práva Polkiego.

- 1: Kto bydłá záiętego nieda do obory. idem folio 123.
- 2: Kto bydłá záiętego nieda do obory KrolewŃkiey/ álbo też błę-
- 3: dnego do trzećiego dnia/ á ono bydło Woźny ze dwiemá śláchci-
- 4: comá záfťanie: takowy ma być pozwan do Grodu/ o co winien
- 5: odpowiedác/ y bydło wroćić z winą trzech grzywien. A wśázkże
- 6: o szkody łrony máią być odeśláne do łądu zyemśkiego:
- 7: O Mieszczániech y kmiećiach.
- 8: Kápitu: XXV. O Młynárzu co wiele pánow ma.
- 9: Cazimirus magnus folio 21.
- 10: Gdy młynárzá máią trzy bráčia/ tedy ieden z nich może okrom
- 11: bráćiey o krzywdę łwá pośtępic s nim Práwem.
- 12: Zá ktorą przyczyną może Kmieć wťác od Páná.
- 13: Idem folio 24.
- 14: Gdzye kmiećie máią tę świebodę iż im wolno wťác od ich Pá-
- 15: now do inśzych wśi/ tedy iednák wśyľcy wťác niemogá/ iedno
- 16: ieden álbo dwá: Wyiáwľzy z they przyczyny/ gdy Pan żonę álbo
- 17: dzyewkę zgwałćiłby kmiećiowi/ álbo gdyby kmiećiá ćiążano prze
- 18: wyśtępek iáki Páńki/ álbo gdyby kmiotki kľęto rok y szefć niedziel
- 19: o wyśtępek Páńki: O tákowe rzeczy nietylko ieden ále wśyľcy
- 20: mogá wťác.
- 21: O Pásterzu. Cazimirus magnus folio 25.
- 22: Idzi łkárzył śię iż owce wygnał do trzody á Pásterzowi ie po-
- 23: dał/ á tám owcá zginęła: Pásterz powiedzwał iżem ia tę owcę z
- 24: inśzemi do Wśi przygnał: My w tákowej rzeczy łkázuiem Pá-
- 25: źterzowi przyľádz/ iż tę owcę do wśi przygnał.
- 26: O kupieniu szoľtyťwá. Cazimirus magnus fo: 30.

- 27: Szołtyftwá nikt kupić niemoże bez dozwołenia Páná Dzye-
28: dzicznego.
- 29: O zbiegłym kmiećiu. Idem folio 36.
- 30: Gdy kmieć od Páná vćiecze/ á pan wiedząc o niem nieczyni
31: oń aż rok wynidzye/ tedy tákowego kmiećiá tráci/ á wśzákże trzy
32: grzywny y czyniś pánu od ktorego vćiekł ma zápłáćić/ á gdzyeby
33: role kupne były/ ztákowey też niemoże kmieć wśtác áliżby záfádził
34: dobrym kmiećiem/ á iefliby vćiekł z kupney roley/ tedy ony wśzytki
35: rzeczy ktorych odbieży ná páná przychodzą: á kto tákowego zbiegá
36: przyimie/ tedy go winien wroćić z winą trzech grzywien.
37: Kto da wolá kmiećiowi. Iaggiello folio 46.

strona: F2

Vśtáwy Prává Polśkiego.

- 1: Kmieć ktoremu dádzą do kilká lat woley/ wśtác od páná fwe-
2: go záfię niemoże/ áliż wykopa y wyciśići onę rolá wleśiech na kto-
3: rey záfiadł/ y to gdy ma odnidź/ tedy ma dofyć vczynić wedle prá-
4: wá ziemśkiego y oney dzyedziny.
- 5: Gdy kmieć álbo Szołtys vćiecze. Idem eodem.
- 6: Szołtys álbo kmieć gdy od páná vćiecze z kupney roley bez wi-
7: ny pánśkiey/ tákowy zbieg przed wiecem zágáionym ma być czte-
8: ry rázy wołan áby do śwego przyśzedł/ kthory iefli nieprzyidzye/
9: tedy pan dzyedzinny może dáć iego dzyedzictwo inśzemu: á iefli-
10: by ten zbieg komu potym odpowiedział/ tedy ten pan pod ktorym
11: iefł ten zbieg ma s nim vczynić śprawiedliwość/ pod winą trzech
12: grzywien/ tyle ile kroćby potrzebował.
- 13: O Szołtyfye vpornym. Idem et eodem.
- 14: Gdy ſzołtys vporny á niepożyteczny/ tedy mu iego pan może
15: rofkázác ſzołtyftwo przedác/ ktory ſzołtys iefliby kupcá niemiał/
16: tedy pan iego y z ſzołtyfem máią przyść do ſądu ziemśkiego/ y pro-
17: lić v ſądu dwu ſzácunkarzu/ ktorzy iáko ofzácuią ſzołtyftwo ták

- 18: ie pan ma zápłacić.
- 19: Ktory kmiéc pod infzym pánem fyedzi/ a drugiego
- 20: bárć dzyerży. Iaggiello folio 46.
- 21: Kmiéc pod kthorym pánem bárć trzyma/ temuż Pánu o dań
- 22: miodową álbo o miod ma być praw/ á iefliby omięszkał płácić/ te-
- 23: dy pan bárći może go włádzić y ciążác/ kthorego kmiéciá ten pan co
- 24: pod nim liedzi kmiéc bronić niemoże/ y owfzem ma s nim czynić
- 25: íspráwiedliwość/ iáko iest wyźfzey nápiáno o póspolithym mły-
- 26: nárszu.
- 27: O wroceniu kmiéciá zbiegłego. Cazimi: terti: fo: 95
- 28: Miefzczánie ták pánow duchownych iáko y świeckich/ ták też
- 29: náfzy máią káždego zbiegá wroćić temu czyi iest/ á ktorzyby go nie
- 30: wroćili/ tácy máią być karáni trzemá grzywnomá/ kthora ma
- 31: przyść temu czyi zbieg/ á odłóżywfzy winę thedy máią zbiegá
- 32: wroćić.
- 33: O kmiécíu zbiegłym. Idem folio 39.
- 34: Vftáwilifmy iż o kmiéciá zbiegłego/ ták też y gwałtem wzię-
- 35: tego może vrząd fądzić.
- 36: O zbiegłym kmiécíu. Ioannes Albertus folio 48.
- 37: O kmiéciá zbiegłego pozywác do fądu ziemfkiego/ o kthorego
- 38: rok pierwey záwity/ choćby też Sędzyego y Podfędká ná fądzye
- 39: niebyło/ tedy iednák pífarz z komorniki mogá o zbiegá fądzić przy
- 40: półożeniu kfiąg.

strona: F2v

Vftáwy Práwá Polfkiego.

- 1: O fyniech kmiecych: Idem folio 99.
- 2: Gdy fynow kilká iest v oycá/ tedy ieden z nich może íść ná náu
- 3: kę álbo na rzemiofło/ y to zá líftem dozwołonym páná fwego dzye
- 4: dzicznego/ á drudzy máią oštác ná dzyedzinie/ á ktorzyby wyfzedł
- 5: bez dozwołenia páná dzyedzicznego/ tákowy zbieg ma być wfzędí

- 6: wydan pod winą 14 grzywien.
- 7: O ciężaniu chłopá w mieście. Idem folio 100.
- 8: Kmieciá żadnego o dług w mieście ciężać nie máią pod winą
- 9: 6 grzywien/ o ktorą winę koždy táki w sądzye ziemfkiem ma być
- 10: praw/ ktorey winy ftronie połowicá á sądowi połowicá/ ále o ká
- 11: żdy dług ma być czyniono právem/ tám gdzye on chłop ośiadł ná
- 12: dzyedzinie.
- 13: De eodem idem folio 108.
- 14: Zbiegłego kmieciá ták my y Stároftowie náłzy/ ták też ieden
- 15: drugiemu winien wroćić pod winą opifaną/ o ktorego przed prá
- 16: wem polfkiem rok závity/ ktorego roku zbyć niemoże iedno prá-
- 17: wá niemocą/ toż też náłzy ftároftowie práwo winni ćierpieć/ y o
- 18: wízem od práwá od ftępowác niemáią/ áliż winę odłóżywłzy ál-
- 19: bo o nieśfufzne rękoymie álbo rękoiemftwo poftánowiwłzy/ á kto
- 20: ryby od sądu odśzedł vpornie winy nie obręczywłzy/ tháki ma być
- 21: przykazan w winie 14 grzywien/ o ktorą winę my go przymufiem
- 22: dáć y kmieciá wroćić.
- 23: O fyniech kmiecych. Ioannes Albertus folio 112.
- 24: Synowie kmiecy nie máią vchodzić z oyczyzny bez dozwole-
- 25: nia páná dzyedzicznego/ á ktoryby vzedł/ ten włzytko fwe tráći/
- 26: á przedfię ma być wízędzye wrocon.
- 27: O Gleycie kmiecym. Sigifmundus folio 10.
- 28: Gdyby kmieć do miáftá z roley od kogo vćiekł/ ktoregoby kmie
- 29: ciá náležiono/ táki ma być przed Stároftą álbo przed miefzczány
- 30: wrocon temu czyi ieft pod winą náłżą Krolewfką/ ábo ten kmieć
- 31: niechby był przymufzon/ áby godnym kmieciem onę rolą záfádził.
- 32: O przedaniu fzołtyftwá. Sigifmundus folio 16.
- 33: Szofłtyfi/ Woytowie/ Młynárze przedávác fzołtyftwá áni
- 34: záfátawiác nie mogą bez dozwozenia páná dzyedzicznego/ á ktoby
- 35: nas prośił o Confens dla záfátawy takiego imienia/ tedy gi mamy

- 36: dác z Cancelláryey náfzey/ zá kthory w Cancelláryey niema być
- 37: więcej [!] brano od liftu tákiego iedno od ftá złotych 15 grofzy.
- 38: O Robotách kmiiecz. Sigifmundus folio 23.
- 39: Vftáwilifmy iż kmiećie náfzy y poddánych náfzych máią robić

strona: F3

Vftáwy Prává Polkiego.

- 1: dzyeń wtydzień wedle vchwały Seymu Toruńkiego/ o krom nie
- 2: ktorych wsi náfzych/ ktore przywileymi fwymi fą wolne od thych
- 3: záciągów.
- 4: O zbiegłym kmiećiu. Sigifm: Piotrco: Anno 1538
- 5: Kmiećią/ rodzicá/ y fługi bieglęgo ma dochodzić wedle ftáre-
- 6: go Státutu choćby go też niezáftał.
- 7: Gdy kmiotáfzek vmrze bez płodu. Cazim: ma: fo: 21
- 8: Gdy kmiotek vmrze bez płodu á ofťanie po niem puścizná/ te-
- 9: dy z tey puścizny ma być kielich fpráwion zá pułtory grzywny/ á
- 10: ofťátek przyiaćiołom.
- 11: Idem folio 23. Káždy dłuźnik ma być pozwan do tego prá-
- 12: wá w ktorym záśiadł.
- 13: O rzeczách Rzemiefłnickich: Iaggiello folio 47.
- 14: Woiewodowie/ Stároftowie/ Kaftellani máią ftáwić y do-
- 15: głędác káżdego roku/ iákoby w rzeczách przedawáiączych nikt nie
- 16: był ofzukan w mierze/ á ktoreby bráctwo tego bronił/ thákowi
- 17: nam przepadáią 60 grzywien.
- 18: Gdy Miefzczánie nietrzymáią vftaw Woiewodzi-
- 19: nych: Cazimirus tertius folio 89.
- 20: Miefzczánie iefliby niechćieli czynić wedle vftaw tych kthore
- 21: Woiewodá poftánowi/ tákie miefzczány może Woiewodá kárác
- 22: wedle ftárego obyczáiu.
- 23: Kupcy ftárymi drogámi máią ieździć. idem fol: 91.
- 24: Kupcy iefliby infzymi niż ftárymi drogámi ieździli/ thákiego

- 25: ma Stároftá záhámowác y kupią iego pobrać.
- 26: W targ wolno každemu przedáwác y kupowác. Ca
- 27: zimirus folio 95.
- 28: Mieszczánie nie máią nikomu żadnym znákiem w targ przedá
- 29: wác bronić/ á kthorzyby bronili/ tákie Stároftá ma karác winą
- 30: trzemá grzywnomá.
- 31: Gdy wieśniaká w mieście zábiją álbo ránią. Cazi-
- 32: mirus magnus folio 95.
- 33: Wszelácy mieszczánie w Koronie miéłzkáiący/ o zábicie y rá-
- 34: nienie koźdego wieśniaká y flácty/ máią práwo Polskie łádzić.
- 35: Mieszczánie imienia Zyemskiego trzymác niemá-
- 36: ią. Ioannes Albertus folio 106.
- 37: Mieszczánie imienia Zyemskiego trzymác niemáią/ ábowiem

strona: F3v

Vítawy Práwá Polkiego.

- 1: ná woynę miedzy fláctą mieyfcá niemáią. A teź iáko oni bronią
- 2: fláchcie imienia mieyfskiego kupowác/ táko teź łád wszeláki niema
- 3: przyjmác zapifu/ kthorzyby służył mieszczáninowi ná zyemskie imie
- 4: nie: A kthorzyby gi vrząd przyiáł/ tákowy zapis czyniem niczemny.
- 5: A cí co imienie trzymáią/ áby go zbywáli pod winą wedle woley
- 6: náfzey/ álbo Woiewody oney zyemie.
- 7: O winie ná mieszczány co niepełnią vítaw Woiewo
- 8: dzinych. Sigismundus folio 4.
- 9: Vítawiliśmy/ iżby Rádá mieyfska wšytkie vítawy Woiewo-
- 10: dzine trzymáli/ y inŕze k temu przyciągáli/ ták iżby się to poštáno-
- 11: wienie wypełniło. A kthorzyby mieszczánie iákim fortylem nie doy-
- 12: rzeli/ tácy máią być winą ftem grzywien karáni/ kthorey winy
- 13: nam dwie częłci á Woiewodzye trzečia.
- 14: O fuknie krotszym nád zwyczaj. idem eodem.
- 15: Kthorzyby kupiec fukná krotŕze álbo weźŕze nád obyczaj przeda-

- 16: wól/ táki ma być karan winą iáko o fáłsz/ á ktemu ono łukno fáł-
- 17: łzywe tráći/ ktore⁸⁰ łukná nam dwie częłci/ á woiewodzye trzečia.
- 18: Ná Iármárkách/ łokciámi/ funty etc. wolno prze-
- 19: dáwać. Idem et eodem
- 20: Poznań y inłze Miáltá niemogą nikomu w Iármárk bronić
- 21: przedáwác/ kupowác łokćmi/ wagámi/ czego Woiewodowie
- 22: máią doyrzeć.
- 23: O wadze y o mierze. Sigífmundus folio 7.
- 24: Vítáwiliłmy izby wagá y łokieć był iednáki/ Poznańki iáko y
- 25: Krákwofki/ á Lwowfki iáko y Lubelfki.
- 26: O mierze łtárodawney. idem folio 18.
- 27: Ktoby miał mnieyřzú miárę niź ieft z łtáradawná obyczay/ tá-
- 28: ki ma być karan od Woiewody y Stárołty winą wedle Státutá.
- 29: A ták teź ktoby nietrzymał vítaw około rzeczy przedáiących/ táki
- 30: ma być przes Woiewodę karan
- 31: Miefzczánie o rány y o zábićie máią łądzić práwo
- 32: Polskie. Sigífmundus Anno Domini 1538.
- 33: Miefzczánie o ránienie álbo o zábićie Sláchćicá/ álbo kogo z
- 34: kmiotkow máią Polłkie práwá łądzić. A ktorzyby inłze práwo łá
- 35: dzili niź Polłkie/ tácy máią być winą karáni 14 grzywien/ ktora
- 36: łię ma dołtác łtronie: A przed Sądem Zyemłkim ná roku pierw-
- 37: łzym ma być wyciągnioná.
- 38: O Iármárkach w miefćiech. idem et eodem.

strona: F4

Vítáwy Práwá Polłkiego.

- 1: W káždym miefćie w iármárk wolno káždemu ná miárę ná
- 2: wagę przedáwác. A ktorzyby miefzczánie tego bronili/ á byliby
- 3: przed nas pozwáni: tácy máią łtánać záwićie przed námi/ gdye-
- 4: byłmy kolwiek z nářzym dworem byli. A iefliby o to trzemá přeř-
- 5: wiádczono/ táź winą łtem grzywien máią być karáni: z ktorych

- 6: ftá grzywien nam połowicá/ á ftronie co fołdruie połowicá.
- 7: Miefzczánie imienia Zyemskiego trzymác niemá-
- 8: ią: idem et eodem.
- 9: Ktoryby vrząd przyiął zapis/ coby należał miefzczáninowi ná
- 10: imienie zyemfkie: táki zapis ieft niczemny/ á Sędzya przes náfz v-
- 11: rząd ma być karan ftem grzywien winą. A ty dobrá zyemfkie/ kto
- 12: re teraz miefzczánie trzymáią/ ty do czterech lat máią záprzedác
- 13: fláchćie/ pod ftráceniem ich do nas. A to tym obyczáiem/ iżby bliż-
- 14: fzy od ktorých przerzeczone dobrá wyfzły mogą w teyże fummie
- 15: wykupić niż rok wynidzyc. Ten Státut niefćiąga fię ná wśi co
- 16: fą zdawná przywileymi miáltam dáne.
- 17: O skáżeniu Bráctwá: idem et eodem.
- 18: Bráctwá wfzelákich rzemiefłnikow/ ktore fą ku fzkodzyc po-
- 19: fpolitey/ zkładamy ninieyfzym Seymem.
- 20: O zbiegu w miefćie nálezyonym. in confuetudini-
- 21: bus Cracouien: 1532.
- 22: Zbieg wfzeláki ktoryby do miáltá przyfzedł ma być poiman/
- 23: ktorým mogą robić/ A iefliby iego pan s pewnym fwiadectwem
- 24: zá nim przyfzedł/ tedy mu ma być wydan/ A wfzákże Stárofćie
- 25: álbo miefzczáninowi co go poimáią zá pracą ma być dan wiárdu-
- 26: nek.
- 27: O ciądzaniu chłopá w miefćie. vt fuprá.
- 28: O poimaniu Sláchćicá w miefćie. Sigifmundus
- 29: **Piotrkouie** [!] Anno Domini 1538.
- 30: Vftáwilifmy/ iż gdyby w ktorýmkolwiek miefćie był fláchćic
- 31: poiman o iáki gwałt od miefzczan: táki fláchćic ná Ratufzu ma
- 32: być wfádzon.
- 33: Z ktorým fláchćicem miefzczánie żadnego práwá v-
- 34: czynić niemáią okrom Stárofty onego miáltá álbo Stárofty po-
- 35: wiatowego/ w ktorego ftároftwie poiman. A gdy fię Stároftá z

36: mieſzczány zgodzi ná iednę ſkaźń przeciw temu to więźniowi/ te-
37: dy więzyeń ma być karan wedle ich ſkaźni/ A ieſliby ſię niezgodzi-
38: li/ tedy ten więzyeń ma być chowan wrzędnie/ ták długo iż my ſtá-
39: roſcie álbo Podſtároſciemu damy náukę/ co ma być s tym więź-
40: niem czyniono. A wſzákże táki więzyeń dawnoſcią **żadna** [!] vczyn-

strona: F4v

Vſtáwy Práwá Polkiego.

1: ku ſwego złego zniknąć niemoże. A ieſliby ſię mieſzczánie w tá-
2: kiej rzeczy inák záchowáli/ tedy Stároſtá ma Burmiſtrzá y z ie-
3: dnym Ráycaſá poimác y dáć gi ſciác.
4: O iármárkách ná wſi. Sigíſmundus folio 6.
5: Ná wſiách y inſzych mieyſcách nie máią nic przedáwác ná wa-
6: gę/ áni ná miárę/ okrom żytá á bydłá/ pod ſtráceniem kupiey/ cze-
7: go Stároſtá ma doyrzeć/ okrom tych co máią przywiley ná tárgi
8: O rękoiemſtwie. Kápit: XXVI.
9: Cazimirus magnus folio 29.
10: Mikołay pożyczyl Mácieiowi dzyeſięci grzywien/ zá ktorego
11: Wáwrzyniec ręczył: Po kilku dni Máciey záplácił Mikołáiowi
12: w niebytnoſci Wáwrzyńcá: Potym pozwał Mikołay Wáwrzyń-
13: cá o dzyeſięć grzywien iáko rękoymiego/ Wáwrzyniec przed Są-
14: dem powiedzyl/ iż Máciey iſćiec tę dzyeſięć grzywien záplácił/ o
15: ktorem iá był ręczył: My w tákowey rzeczy ſkázuiem Wáwrzyńco
16: wi dowod iż Máciey záplácił.
17: O rękoiemſtwie. Idem folio 38
18: Gdyby iſćiec záprzał ſię długu tego/ zá ktory rękoymia ręczył/
19: ku ktoremu długu znałby ſię rękoymia iż zań ręczył: W tákowey
20: rzeczy ieſliby był dług dwádzyeſciá grzywien/ tedy ſam/ ieſli czter-
21: dzyeſci tedy ſámowtor/ ieſli więcey/ tedy ſámotrzyć ma przyſiádz
22: rękoymia. Też my vſtáwili/ iż koždy rękoymia niema w ſądzię nic
23: záſtáwowác/ áni Contráktow czynić bez dozwoſienia iſtá: w tá

- 24: kowey rzeczy dłużnik álbo ífćiec niewinien rękoymiowi łzkody ná
- 25: grádzác: to íeft/ íefliby co rękoymia vczynił bez dozwolenia íftcá.
- 26: O záręczeniu długu. idem et eodem.
- 27: Gdy kto zá kogo ręczy o íáką fumnę pieniędzy/ do czáfu łłufz-
- 28: nego/ á ten co zań ręczy nieda ná czás poftánowiony onego dłú-
- 29: gu: W tákowey rzeczy rękoymia niema fię íednák wrzucić w dom
- 30: álbo w máiętność onego dłużniká/ Ale íefli máły dług/ tedy rękoym-
- 31: iowi ma być daná łłufzna zaftáwá/ álbo też dzyerzenie imienia
- 32: wrzędnie. Ktorá zaftáwę álbo też dzyerzenie imienia ma rękoym-
- 33: mia puććić íftcowi w fummie ktorá mu był dłużnik winien.
- 34: O rękoiemftwie. Sigífmundus Cracouie 1540.
- 35: Kto komu ręczy zá íákí dług y też o co ínfzego/ á on co zań rę-
- 36: czono nie uczyni dofyć: tákowey rękoymia íefli łłownie ręczył/ íz
- 37: nie zapísem/ będyeli miał pokoy o ono rękoiemftwo rok y źfelć nie
- 38: dzyel/ íz niebędye przes íftcá gában álbo pozywan: tedy zá dáw-
- 39: nofcíá powodu zniknie.

O ciężey

strona: G

Vítáwy Práwá Polkíego.

- 1: O Ciężey/ Winách/ dáníach.
- 2: Kápítulum XXVII. Cazimirus magnus folio. 9
- 3: Gdyby kto był karan od pánow łádowych/ ták też y od ínfzych
- 4: vrzędnikow o winę przes nie łkazáná álbo też y o ínfzá rzecz/ táko
- 5: wy ma być ciężon ná bydle y ná ínfzych rzeczách/ ktorá ciężá ći co
- 6: íá wezmá dzyelić fię niemáią/ lećie przes dwie niedzyeli á źimie
- 7: przes ósm dni: á íefliby ten co go ciężáią zá winy przes ták długi
- 8: czás dofyć nie uczynił/ áni łwey niewinnoći nie okazał temu ko-
- 9: mu cięża náleży/ á łwey ciężey niewypráwił/ tedy po onym czáfie
- 10: przerzeczoným będye im wolno z ciężá czynić co będą chćieć: á íe-
- 11: fliby vrzędnik co strácił z oney ciężey niż winidá dwie niedzieli le

- 12: cie á żimie ośm dni/ tedy ma onę rzecz zápláćić ták iáko iá poprzy-
- 13: lięże ten tzyiá rzetz byłá/ ná porotzkách blińko przyfzłych y winy trzy
- 14: grzywny odłóżyć.
- 15: O ciąża. o nieftanie iáka: Cazimirus folio 14.
- 16: O winę nieftaná ma fąd poślác woźnego y dwu słuźebnikow
- 17: fwyh/ ktorzy tego máiá ciążác kogo pozywáią/ iefli Páná thedy
- 18: dwu wołu wźiác/ á iefli kmieciá tedy iednego/ kthorą ciążą máiá
- 19: zchowác wcale/ lecie dwie niedzyeli á żimie ośm dni. Odbicie ciąż-
- 20: żey: á ktoby we wśi álbo w polu ciąż odbił/ tácy máiá być karáni
- 21: trzemá grzywnomá/ kthorá winá nam y Sędziemuy przychodzi/ á
- 22: ktemu ciąża odbita ma być Sędzemu wroconá pod winá 14 grzy
- 23: wien kthorá nam przychodzi. Rok trzeci iefł záwity/ ktoby nie ftał
- 24: ná trzecim roku/ ten ono tráći o co iefł pozwan przes fkaźń Sę-
- 25: dzyego.
- 26: O ciążaniu kmiotká. Cazimirus folio 39.
- 27: O wyfłępek páńfki kmiotek nie ma być ciążan/ ále pan ma być
- 28: przyćifnion.
- 29: Gdy ciążáią człowieká niewinnego: Cazim: fo: 15.
- 30: Ciążác nie ma iedno Woźny á dwá słuźebnicy Sędzyego/ á
- 31: gdyby ciążáli człowieká niewinnego/ tákowemu ma być ciąż wro
- 32: con/ kthory niź ciąż weźmie tedy napierwey zftáwić ma rękoymie
- 33: iź okaże fwą niewinność/ tedy ći co go ciążáli máiá być winá kará
- 34: ni trzemá grzywnomá y fzkody máiá nágrodzić/ kthorá wzięta wi
- 35: ná ma przyść temu z czyiego dzyedzictwá ciąż wzięto.
- 36: Ciążą kto ma chowác/ á Woźnego czynić. Cazimi-
- 37: rus magnus folio 32.
- 38: Gdy dwor nás iefł dáleko/ thedy ciąża ma być daná do dworu

strona: Gv

Vftáwy Práwá Polńkiego.

1: Káftellanowego. Woźnego nikt niema czynić y teź fądzić iedno

<http://rcin.org.pl>

- 2: Woiewodá etc. vt łupra.
- 3: O ciąży wdaney. Cazimirus folio 94.
- 4: Gdy Stároftá śle ná ciąży/ thedy niemáią więcey brác iedno to
- 5: co ciąży **nale ży** [!].
- 6: O kwicie zdaney: Cazimirus tertius folio 34.
- 7: Od pińania zdaney kwity pińarz nic niema brác
- 8: O Dániey: Cazimirus folio 93.
- 9: Obiecuem iż z poddánych náfzych iáko rycerftwá y inífzych á-
- 10: ni z poddánych ich żadney daniey wybierać nie będyemy/ iedno
- 11: ná dwu grofzu mamy przełtác.
- 12: O Spińnem: Cazimirus folio 95.
- 13: Stároftowie/ Burgrábiowie/ Poborcy nie máią brác łpífne-
- 14: go/ á ktoby ie wźiał á nie był ofiádłty/ táki ma być záchowan w go-
- 15: łpodzye przes podłtárołciego/ álbo przes Burmiłtrzá ták długo
- 16: aż łpífne wroci z winą trzech grzywien.
- 17: O Porádlnem: Ioannes Albertus folio 104.
- 18: Porádlne thák ma być płácono w káżdym powiecie od łanu
- 19: dwa grofzá by teź kilká kmieci ná iednym łanie łiedziáło thedy łię
- 20: **włzyłczyz** [!] łanu máią ná dwa grofzá złóżyć.
- 21: O wolności od dániey: Idem folio 105.
- 22: Gdy pan dzyedziczny da wolá kmieciowi z iákiey przyczyny/
- 23: iż łámemu czynłzow y inífzych podatkw nie dáie/ z thákowego
- 24: Poborce náfzy dániey vchwaloney wybierać niemáią.
- 25: Z pułtego dań być niema. Sigifmundus 18.
- 26: Vłtáwiliłmy iż z ogrodow/ z rol/ y z łzołtyłtwá/ z pułtych
- 27: dań niema być brána okrom czopowego.
- 28: O Spińnem: Sigifmundus folio 19.
- 29: Spífne niema być brano od dzyełięcin pieniążnych/ áni od dań
- 30: Krolewłkich.
- 31: O czopowym od łłáchty: Sigifmundus folio 18.

- 32: Ktoryby Sláhcíc wárzył piwo w mieście ku fwo iey [!] potrze
33: bie á żywności/ táki wolen od czopowego.
34: O Dáni wśi Klafztornych: Sigifmundus fol: 19.
35: Wśi Klafztorne winni oddawác dań Krolewfką/ iáko y źie-
36: miáńfkie dwa grofzá.
37: O Dáni wśi Woiewodzkich: Idem folio 7.
38: Woiewodowie y ci Káftellani co dzyerzą mieyfce Woiewo-
39: dzino/ niewinni daniey Krolewfkiey dáváć.

strona: G2

Vítawy Práwá Polkíego.

- 1: O wolności od dániey: Ludouicus in Priuil: fo: 41
2: Prze posługi nam y dzyecióm nálezym wypuřczamy poddáne
3: nález ze wřytkich podatkw/ z fłuźb/ z řtácyey/ thylko porádlne-
4: go z łaná dwa grofzá łobie zořtáwuiem/ ktore nam máią być dá-
5: ne ná święto s. Marćiná.
6: Ladiflaus Iaggiello in Priuilegio de eodem.
7: Wyzwalamy kmiecie Rycerřtwá nálezego od wřzelákich po-
8: datkw/ tylko łobie ná nich ořtáwiemy z káźdego łanu ořiáďłego
9: dwa grofzá/ by ich teź kilká ná iednym łanie řiedzyáło.
10: Idem de eodem. Szołtyři/ Młynárze/ Ogrodnicy co roley
11: nie orzą/ łą wolni od dániey.
12: Dań rychło ma być daná: idem et eodem.
13: Ktoraby wieř porádlnego nie dáła do Świętego Mikołáiá/
14: Táka wieř przes Poborce ma być ciężána ná wole: á iefliby przed-
15: řię niewydála do czternáćcie dni/ tedy z tákiey wśi máią być wzyę
16: te dwa woły/ á niewrocone.
17: O wyciąganiu win: Iaggiello In Priuilegio.
18: Win nálezych Krolewfskich o wřzeláką rzecz przepáďtych/ obie-
19: cuiem nikomu nie dáváć/ ni ná kim wyciągáć: iedno ieflibyřmy
20: ich nieodpuřćili/ tedy nálezzy Vrzednicy będą ie nam wybieráć.

- 21: O Dáni przez Poborce bránych: Sigísmun: fo: 18.
- 22: Poborce iefliby od kogo więcey wybieráli dań niżby było vch-
- 23: walono ná Seymie/ táki Poborcá ma być praw przed Woiewo-
- 24: dą álbo Biskupem/ álbo Káftellanem.
- 25: O winie śiedmnadzyeštey: Cazimirus mag: fo: 15.
- 26: Winá nářzá Krolewfka/ to ieft fiedmnadzyeřta/ to ieft 14 grzy
- 27: wien/ niema być ni zkogo braná iedno o czworę rzecz: á to o řpa-
- 28: lenie/ o drapieřstwo ná dobrowolney drodze.
- 29: Item/ ktoby dobył
- 30: przed řádem mieczá. Item ktoby nieczynił dořýć rzeczy ořádzoney/
- 31: á odřzedł vpornie od řadu [.] .
- 32: O skaźniách w práwiech. Ká
- 33: pitu: XXVIII. O skaźni přećiw bráciey: Cazi: fo: 19.
- 34: Gdy ieft bráciey álbo řiořtr kilká nierozdzyelnych/ á przewie-
- 35: dzyonoby ná ktorým z nich práwo/ y řkazń vczyniono: tákowey
- 36: řkazńi iuř vczynioney drugi brát gábác niemože/ okrom imienia
- 37: częłći nań przyležácey/ o to može rzecz vczynić. A gdyby byli brá-
- 38: ćia álbo řiořtry nierozdzyelne/ á látá mieli/ á k temu iřby wořny v-
- 39: rzędnie pozew położył/ ná ktorýmby řtáło/ y s tymi wřzytkimi kto-

strona: G2v

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: rzyby fię mienili do tego imienia iákie práwo mieć/ ánoy nieřtali/
- 2: áni řwey řpráwiedliwořći y práwá nieokazáli: Tedy Sędzya ma
- 3: řkazń vczynić/ ktorey potym řadny z nich gábác niemože.
- 4: Gdy brát řtářzy co tráći práwem. Cazi: ma: fo: 20
- 5: Pháłk brát řtářzy pozwał Andryřá o dziedzictwo: Andrys go
- 6: zniknął dawnořćią/ ták iř Pháłkowi řkazano milczenie. Potym
- 7: brát młodřzy Pháłkow pozwał Andryřá o toř dziedzictwo: My
- 8: w tákowey rzeczy řkázuiem nieřłuchác młodřzego brátá/ y ow-
- 9: řzem czyniem mocą řkazń.

- 10: Kto máiąc práwo Niemieckie vżywa Polskiego.
- 11: Cazimirus mágnus folio 23.
- 12: Ktoryby Zyemiánin álbo ktora wieś máiąc práwo Niemieckie
- 13: nádáne/ vżywáľaby w niektorych rzeczách práwá Polłkiego: tá-
- 14: ka wieś iż nie używa práwá łwego nádánego/ tráći ie/ ták iżby
- 15: kto w tákiew wśi czynił práwem o krzywdę łwą/ tedy łię tákowa
- 16: wieś niemoże iuż bronić práwem Niemieckim/ iedno takim iá-
- 17: kiego vżywáią.
- 18: O kłięgách zyemskich. Kápi-
- 19: tulum XXIX.
- 20: Kłięgi Zyemłkie máią być chowane w zámknieniu/ Do kto-
- 21: rych kłięg máią być trzy zamki y trzy klucze/ z ktorych ma być ieden
- 22: v Sędzyego/ drugi v Podłędká/ trzeći v Piłárzá: á niegodzi łię
- 23: żadnemu bez drugiego do Kłięg otwárzáć. A iż niekthorem lu-
- 24: dziom ielt rzecz potrzebna brác wypłfy z kłięg/ dla tego Sędzya
- 25: ma kázác Woźnemu wołác/ iż tego czáfu y ná tym mieyłcu będą
- 26: kłięgi lezáły.
- 27: O kłyęgách łądowych: Cazimirus folio 94.
- 28: Kłięgi łądowne máią być w káżdym powiećie/ w ktore
- 29: máią wwodzić włzelákie przezyłki y łkáznie. A iáko iednę rzecz łkázą/
- 30: ták káżdą łkázowác máią iey równą.
- 31: O chowániu kłyęg zyemskich. ibidem et eodem.
- 32: Vłtáwililmy/ iż kłięgi zyemłkie máią być chowane pod trzemi
- 33: kluczmi: Ieden ma mieć Woiewodá/ drugi Sędzya/ á trzeći Pi-
- 34: łarz/ ktore kłięgi po łądzyech máią leżec trzy dni dla wypłfow.
- 35: O rokach y odwłokach. Kápi
- 36: tulum XXX.

strona: G3

Vłtáwy Práwá Polłkiego.

- 1: O przekłádaniu roku łronam: Iaggiello 42.

- 2: Pozwánemu ná roki może mu być rok przełożon proftą niemo-
- 3: cą/ Ná wtorym roku prawdziwą niemocą/ Ná trzecim roku
- 4: ma przyfiądz/ iż był w przeźłe roki álbo poroczki chor. A iesliby
- 5: przedfię w tey niemocy trwał/ tedy takiemu ma być przełożono
- 6: do trzeciego rázu. A gdy rok czwarty przydzye/ takowy ma sam
- 7: álbo przes Prokuratorá ftanáć/ nieftánieli tedy tráci. Item/
- 8: Ná porotzkách rok pierwszy y wtory może być proftą niemocą prze
- 9: łożon/ trzeci rok prawdziwą niemocą/ Ná czwartym roku ma
- 10: przyfiądz iż ná ten czás chor był. A ktoby przedfię chorował/ takie-
- 11: mu do rokow czwartych ma być rok przełożon. A ná roku przyfz-
- 12: łym tak ma być poftąpiono/ iáko iest nápisano o rzeczách wielkich.
- 13: Ale ty przewłoki tylko pozwánemu należą/ Powodowi może w-
- 14: zyąć rok proftą niemocą: Abowiem powodowi ná wiecách tylko
- 15: prawdziwą niemocą odwłoká należy/ A ná poroczkách powodo-
- 16: wi raz proftą niemocą ma być rok przełożon.
- 17: O Poroczkach: Iaggiello folio 45.
- 18: Poroczki máią być fądzone ná káždy Miefiąc w káždym powie
- 19: cie/ ná ktorych poroczkách máią być obráni/ á to Sędzyego/ Pod-
- 20: fędkow/ Woiewodzin/ Podkomorzy/ przy kthorych Sędzyowie
- 21: nie mogą fądzić/ ná ktorych poroczkách ci Komornicy y infzy Sę
- 22: dzyowie nie máią prokurować okrom fwey rzeczy.
- 23: Odwłoká roku. Cazimirus folio 83.
- 24: Zadne infze odwłoki w Sądzye być nie mogą iedno prawdzi-
- 25: wą niemocą/ ná kthorą ten co mu brano w roki przyfzłe ma przy-
- 26: fiąc lámó trzeć/ á komu biorą o więtfze ma mu być wżyczoná od-
- 27: włoká/ a ná roku przyfzłym ma dowieść liftem Sędziego/ przed
- 28: kтым rok miał o więtfze.
- 29: O wielkich rocech. Idem et eodem.
- 30: Gdyby wielkie roki były wywołáne/ á w tymby záchorzał kto-
- 31: ry wrzędnik z tych co rokóm należą/ thedy iednak infzy wrzędnicy

- 32: mogą tych chorych mieysce záfádzáć.
- 33: O tych co przyflufzáią rokom: idem.
- 34: Woiewodowie/ Stárofthowie/ Káfstellani/ Sędzyowie/
35: Podfédkowie/ y infzy dignitarze máią być ná wielkich rocech/ y fą
36: powinni/ wyiáfłszy izby kthory był z nich chor álbo był posłem o
37: rzecz póspolita/ á wáfzákże iednák máią mieyscá fwe záfádzáć zá li
38: fty fwemi ludźmi godnemi/ á kthoryby z tákich vpornie nie był/ te-
39: dy ma być przed nas pozwan od tego komuby fię fpráfwiédliwośc
40: wlokłá/ á coby z táf fzkody miał/ tedy ten co niepiłen mieyscá fwe
41: go ma powodowi fzkodę záfłáćić.

strona: G3v

Vftáwy Práwá Polkiego.

- 1: Gdy Powod ná roku chce dowodzić. In confuetu-
2: dinibus Cracouieñ: folio 122.
- 3: A gdy powod záfłue ná kogo y powie że chce dowieśc ták iáf-
4: ko mu Sáf nákaże/ á pozwányby prófío przáf/ tedy táf powodo
5: wi przychodzi dowod/ ále gdyby pozwány rzekł/ chcę ták dowieśc
6: iáfko mi fáf rokfaże/ thedy pozwánemu odwod przyśc ma okrom
7: nie kthorych ártýkułow w Státucie nápiáfánych/ o kthore powodo-
8: wi ma przyśc dowod.
- 9: Gdy powodáf zdáfzáf. idem et eodem.
- 10: Gdy pozwány powodáf zda rychley niżli być ma/ áni teź infze
11: powody zdáfzáf/ tedy táfkowe zdáfnie iefť níkczemne.
- 12: O Roku záfwitým záfpiáfánym.
- 13: Gdy fię kto komu záfpiáfze o wáfrunek álbo o co infzego á záfpiáfze
14: fię rokiem pozwány/ tháfkowy pozwány nie moźe roku przekłáf-
15: dáć iedno prawdziwą niemocáf/ ná kthoráf ma ná roku przyfzłem
16: przyfáfzáf fáfmotrzeć.
- 17: O wielkich rocech. Sigífmundus folio 19.
- 18: Vftáfwiłifmy iz Woiewodowie wielkie roki fáfzáfć máią/ á to

- 19: gdy wynidą dwoie poroczki/ tedy po nich trzećie roki máią być
- 20: łądzone.
- 21: O Appellácyey. Sigif: in confuetud: Crac: 1532.
- 22: Appellácyą ma być ná wielkie roki álbo ná Syem wálny co z
- 23: nich pierwey przyydzye.
- 24: O Więćłze. in confuetudin: Cracouień: fol: 124.
- 25: O wietłze ma być káżdemu dano/ á wízákże ná roku przyłzłem
- 26: ma okázác líft łądowny/ iż miał tego czáfu o więćłze/ nieukażeli/
- 27: tedy onę rzecz tráci od ktorey łobie wzięł o więćłze.
- 28: Z wielkich rokow może do Krolá áppellowác. Sigifmundus
- 29: in Progreffu folio 38.
- 30: O Dawnościách. Káp: XXXI.
- 31: O Dawnościách dziedzictwá. Cazim: mag: fo: 18.
- 32: Gdyby kto miał iákiekolwiek práwo ná dziedzictwo á onego
- 33: by imienia nie dzyerzał co ná nie práwo ma/ y owłzem iefliby ko-
- 34: mu dopuścił go łpokoynie pożywác á trzymác przes trzy láthá y
- 35: trzy mieśiące o nie niepozywáiąc/ tedy táki niedbály do dzyerża-
- 36: wce ono imienie tráci.
- 37: O Dawności zaftáwy. Cazimirus magnus eode^m.

strona: G4

Vítáwy Práwá Polkiego.

- 1: Gdyby kto imienie dziedziczne **záłłáwił** [!] komu/ ktorego imie-
- 2: nia dopuściłby komu ie záftáwił dzyerżec y vżywác łpokoynie do
- 3: 30 lat nieczyniác o tym żadnego świádectwá przed łądem ábo w
- 4: párochey prze ták długi czás/ á to thákie oświádczenie być ma/ iż
- 5: ia álbo przodek moy záftáwił to imienie temu/ nie uczynili thego
- 6: ten co záftáwił álbo iego potomek á zwłázczá thego pokoiá/ tedy
- 7: táki niedbálec odpada od wieczności onego imienia.
- 8: O dawności mężátki. idem et eodem.
- 9: Gdyby ktora mężátká mieniłá się miec iákie práwo ná kthore

- 10: dziedzictwo bądź też wiáno/ á nie czyniłáby o ono imienie prá-
- 11: wem ták długo iżby ie ktho łpokoyne dzyerzał przes dzyeść lat
- 12: czáfu pokoiu/ ták niedbáley niewieście łkázuiem iż od tákowego
- 13: imienia odpada.
- 14: O dawności wdowiey. idem et eodem.
- 15: Wdowá ieffliby łię mieniła mieć iákie práwo ábo wiáno ná kto
- 16: re dziedzictwo/ kthoreby kto inłzy dzyerzał s pokojem przes łżeść
- 17: lat/ á onáby przes ták długi czas nie czyniła prawem o to imienie
- 18: á zwłázczá czáfu pokoiá/ tákowa odpada od imienia.
- 19: O Więżniách. idem in Paragrapho.
- 20: Koždemu więźniowi nic dawność niełzkodzi.
- 21: O dawności płotu: Cazimirus Magnus folio 19.
- 22: Gdy kto płot vczyni ná czyiem grunćie/ á w onym zágorodze-
- 23: niu pożyczki bierze/ á on czyi iefft grunt ćierpiálby mu onego płotu
- 24: przes dwie lećie będąc w nim w łáfiełtwie/ tákowemu niedbálco
- 25: wi łkázuiem iż odpada od onego zágorodzenia płotá.
- 26: O dawności Dzyewczey. idem et eodem.
- 27: Gdyby dzyewce był kto winien iáki dług będąc też iey opieku
- 28: nem/ á oná łzedłzy zá mąż ćierpiáláby o on dług czynić prawem
- 29: przes trzy látá y trzy miefiące/ my w tákowey rzeczy y w káżdey in
- 30: łzey ták niedbále/ łkázuiem wieczne milczenie.
- 31: O dawności imieniá kupionego: idem et eodem.
- 32: Gdy kto kupi imienie/ zá ktore da połowicę pieniędzy á dru-
- 33: gą połowicę obiecuie dáć ná ráty do 4 lat/ ktory imienie dzyerząc
- 34: nie płáciłby długo ná raty ták długi iżby 4 látá wyłzły/ á on co i-
- 35: mienie sprzedał bráćby ich niechćiał iż mu ná raty niepłácił/ y o-
- 36: włzem chćiałby targ zrułzyć:My z thákowey rzeczy łkázuiem iż
- 37: ten co kupił dzyerzał przes trzy látá y trzy miefiące spokojnie imie
- 38: nie/ w tey rzeczy łkázuiem temu co sprzedał wieczne milczenie.
- 39: O dawności żyta pożyczánego: idem et eodem.

strona: G4v

Vftawy Práva Polkiego.

- 1: Ktoby komu pożyczyl żytá á nie czyniłby o nie přes cztery lá-
- 2: tá/ táki niedbálec choćby po tym chciał czynić o nie tedy ie iuż da-
- 3: wnością tráci.
- 4: O Dawności dzyedzinney czynić dzyećiom o krzy-
- 5: wdę: Iaggiello folio 24.
- 6: Dzyećiom młodym dawność nie idzye czynić o krzywdę śwá
- 7: iedno gdy przydą ku látom/ thedy máią w czás czynić právem o
- 8: krzywdę śwá chcąli rzeczy nieutrácić.
- 9: O dáwności póspolitey: Cazimirus magn: fol: 32.
- 10: Vftáwilifmy iż męzczyzná ma dawność trzy látá y trzy mie-
- 11: fiące/ wdowá szeć lat/ męzátká y fobie niewolna dzyefięć lat.
- 12: O zabicie dawność: idem et eodem
- 13: Kto o głowę zábitá po zábićiu nieczyni právem přes trzy lá-
- 14: tá: táki niedbálec choćby potym chciał/ tedy iuż přes dawność
- 15: niemoże.
- 16: O dawności dzyedzictwá: Iaggiello folio 43.
- 17: Kto imienie záftáwi/ á niewykupi go do 30 lat/ áni go kfięgá-
- 18: mi odnowi/ táki ono imienie tráci ná wieczność. pro utfuprá.
- 19: O dawności Mnifzek: Sigifmundus folio 27.
- 20: Mnifzce od professowánia idzye wieczność/ która iefliby nie-
- 21: czyniá o dzyedzictwo do 20 lat/ tedy ie tráci.
- 22: O dawności imienia kupnego. Cazi: mag: fo: 34.
- 23: Vftáwilifmy/ kto imienie kupi/ á trzymá ie fpokoynie přes
- 24: trzy látá á trzy miefiące/ iż go kto bliźly o nie niepozywa přes ták
- 25: długi czás: tedy potym choćby chciał bliźly ále iuż niebędzie mógł:
- 26: By też dobrze kto rzekł/ iż to imienie ieft mnie bliźly niż tobie co ie
- 27: trzymałz: ábowiem ten co ie tobie przedał był mi pierwey niżes ty
- 28: v niego kupił: My w tákowey rzeczy póffellowi dzyerzenie i-

- 29: mienia iáko ie kupił/ íkázuiemy.
- 30: O Zapifýech Dzyedzictwá.
- 31: Kápitulum XXXII. O dárowániu ná woynie. Ca-
- 32: zimirus magnus folio 38.
- 33: Gdy ieden drugiego dáruiie czym ná woynie/ tedy też by obá
- 34: vmárli/ tedy iednák on dar oštánie przy onym co mu dano/ by też
- 35: ná to dobrze Przywileiu niemiał.
- 36: O Dzyerżawcy imienia. Iaggiello folio 43.

Pozwał

strona: H

Vítáwy Prává Polkiego.

- 1: **Poz wał by [!]** ieden drugiego/ íz moje imienie dzyerżyfz zaftá-
- 2: wá: á drugiby powiedział/ íz dzyerżę ále wiecznością: á obá by áni
- 3: líftu żadnego/ áni fłufznego świádectwá niemieli: w tákowey
- 4: rzeczy Dzyerżawcy przychodzi dowod/ y odzyerży wiecznością.
- 5: O przedániu dzyedzictwá. idem et eodem.
- 6: Kto imienie przeda/ ten ma gránicę vkázác kupcowi: ku kto-
- 7: remu vkazániu ten co kupił ma zwieść fłáfiády onemu imieniu
- 8: przyległe/ y Woźnego. A iesliby niechćieli przy tym to okazowá-
- 9: niu gránic być/ á temu co kupi iáko mu okazano/ przes trzy látá y
- 10: trzy miefiące dopuścili trzymác/ A potym iesliby go chćieli o ty grá
- 11: nice gábác: tedy temu Dzyerżawcy w tákowey rzeczy dowod
- 12: przydź ma/ íz ták trzyma iáko mu okazał ten co mu przedał.
- 13: Miáftá y Zamki głowne niemáią być w zaftáwie.
- 14: folio 93.
- 15: Obiecuiem niezáftáwiác Miáft/ Zamkow głownych/ náкто-
- 16: rychby Stároftwá były/ A ktoby dał ná Zamek álbo ná miáfto iá-
- 17: kie/ ten pieniądze tráci.
- 18: O wykupienie zaftáwy. **Ioanues [!]** Albertus fo: 99.
- 19: Pifarz z Komorniki może fądzić o zaftáwy/ y pieniądze może

- 20: kázác w Káncelláryą zyemfką położyć/ A temu co pozywa po-
21: feffyą przykázác wedle práwá.
22: O oddáleniu imienia. Sigífmundus folio 18.
23: Koždemu wolno imienie fwe oddálic wedle myfli fwey.
24: O zapifiech Grodzkich. in confuetud: Crac: fo: 121.
25: Kto komu vczyni zapis w Grodzkich kfięgách/ á obiecuie gi
26: w wiefc w zyemfkie kfięgi/ á niewwiedzye ich ná on czás iáko fię zá
27: pifał: tákowy pokupiwfzy winę ftronie trzy grzywny á fádowi
28: trzy/ ma gi w kfięgi zyemfkie w wiefc iáko fię opifał.
29: Zoná mężowi niemoże nic zápiřác. idem et eodem.
30: Zoná mężowi nic zápiřác niemoże bez dozwolenia przyaóiół/
31: A iefli zápiřze/ tedy táki zapis niczemny iefł.
32: Kto komu zápiřze odstępując pomiátu [!]: idem et eodem^m.
33: Kto zápiřuiąc powiátu odstąpi/ á obwiáże fię odpowiadać w
34: infzym powieóie: táki iefli da ná fobie práwo przewiefc/ tedy ten
35: co ná nim przewiedzye wzyáwfzy pozew od práwá ma iáchác y o-
36: kázác Stárofcie/ pod ktorym winny ma oliádłófc. A Stároftá
37: winien onych przezyřkow vczynić exekucyą.
38: O zapifych Teřtámentu. Folio 11.

strona: Hv

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: Tákn dobr zářtáwnych iáko y wiecznych dzyedzicznych nikt nie-
2: może Teřtámentem odleóić/ okrom rzeczy ruchomych/ okrom i-
3: mienia Krolewfkiego/ to może być Teřtámentem řpuřczono.
4: O zapifych ná imienie Krolewskie. Sigífm: fo: 15.
5: Kto ma liřty ná imienie Krolewfkie/ á ná nich iefł co řpecyfi-
6: kowano/ tedy ten co dzyerży niema więcey vżywác iedno onych
7: rzeczy řpecyfikowáných: wyiáwfzy iřby to w zapifu było/ ze wfzy
8: tkim práwem/ nic niewyymuiąc.
9: O Przywileiach. kápi: XXXIII. <http://rcin.org.pl>

- 10: O tym co łye Przywileiem ná roku záložý. Cazi-
- 11: mirus magnus folio 24.
- 12: Gdy kogo pozowá o ktorą rzecz/ á pozwány ná roku záložý fię
- 13: przywileiem: tedy ten co fię záložý przywileiem tráci kopę/ ktorą
- 14: ma Sędzy a [!] podnieć. A ten co pozwał ma przyfiądz/ iżem niewie
- 15: dzyał ábyś miał przywiley: Nieprzyfięzeli thedy temu co położy
- 16: przywiley ma kopę dąć.
- 17: O liściech broniących fprawiedliwości. Cazimirus
- 18: tertius folio 84.
- 19: Liřtow tákowych dáwać niebędzýem/ ktoreby miały hámo-
- 20: wác wřzelákie práwo álbo fprawiedliwoć/ okrom tym co fą ná
- 21: woynie/ álbo ná pořługách rzeczyposłpotey.
- 22: Kto liřty ftráci ná imienie kroleřtwá. Alexan: fo: 113.
- 23: Gdy kto ktorymkolwiek obyczáiem przygodnym ftráci liřty ná
- 24: imienie Kroleřtwá/ táki ma powiedzyeć Woiewodzye y Stáro-
- 25: řcie niř rok wynidzye/ iż mu tym obyczáiem y tego czáfu liřty zgi-
- 26: nęły: Abowiem ielli tego nieuczyni niř rok wynidzye/ tedy niemá-
- 27: ią być potwierdzone/ áni mu iuř dowod przydzye ná zgubienie
- 28: liřtow.
- 29: O liściech niepieczętowánych. in cofue: Cra: fo: 123
- 30: Liřty niepieczętowane nie máią mocy.
- 31: A kto chce dowodzić li-
- 32: řty/ muři mieć zá pieczęćią/ álbo kfięgámi dowieć może.
- 33: Liřty wykupná Kroleřtwá/ iáko máią być opátrzo-
- 34: ne. Sigifmundus folio 4.
- 35: Gdybyřmy mieli kogo wykupowác z imienia nářzego/ tedy li-
- 36: řty máią być dobrze opátrzone/ á coby były řłufzne máią być przyię-
- 37: te: á ielli by kto mnimał iżby miał krzywdę/ wolno áppellowác ná
- 38: Syem.

Vítávy Prává Polkiego.

- 1: O zápisáníu dobr ná zmwie. Sigífundus fol: 5.
- 2: Ktoby imienie przedał ná zmwie/ á potym iáki zły vczynek
- 3: vczynił/ á byľby z onego imienia poćiągnion právem: tedy ten co
- 4: kupił ná wiecznoć ma przyřadz łámořzořt/ ieřli do czáľu/ tedy łá-
- 5: motrzeć/ s łobie rovnymi řwiádku/ iř to vczynił nie ná zmwie.
- 6: Od lířtow w Káncelláryey Krolewskiej co dáć.
- 7: Sigífundus folio 17.
- 8: Vítáwiliřmy/ iř od pozwu niema nic bráno býć: Od Proku-
- 9: rácyey trzy grořze. Od Commiřřey y Mándatu/ dzyeřięć grořzy.
- 10: Od Conřenřu ná wykupno dwa grořzá: Od inřzych zápiřow czte
- 11: ry grořze. Od lířtow záwártých řzeć grořzy. Od lířtow párgámi
- 12: nowych z iedwabiem/ ná iáką wiecznoć/ dzyeřięć złotých. To tá-
- 13: kowe lířty tylko řláchćie zá nářzą łáľką máiá býć dawány/ Ale mie-
- 14: řzczánie/ řydzu/ y inřzy ludzycy pořtronni/ ći máiá pláćić wedle wo-
- 15: ley Káncelláryey nářzey.
- 16: Od Membrany co dáć: Sigífundus folio 23.
- 17: Piřárze niemáiá bráć od membrany iedno puľgrořzá/ pod wi-
- 18: ną czternaćcie grzywien.
- 19: O Inhibicyách. Sigíř: in conřtitu: Piotrcu: 1558.
- 20: Chcemy řeby z Cancelláryey nářzey lířty nie byľy wydawány
- 21: ktoreby mieli hámořwáć práwo/ y owřzem ktoby ie poľożyľ w řád
- 22: táki ma býć karan winą 14 grzywien/ kthore řię máiá dořtáć řtro-
- 23: nie přećiwney/ á řędzyowie řiemřcy y Grodzcycy kthorzyby dáli
- 24: mieřřce tákowým lířtom máiá býć tákieř winą karáni/ okrom tych
- 25: coby byli w pořelřtwie o rzecz pořpolitą/ álbo iřby kto z rotą řoľdo
- 26: waľ z rořkazánia nářzego w dáľekich řtronách/ táki moře mieć li-
- 27: řty nářzymi odwľokę w řádze tylko przes rok.
- 28: O liřćiech z křyąg zyemřkich. Sigífundus 1538.
- 29: Kto da iáki dľug w Křięgi w wieřć/ á potym weřmie wypis

- 30: z kfiąg/ thedy ten wypis nie będzyc miał mocy żadney áliżby list
- 31: główny był w Sąd położon.
- 32: O liściech ná dożywoćie: Idem.
- 33: Lifty ná dożywoćie przes nas dáne tak iáko w łobie brzmią ká-
- 34: zdemu záchowamy.
- 35: O Przywileiach: idem et eodem.
- 36: Przywileie póspolite y ofobliwe nie máią inák być rozumiane
- 37: y wykładáne iedno iáko fámy w łobie brzmią.
- 38: O nágánieniu przywileiow. Sigif: iⁿcoⁿft: Cra: 1532

strona: H2v

Ustawy Práva Polkiego.

- 1: Gdyby fię kto w Sądzye záłożył przywileiem kthoryby łtroná
- 2: nágánił/ tedy ten co przywiley kładzye ma łwego przywileiá po-
- 3: deprzec kfięgámi/ ktorego iesliby nie było w kfięgách/ taki támze v
- 4: łądu ma miánowác 18 świádkow godnych wiáry łláchćicow/ z
- 5: ktorych ten to co nágánił ma obrác sześci/ z ktoremi ten co mu ná
- 6: gániono przywiley ma przyfiadz iż nie iest fáłsz iż iest z kfiąg then
- 7: przywiley/ A dowiodłliby kfięgámi przywileiá łwego/ thedy ten
- 8: co vpornie przywileiowi nágánił ma być karan 14 grzywien łtro
- 9: nie á łądowi trzemá támze v łądu/ á iesliby kfięgi iáko przygodę
- 10: zginęły/ thedy taki przywiley podeprzec łámotrzećiemu z ludźmi
- 11: dobry ławy. A zábiegáiąc nápotym fáłszom/ tedy nákázac lify z
- 12: kfiąg niech fię Piłárze podpifuią ziemłzcy/ A z Grodłkich kfiąg
- 13: Stárołtowie álbo ich Sędzyowie.
- 14: Nikt niewinien ná łwe práwá okazowác. idem et eo.
- 15: Ktoby imienie dzyerzał máiąc łobie ie zá włáfná oyczyznę/ tá-
- 16: ki ná thákie imienie nie winien nikomu zgołá práwá okazowác/
- 17: wyiáwłzy iżby kto inłzy ná to imienie iáką pewną iftotę vkazał/
- 18: tedy dzyerzawcá musí fię práwem obronić ktore vkázac musí.
- 19: O Inhibicyách Duchownych. Ioan: Alb: fo: 10.

- 20: Inhibicye duchowne w sądzie mieysca niemają/ wyiawszy iż
- 21: by się rzecz toczyła ktoraby należała sądowi duchownemu.
- 22: O liścicach na Expectatiwę. Iagg: in Priui: fo: 51.
- 23: Obiecuiem listow nikomu nie dawać takowych/ ktoreby zna-
- 24: czyły expectatywę na iakie dostoięństwo wrzędu ziemskiego/ ani
- 25: będyem wymować dochodow na żadne dostoięństwo.
- 26: O Pozwiech. Kápit: XXXVIII.
- 27: O Pániey álbo pánnie pozwáney. Cazi: ma: fo: 10
- 28: Do pániey álbo do pánny pozwáney w gośpodzye będącey ma
- 29: Sędzya pośląc widza swego z iey adwerfárem/ ktora będye mo
- 30: głá przed onym widzem zltáwić Prokuratorá w swych rzeczách
- 31: ktorego mieć może.
- 32: O pozwánych do práwá. idem folio 11.
- 33: Ktorego iftá pifarz pierwey w regestr wpifze/ tego rzecz ma
- 34: być pierwey sądzoną/ á gdy nie stánie á będye przes Woźnego
- 35: wołan/ tedy Sąd ma odpráwować drugie iáko są w regestrze
- 36: nápiřáne/ Nie stánieli oná stoná co iá pierwey w regestr nápiřa
- 37: no/ tedy niż Sąd wstánie ma być przes Woźnego trzy kroć wołá
- 38: na/ nie stánieli przedsię tedy ma być przekazaná.

strona: H3

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: Kogo niepozowá á przydzie do sądu zuchwále/ řprá
- 2: wy niemáiąc. in eodem Paragrapho.
- 3: Ktoby przyředł zuchwále álbo vpornie do sądu żadney řprá-
- 4: wy nie máiąc/ taki ma być karan winá trzemá grzywnomá.
- 5: Iáko Woźny ma pozywáć. Cazimirus mag: fo: 13.
- 6: Woźny ma pozywáć/ w dworze pozew na Pána/ á zákořáta-
- 7: wřzy swym zwykłym kijem ma powiedzyeć: Iż cię ten pozywa o
- 8: to. A ktoby kmieciá pozwał prořno/ tedy ten co kmieciá trapi pro
- 9: řno/ ma być karan winá trzemá grzywnomá.

- 10: Kogo pozową w Sąd Krolewski. idem et eodem.
- 11: Kogoby ná přędcze pozwano w Sąd Krolewki/ thákiemu
- 12: Sędzyna ma rzecz rospowiedzyeć vrzędnie y dáć mu ią ná ípítku
- 13: ktorey nie ma fądzić z trzáfkiem/ ále iefli idzye o imienie ábo o fum
- 14: mę wielką iáko o 40 grzywien/ thedy ftroná ma rok złożyć zá trzy
- 15: niedzye/ iefli omięszka o fumnę ábo o krzywdę tedy ná záiutrek.
- 16: Zadny niema być pozwany iedno przez Woźnego/
- 17: krom wielkiego wyftępku: Cazimirus mag: fol: 13.
- 18: Sędzynie nie máią nikogo pozywáć iedno przez fwego Wo
- 19: źnego á przełożone przez listy/ wyiáwłzy iżby kto w domu fądo-
- 20: wym vczynił iáki wyftępek.
- 21: Kto pozywa krom íftcá: Cazimirus mag: fo: 13.
- 22: Ktoby rzecz ípráwował krom íftcá álbo przez Prokuratorá/
- 23: táki ma być karan trzemá grzywnomá ktora ma być ftronie.
- 24: Iáko pozywáć tych ktorzy fą w dálekich ftronách.
- 25: idem folio 14.
- 26: Tácy co fą w dálekich ftronách máią być pozywáni ná miey-
- 27: ícách zacnych ábo w párochey w ktoreyby miał ośiádłość ábo w
- 28: oney párochey o ktorą rzecz idzye/ ktory iefli nie ftánie/ tedy ma
- 29: być wolne z niem poftępowánie w práwie do fkończenia rzeczy.
- 30: O Dzyećiach pozwáných co lat niemáią: *ide^m* fo: 31.
- 31: Dzyećiom pozwáným co lat nie máią ma fąd przełożyć do lat/
- 32: ktorem przełożeniem dzyeći gdy przydą ku látom/ tedy żadną da-
- 33: wnością ftronie zniknąć nie mogą/ wyiáwłzy iżby iákie krzywdy
- 34: kto ich oycowi y im przez dawność źiemfką ćierpiál.
- 35: O co dzyeći winny ná pozew odpowiedáć: *ide^m* fo: 33.
- 36: Dzyeći mále o trzy rzeczy winny odpowiedáć: Iedná/ gdy ie
- 37: kto pozowie ku pieniędzy brániu z zaftáwy. Druga/ gdyby kto zá
- 38: ich oycá ręczył/ o kthore rękoiemftwo oni rękoymie byliby iefzcie

Vřtávy Práwá Polřkiego.

- 1: zá ich oycá pozváni/ tedy dzyeći winny onę rękoymiá wypráwo
- 2: wác. Trzećie/ gdyby oycá ich zápozowano o iákie dzyedzictwo/ te-
- 3: dy dzyeći winny o toż dzyedzictwo odpowiedác.
- 4: O liščiech šierot pozwáných. Iaggiello folio 42.
- 5: Mężczyzná kthory niema piętnaščie lat á białá głowá 12 nie
- 6: winni w práwie odpowiedác. Item/ Oćiec poki żyw może o-
- 7: piekuny dzyećiom pořtánowić y żenie ktora chce.
- 8: O pozwiech y potwarcách fáłřzywych: Cazimirus
- 9: tertius folio 39.
- 10: Vřtáwilifmy iż potwarce y pozwy fáłřzywe w łádze mieyřcá
- 11: nie máią/ á thákowi fáłřzerze przes pány łádowne máią być karáni
- 12: wedle ich zařługi.
- 13: O wyzwániu z powiátu. Cazimirus folio 97.
- 14: Ten co drugiego wyzowie z powiátu ma być winá karan řtro
- 15: nie trzy grzywny á łádowni drugie trzy/ á ktemu ma być odeřłan
- 16: do Powiátu.
- 17: Kto kogo pozowie ná Siem. Ioannes Alb: fo: 106
- 18: Kto kogo pozwie ná Syem/ tákowemu ma być rok oznáczon
- 19: ná řzofthy dzyeń po wyiechániu Krolewřkiem pod winá řzeřći
- 20: grzywien.
- 21: O Nadwornym roku. in confuetud: Craco: fo: 122
- 22: Zadny nadwornym rokiem pożywác nie ma nikogo o gráni-
- 23: ce áni o dzyedzictwo.
- 24: O przytknieniu v práwá. idem et eodem.
- 25: Kogoby przytkniono v práwá ieřliby vpornie odřzedł/ táki ma
- 26: być przekazan o ono o co ieřt pozwan/ á ieřliby był przytknion o wi
- 27: nę á odřzedł vpornie/ tháki ma być przekazan w drugiey winie/ á
- 28: to w trzech grzywnách řtronie á łádowni tákże.
- 29: Gdy kogo pozowá y s pomocniki. idem et eodem.

- 30: Gdy kogo pozową y z pomocniki á on nie záftapi pomocni-
31: kow fwyh/ á ná to powód pámiętne záłoży/ thedy pozwány ma
32: być karan winą/ á to od káždego pomocniká fobie rownego trze-
33: má grzywnomá/ á nie od rownego wiárdunkiem thák w fądze
34: ziemfkiem iáko y Grodzkiem.
35: O pozwaniu nieofyádłego. in confuet: Cra: fo: 123.
36: Człowiek nie ośiádły winien o káždą rzecz w grodze odpo-
37: wiedać/ ktory ma być záftan z Woźnem z Sláchtą w domu tám
38: gdzyeby mięfzkał: A v kogo go zá ftaná [!] / tedy go ten winien ftá-

strona: H4

Vftawy Práwá Polfkiego.

- 1: wić w tydzeń w grodze ku fpráwie: á tám gdy ftanie przed Stá
2: roftą/ tedy ma rękoymie ftáwić iz práwu doftoi. A iefli go nieftá
3: wi ten v kogo go záftaná/ tedy fam winien zań odpowiedác/ y do
4: fyc czynić wedle práwá. A iefliby nieofyádłego niemogł ni v kogo
5: záftác/ tedy nań položyc pozew v Kofciołá w oney Párochey w
6: ktorey był pierwey ośiádłym: Támże ma Woźny wywołác/ iz ia
7: ná tego A. B. kładę pozew/ ktory pozew niemože nic fzkodzić
8: dzyedzicowi/ ná ktorego dzyedzinie pozew položono v kofciołá.
9: O przypozwie ku dofyc vczynieniu. in confuetudi-
10: nibus Cracouień: idem et eodem.
11: Przypozwány ku dofyc vczynieniu niemože fobie nic infzego
12: ná pomoc brác przeciw powodowi/ okrom izby go iáko źle niefprá
13: wiedliwie zdał/ álbo izby ná pozwie było infze imię/ á ná przypo-
14: zwie infze: Z tych przyczyn powod ma ftrácić onę rzecz o ktorą
15: pozwał.
16: Kto kogo pozowie á nic nieczyni. idem et eodem.
17: Kto kogo pocznie o co pozywác/ á poczawfzy przeftanie/ iz wy
18: nidzye rok temu y fzełć niedzyel: Táki niedbálec iz poczał/ á rok y
19: fzełć niedzyel nic nieczynił/ tráci to o co był pozwał: Wyiawfzy

- 20: iżby roki álbo łády przez tak długi czas niebyły.
- 21: Kto da pozew ná pozew. idem et ibidem.
- 22: Kto połóży komu pozew ná pozew/ y obá będą o iedną rzecz:
- 23: táki powod pokupiwszy winy trzemá grzywnomá ftronie/ á łá-
- 24: dowi tákże trzemá/ ma iednego pozwu odstąpić.
- 25: O daniu roku przez Woźnego. idem et eodem.
- 26: Gdy Woźny v kogo cudzego co záftanie/ á on niechce wroćić/
- 27: tedy iednák niemoże mu ktorkiego roku złożyć przed Stároftą ie-
- 28: dno w tydzień.
- 29: O fláchćie przy woźnym gdy pozywa. idem et eodem^m.
- 30: Gdy kto co świádczy Woźnym/ tedy ma mieć przy nim dwu
- 31: fláchćicu/ A gdy pozew wnośi/ tedy dofyć w iednym fláchćicu.
- 32: Przypozew iáko piłác: idem folio 27.
- 33: Ná przypowiálćie álbo przypozwie niema być piłano Reřpon
- 34: łurus/ ále Satisfactorus.
- 35: Gdy vbogi Páná pozowie. Cazim: mag: folio 27.
- 36: Gdy vbogi paná pozowie o iáki gwałt/ tedy pan ma fię od-
- 37: wieć świádkki: A iefli fię nieodwiedzye/ tedy ma być winą karan
- 38: wedle práwá.

strona: H4v

Vřtáwy Práwá Polřkiego.

- 1: Kto kogo zda nieřpráwiedliwie. in confue: Cra: 113.
- 2: Gdy kogo zdádzą nieřpráwiedliwie/ á on to áreřtuie w kłię-
- 3: gach/ tedy ten co go zdano ma pozwác owego/ iż go nieřpráwie-
- 4: dliwie zdał: Iefliže fię ták naydzye/ tedy on co go zdał ma ná o-
- 5: nymże roku zdánie wypilác/ y winy trzy grzywny odłóżyć. A kto
- 6: by kogo wypiláł przed Areřtem/ táki winy vchodzi.
- 7: O pozwie ku wykupieniu. Sigifm: Craco: 1540.
- 8: Kogo pozowá ku brániu pieniędzy z zařtáwy/ táki winien w
- 9: grodzye łtać/ á pieniádze brác/ y z zařtáwy zřtápić.

- 10: O Kfiężey gdzie máią pozywác. Iaggiello in pri-
11: uilego folio 66.
- 12: Gdy kto z náfzych poddánych pozywa drugiego z kfiężey/ wol-
13: no pozywác o ízkody do łádu zyemskiego álbo duchownego.
- 14: Kto pozwawłzy ziedna fię. Ludouic: in priuil: fo: 52
- 15: Gdy kto z náfzych poddánych pozywa drugiego/ á niź íkończę
16: práwo ziednáią fię: tákowe czyniem wolnymi od win náfzych y
17: infzych wrzędników.
- 18: Kto kogo wyzowie z powiátu. Sigímundus fo: 18.
- 19: Kto kogo wyzowie z powiátu okrom náfzey á wrzędowey rze-
20: czy/ táki przepada winy 14 grzywien.
- 21: O położeniu pozwu: Sigímun: in Progreí: fo: 33.
- 22: Pozew ma być położon tydzień przed rokiem.
- 23: O pozwie ná pułtych wsiách. idem et eodem.
- 24: Gdy Woźny kładzye pozew ná imienie iákie pułte/ tedy on po-
25: zew ma wízczepić w przykláku/ y ma gi ná onym imieniu we-
26: tknąć w zyemię/ A wetknąwłzy ma iáchác do wsi o gránicę álbo
27: do Páráfiey/ y ma opowiedzyeć/ Izem tám á tám ná tego pozew
28: położył.
- 29: O tym co fyę pozwu záprzy. idem eodem.
- 30: Gdyby pozwano/ á onegoby prze iego niezáltanie przekazano/
31: á onby potym ná roku przyśłzym ítánął/ y powiedzwałby izem o
32: pozwie niewiedzwał tedy mu ná niewiádomość przyidzye przy-
33: íięgá/ á zwłáfzczá gdyby powod niedowiodł woźnym ktory po-
34: zew kładł. A gdy przylięze/ tedy támże pozwány winien ná pozew
35: odpowiedác.
- 36: O Gránicách. Kápit: XXXV.

strona: I

Vítáwy Práwá Polkiego.

1: Sigimundus in progreísu iudiciario fo: 32.

<http://rcin.org.pl>

2: Vítawiliřmy/ iż kto kogo pozowie do łądu zyeńfkiego o grá-
3: nice/ táki w pozwie niema kłáć łzácunku pieniáznego/ iedno po-
4: zwáć o powodłtwo/ ták iáko ieřt o tym pozew opifań miedzy in-
5: łzemi pozwy w Státucie. A gdy pozwány ná roku pierwřzym
6: nieřtánie/ táki ma być w winie przekazán. Nieřtánieli ná wtorym
7: závitym roku/ táki wřzytko powodłtwo prze powodu ma być
8: zdan/ ktorym zdánim iuż odzyerży podow ten co pozywa o grá-
9: nice. A gdy iuż powod odzyerży zyřk/ tákowego łąd zyeńfki ma
10: odeřláć do Podkomorzego álbo do iego vrzędu ná mieyřce roznic/
11: iáko do tego komu należy Exekucya około gránic. Potym Pod-
12: komorzy ma závicie pozwáć řtrony przed řię álbo przed řwoy v-
13: rząđ/ y dzyeń pewny złóżyć ná mieyřce roznic: rořkázuiąc pozwá-
14: nemu álbo przekazánemu/ áby řtánał przeciw powodowi/ ktory
15: zwiodł vrząd/ y teź ku řypániu Kopcow/ á vczynieniu gránic:
16: Teź ku przyřiędze řłucháć gdzye ma powod przyřiędz z řwiádky/ iż
17: řpráwiedliwie wiodł gránice. Ná kthorym roku w polu przed
18: Podkomorzym álbo iego vrzędem iuż pozwány álbo przekazány
19: niemoże řadnych obron czynić około powodłtwá/ ábowiem w łą-
20: dzye zyeńfkim iuż powodłtwo řtrácił: ále powod ma wieřć v-
21: rząđ kędy wie wedle řumnienia iego/ Czego mu pozwány řadny-
22: mi znáki áni řiftownymi bronić niemoże. A gdy powod z vrzędem
23: przyřdzye do naroźnego kopcá/ tám ma powod przyřiędz s řwiá-
24: dki iż řpráwiedliwie wiodł/ A gdy przyřięże/ tedy Podkomorzy
25: ma řkázáć gránice chowáć wiecznemi czáły/ ktorych gránic řkázń
26: y wřzytek pořtěpek práwá ma Podkomorzy przes řift řwoy powo-
27: dem odeřláć łądowi zyeńfkiemu ná poroczki bliźřze: Kthore řifty
28: Podkomorzego przes powodá przyniefione łąd zyeńfki ma wpi-
29: řáć w křięgi zyeńfkie/ dla wieczney pámięci: Ktorego roku pozwá
30: ny iáko závitego niemoże przełóżyć/ iedno wyiáwřzy prawdziwą
31: niemocą. A gdyby pozwány ktorego řwiádká nágánil w řláche-

- 32: ctwie/ tákiego oni drudzy świádkowie proftą powieftciá máią
- 33: fpráwić/ iż ieft fláchtá ofiádła/ y woyną flúży: A gdy go fpráwiá/
34: tedy ma być przyięt zá świádká/ A wżákże Podkomorzy záchowa
35: dzyeło w fádzye flúfznym z tym co nágánił świádká. Máią też
36: być y infzy fáfiedzi póftronni pozwáni/ ktorychby też dzyedziny ku
37: kopcom narożnym álbo pobocznym przyległy/ ták w fád zyemfki
38: iáko Podkomorzego ná ieden czás/ A to dla tego/ iżby iákie gábá-
39: nie od nich niebyło przy okázowánium á obwiedzyeniu gránic. Y o-
40: wżem ze wżytkimi iednáko ma być póftępowano.
41: O Rozfypánium Kopcow.

strona: lv

Ustawy Prává Polskiego.

- 1: Gdyby kto kopce rozfypał albo iákie infze znáki grániczne po-
2: káził/ tákí temu ktoby go pozwał przepada od káżdego kopcá álbo
3: znáku narożnego trzy grzywny/ á od infzych znákow od káżdego
4: z nich wiárdunek/ á kthemu ten co kopce álbo znáki pokázi/ ma
5: Podkomorzego zwieść ku wfypánium kopcow y vczynieniu zná-
6: kow fkáżonych/ co tho ma vczynić po obeftánium Woźnego y dwu
7: Sláhcícu od powodu ósm niedzyel pod winą 14 grzywien ftro
8: nie á fádowi tákże/ co to ma czynić ták dłufo odkládáiąc przerze-
9: czoną winę aż temu dofyć vczyni/ á wżytko w ósm niedzyel.
10: O vczynieniu kopcow ná czyiem.
11: Ieſliby kto kopce ná czyiem wfypał nie vrzędnie/ tháki też po-
12: zwánemu álbo powodowi winy od narożnego kopcá trzy grzy-
13: wny/ á od infzych póftronnych po wiárdunku/ ku ktorych kopcow
14: fkáżeniu ten co ie fypał ma zwieść Podkomorzego ku vdziálánium
15: gránic pod winą 14 grzywien ftro nie á fádowi tákże: Thák tyle
16: kroć winę odkládáiąc ile kroć potrzebá/ á wżytko w ósm niedziel
17: aż temu dofyć vczyni.
18: O tych co s nimi grániczą á lat niemáią.

- 19: Ieŕliby Pánow álbo dzyedzicow było kilká pozwáných o grá-
20: nice/ miedzy ktoremiby byli ci co lat nie máią/ thedy iednák Sąđ
21: źiemŕki y Podkomorzy nie bacząc ich młodoŕci iákoby ich młodoŕć
22: nie hánowálaá nikomu ŕpráwiedliwoŕci/ A wŕzákże Sąđ im ma
23: záchowác dzyeło przy mocy/ iż gdy ku látom przydą thedy o ŕwá
24: rzecz bęđą mogli czynić práwem od kogo mnimieli mieć krzywdę.
25: O Gránicách. Cazimirus magnus folio 9.
26: Gdyby nie było znákw gránicznych z práwá wczynionych ie-
27: dno rzeká álbo iáki ŕtrumień ktora ieŕt miedzy dzyedziznámi/ tám
28: oná rzeka zá gránice ma być poczytaná/ ktorey rzeki obiedwie ŕtro-
29: nie álbo wŕŕi brzegow ku im należácych wżywác máią/ á gdyby
30: lię rzeká obrociłaá mocą ŕwá z ŕwego ŕthárego plácu inŕzem miey
31: ŕcem/ tedy iednák ono ŕtáre rzeczyŕko grániczny/ ktorego obiedwie
32: wŕŕi máią wżywác/ á gdyby ktho ŕwoiem dowcipem obrocił rzekę
33: ktora grániczny inŕzem łóziŕkiem po ŕwey dzyedzinie/ tedy oná rze-
34: ká ma być gránicą/ **kt horey [!]** máią obiedwie wŕŕi wżywác iáko rzeki
35: gránicznej/ á on doł rzeki ŕtárey ma oŕtác przy dzyedzinie przyle-
36: gley ze wŕzytkiem práwem/ do ktorey rzeki ŕtárey tá dziedziná nic
37: niema ktora obrociłaá ŕwym dowcipem inŕzem dołem rzekę.
38: O dowodzye ná gránicách: Iaggiello folio 44.
39: Podkomorzy ma tego pilnie doyrzreć/ ktora ŕtroná lepŕze ko-
40: pce á pewnieyŕze znáki wkázuie tey ma ŕkázác dowod: á ieŕliby o-

strona: 12

Vŕtáwy Práwá Polŕkiego.

- 1: bie nie wkázuiaá nic pewnego/ tedy powodowi ma ŕkázác dowod
2: z ŕwiádki wedle práwá.
3: Krol obiecuie dáć Commiŕŕarze. Cazim: fo: 93.
4: Ktoby chciáł grániczyć z náŕzem imieniem/ obiecuie ná żądá
5: nie poddánego náŕzego dáć y zwolić dwu Commiŕŕarzow y dy-
6: gnitarzow/ y Podkomorzego/ ktorzy bęđą mogli gránice doŕtá-

- 7: tecznie vczynić.
- 8: Płát Podkomorzego. Ioannes Albe: fo: 104.
- 9: Podkomorzy álbo iego komornik nie ma więcej brác od fkoń-
- 10: czenia gránic iedno trzy grzywny.
- 11: O Commiffarzách ná gránice. Idem fol: 108.
- 12: Gdyby kto z poddáných náfzych **miemił** [!] fię mieć krzywde o grá
- 13: nice/ tákowemu ná žádanie winniłmy dáć y damy czterech Com-
- 14: miffarzow ku Podkomorzemu/ kthorzy máią czynić gránice we-
- 15: dle fprawoty ftárcow/ á gdyby fię fátrzy nie zgodzili/ tedy wedle
- 16: náfpráwiedliwżego wyrozumienia Commiffarzow/ ktorzy pod
- 17: sumnieniem máią rozeznác fłufzność gránic w oney roznicy gdzie
- 18: fię ftárzy zgodzić nie mogli/ á ná co fię więcej Commiffarzow z-
- 19: godzi tám ma być gránicá/ czego my áni Stároftowie náfzy będą
- 20: winni ony **Commiffarze** [!] ftráwowác: z kthorych Commiffarzow
- 21: máią być dwa Káltellani á dwa vrzędnicy.
- 22: O przekładaniu granic. idem folio eodem.
- 23: Podkomorzy bez przyczyny gránic przekładác nie może.
- 24: O co ma być dána Commiffia. Alexan: fo: 113.
- 25: My y potomkowie náfzy nie będziem dáwać Commiffyey ie-
- 26: dno ná gránice miedzy dobrámi náfzemi/ á o roździał miedzy bra
- 27: cią álbo blifkiemi álbo też gdyby fię ftrony zwoliły/ á ktoby o infze
- 28: rzeczy odzierzał commiffyą/ tedy tákowa ma być niczemna.
- 29: Czym dowodzić gránic. Sigífm: fo: 26.
- 30: Gránice nie wedle lifthow áni znákw náfzych opifáných/ ále
- 31: wedle oglądania á ftárcow vkazánia/ á zwłáfzczá gdy Krol iego
- 32: miłość poleći to Commiffarzom.
- 33: O Stároście Graniczniku. Sigífm: fo: 30.
- 34: Ktoryby Stároftá náfz včíkał z poddáných náfzych o gráni-
- 35: ce/ thákowy pozwány z vrzędu będzie winien przed námi odp-
- 36: wiedác/ á my damy Commiffarze ktorzy vczynią gránice/ ktorých

- 37: áni lifty áni Rewizormi kázić będziem/ y owłzem co Commiffarze
38: poftánowią álbo fkázą to ma być włzytko dzyerżano. Też gdyby
39: Commiffarze ná mieyfce roznic nie było/ tedy iednák Commiffa-

strona: l2v

Vftáwy Práwá Polkkiego.

- 1: rze máią granice czynić/ nie bacząc nic ná niebytność Sthárofty
2: álbo tego co fkárzy o gránice/ nie bacząc nic ná ruńzenie ábo ná áp
3: pellácyą: Też Stároftowie náfzy przed czáfem gránic máią Stá
4: roftę náfzego obwieść dwie niedzyeli liftem fwym przes Woźne-
5: go y dwu Sláchćicu z Mándatem náfzym/ á ielliby máło było dy
6: gnitarzow w oney źiemi gdzye gránice máią być álbo gdyby ich w
7: domiech nie było/ tedy damy z bliźszego ábo z dálżego Woiewodz
8: twá Commiffarze/ á takie coby mieli ofiádłość w oney źiemi gdzie
9: máią grániczyc.
10: O lińciech ná gránice. Sigil: in conftit: Cra: 1532.
11: Gdy kto vkaże lift Commiffárski przes nas potwierdzony/ kto
12: ryby znaczył známioná grániczne álbo lift zá pieczęcią Podkomo
13: rzego álbo Pánow ładowych/ ktorymby była opifána gránicá o-
14: budwu dzyedziny/ tákowem liftem práwym á nie záftárzáłem á-
15: bo też nie pftoliwem ma być wierżano/ y owłzem oná gránicá ma
16: być pewna á nie fkáżoná.
17: Od liftu Krolewskiego:
18: Gdyby kto chciał w kłięgi Káncelláryey náfzey wwieć Lifth
19: Commiffárski/ tákiemu ma być dan zá náfzą pieczęcią z kłięg Kán
20: celláryey náfzey/ zá ktory ma dáć kopę.
21: O Długách. Kápitu: XXXVI.
22: O długu Kupcom. Cazimir: mag: fo: 37.
23: O dług pieniążny ma być czás fkazan płacey zá ósmnáfcie nie-
24: dzyel/ A to raz zá łzeć niedzyel/ á drugi raz/ áż y trzeći. A kiedy-
25: by kogo pozwano/ á w zyemi by go niebyło/ tákiemu ná roku zá-

- 26: witym/ ma być czas płacey złożon/ prosto za 18 niedzyel: z takó-
27: wym ma ład poštěpic aż do fkończenia prawá.
28: O dłuęu pieniężnym: in confuetudi: Crac: fo: 123.
29: Kto komu pieniędzy bez zapifu pożyczczy/ á onego o nie pozó-
30: wie potym: w takowey rzeczy pozwány bliźszy fię odwieść dłuęu.
31: O pożyczonym koniu.
32: Mikołay fkarzył ná Marciná/ iż gdy mu koniá pożyczzył/ tedy
33: mu go chromo wrocił/ powiedáiąc iż przyczyny niewiem z czego
34: ochromiał: My w takowey rzeczy fkázuiem Marcinowi koniá
35: chowác/ nierobiąc gim do dwu niedzyel: Ieśliż nieprzeftanie ch-
36: rámac/ tedy go ma záplácic.
37: O dłuęu kupcom: Sigifmundus Cracouie 1538.
38: Kupiec kiedy nieuczyni z dłuęnikiem prawem tym/ w którym

strona: 13

Vftawy Práwá Polkiego.

- 1: dłuęnik záfiadł do trzech lat: taki kupiec ieśliby potym chciał czy-
2: nić prawem o fwoy dłuę/ tedy gi dawnołciá tráci. A wżák że ku
3: pcy/ krámárze/ máią fię fámi miedzy fobá záchowác wedle praw á
4: obyczáiw fwych.
5: O Złodzyeiach. Káp: XXXVII.
6: Cazimirus magnus folio 16.
7: Ktoby kogo ofkárzył o złodzyeyftwo/ á był s nim w iednym
8: powiećie álbo Párochiey/ á ćierpiałby mu tego złodzyeyftwá rok:
9: tedy obwiniony może fię wypráwić godnymi świádki/ iż niewi-
10: nien tego vczynku/ á zwłázczá gdyby przy nim rzeczy krádzyo-
11: ney niezáfano.
12: Ktoby komu pokradł miód. idem folio 13.
13: Pozwał Ian Piotrá do prawá/ iż Piotr pńczoły álbo miód
14: pokradł w nocy/ y wniołł gi w fwoy dom/ ná co chciał dowieść:
15: Piotr powiedzwał/ iż przyniołł do domu miód ále fwoy wlány:

- 16: My w tákowey rzeczy fíkázuiem Piotrowi przyfiądz/ iefli ieft do-
17: brey fławy/ iż fwoy miód á nie cudzy przyniozł do domu.
18: Komu co vkrádną. Cazimirus magnus folio 20.
19: Komu koń álbo co inżzego vkrádną/ tedy ma wnet fáfíad we-
20: zwáf/ áby s nim złodzyeiá gonili/ A iefliby niechćieli/ tedy temu
21: íftcowi winni koń zápłáćić.
22: O tych co fię tułaią á przybieráią álbo przykradáią
23: Tácy ludzye co imienie opuściwfzy y tułaią fię/ łupieftwá czy-
24: niąc/ trácą fwe imienie. A ktorymbychmy odpuścili tákíe wyftęp-
25: ki/ tedy iednák niemáią być fławni miedzy dobremi.
26: Co kogo popali. Cazimirus folio 23.
27: Co ogniem popali ma być wżędzye poiman/ y w koścíeich/ A
28: ktoby był ofkárzon o ten vczynek/ tákí winien przed právem Pol-
29: fkim odpowiedáć.
30: O złodzyeiách y tych co ogniem palą. Iaggiello
31: in Priuilegio folio 52.
32: Złodzyey ten co ogniem pali/ łupieftwá/ gwałtownik białych
33: głow/ może być wżędzye poiman.
34: Gdy fłachćicá ofkárzą o złodzyeyftwo: Caz: ma: 24
35: Gdy fłáchćicá ofkárzą o złodzyeyftwo/ o ktorm nigdy zła fła-
36: wá niebyłá/ á nigdy niebył o to pozwan: tákowy ná pierwfzym
37: obwinieniu ma fię odwieść.

strona: 13v

Vftawy Prává Polskiego.

- 1: Kto cudzą rzecz weźmie. idem et eodem.
2: Idzi fię fkarzył ná Phálká iż gdy ná roli fpał tedy mu Pháلك
3: wžíłł miecz/ káletę y trzy grofze/ Pháلك fię przyznał iż mietz y káletę
4: wžíłł/ á trzech grofzy przáł: My w thákowey rzeczy áby cudzego
5: nikt nie ruřzał/ fíkázuiem Idzyemu dowod.
6: Gdy złodzyey z Korony vćieczy. idem folio 26.

- 7: Kthoryby Sláchćic iął fię kráść y infze złe vczynki czynić/ prze
8: ktoreby z korony ziáchal/ á potymby fzukał ľalki náfzey przes przyia
9: ćioły fwe: My áczkolwiekbychmy mu gniew z winą odpuścili/ te-
10: dy iednák winien temu przeciw ktoremu wyftąpił opráwić we-
11: dle fkazni ľadowey. A wľázquez iednák takie wyftępcz czyniem nie
12: ľlawnymi/ y owľzem nie máią być przyrownánemi ludzyom cno-
13: tliwym/ Tákże też o thych ktorzy przechowywáią złodzyeie álbo y
14: ľzpiegi w domiech fwych.
15: O tich co żyto biorą ná polu w nocy. Caz: ma: fo: 27
16: Gdyby kto komu brał żyto w polu w nocy/ takiego żytá ľluźno
17: ieft ľámemu y s przyiaćiołmi bronić y z tym s kiem może/ A ieľliby
18: ktemu co żyto bierze takie wzięto przy onym życie konie y co infze-
19: go/ tedy takie rzeczy giną wzięte: á ieľliby ktorego z tych gwałto-
20: wnikow zábito/ tedy ten co zábiye vchodzi karánia/ A then pan z
21: ktorego dzyedziny náchodzą gwałtownicy/ przepada nam trzy
22: grzywny/ ieľliby też ten gwałtownik kogo zábił biorąc ono żyto/
23: taki ma go zápláćić z winą opiľaná.
24: O złodzyeyftwo iáki dowod. idem fol: 30.
25: Marćin fię ľkárzył ná Mikołáiá iz gdy z targu iechał tedy Mi-
26: kołay wzięł mu gwałthem 16 grofzy/czego fię Mikołay prał y
27: chćiał fię odwieść ľześćią świádkow: My w takowey rzeczy ľká-
28: zuiem Mikołáiowi dwunaśćią świádkow á niemniey.
29: O dawności złodzyeyftwá. idem et eodem.
30: Gdy kto o rzecz krádzyoną nie czyni przes rok z tym od ktorego
31: fię mieni mieć krzywdę/ á zwłázczá mięľzkáiąc s nim w iedney pá-
32: rochiey/ taki thedy prze dawność nie
33: może/ A ieľliby mięľzkáli w infzych párochiách/ tedy taka rzecz ma
34: dawności trzy látá.
35: Kogo trzy rázy oskárżá o złodzyeyftwo. idem fo: 34
36: Vľtáwilifmy/ iz gdyby kto był trzy rázy w Sądzye ofkárżon o

- 37: złodzyeyftwo/ tákowy choćby wrocił ono co weźmie/ tedy iednák
38: ma być nieflawnym/ y owfzem nie ma być wzięt w żadne dofto-
39: ieńftwo/ A gdyby komu dano o złodzyeyftwo ná wywod świád-
40: ki/ á onemuby nie doftáło iednego świádká/ Tákowy iednák nie

strona: 14

Vftáwy Prává Polkiego.

- 1: ma być rozumian nie flawnym/ á wżákże winien szkodę zápłacić.
2: O wykrádzieniu Sadzawek.
3: Gdy kto ná czyiey dzyedzinie w ftáwie/ w rzece/ w Sadzaw-
4: ce/ w życie/ w sienie złodzyeyftwo vczyni á będye o to právem
5: zwycięzon/ tedy ten złodzyey winien szkodę opráwić y zwiná pá-
6: nu dzyedzicznemu.
7: Kogo ofláwiá złodzyeiem. Cazim: tertius fo: 89.
8: Kogo regeftruiá álbo mu dádzą winę raz álbo dwa álbo trzy
9: o złodzyeyftwo/ tákowy fię odwieść ma tym obyczáiem iákoby zło
10: dzyeyftwá dowodzić miał/ á ktoby był czwarty raz ofkárzon/ tá-
11: ki iuż ma być ná gárdle karan/ A gdy kogo o złodzyeyftwo pozo-
12: wá/ tákowy ku odwodowi niema ftánąc w wielkiem poczcie tyl
13: ko świádkki/ á kthoby przyfzedł do łádu w więtfzym poczcie niż s
14: świádkki/ tákowe fkázuiem bezeczci/ á ktoby był pozwan o złodziey
15: ftwo á nie ftálby ná roku pierwżem/ wtorem/ trzeciém y czwar-
16: tem/ tákowemu ma być imienie wzięto/ w ktore Sthároftowie
17: máią fię w więzác á ná nas ie trzymác.
18: O podeyżrzeniu fláchćicá. Alexander folio 115.
19: Zaden dobry nie ma być poiman áliżby był práem zwycięzon
20: ále kto ieft trzy kroć popiřan w regeftr złodzyeyfki/ ten nie ieft do
21: bry/ á ták ma być poiman.
22: O łázekách łoterskich. Sigifm: fo: 27.
23: Stároftowie máią tego doyzzreć žeby łázeki łotroftwo w ftá-
24: roftwách ich nie było/ ktore łázeki fláchći ftároftam podawác ma.

- 25: O rzeczy nálezyonych. Cazim: mag: fo: 30.
- 26: Marćin fkárzył ná Mikołáiá iz gdy orał Marćin tedy káletę s
- 27: fześcią grofzy zgubił/ kthorą mienił ná Mikołáiá žeby ią nálazł á
- 28: wroćić iey nięchćiał/ Mikołay przal iz áni kálety áni pieniędzy ná
- 29: lazł: My w tákowej rzeczy fkázuiem odwod Mikołaiowi iz kále-
- 30: ty áni pieniędzy nálazł.
- 31: O Zebrakoch. Ioannes Albertus fol: 104.
- 32: Zebracy máią mieć lifty od pánow dziedzicznych ábo od fwych
- 33: plebanow z kąd fą/ á ktorzyby ich nie mieli/ tácy máią być poimá-
- 34: ni á do náfzych zamkow dawáni.
- 35: O Zydzyech. Kápít: XXXVIII.
- 36: Co pieniędzy pożyczaią. Iaggiello fol: 45.
- 37: Zyd krześciánowi pożyczyc pieniędzy nie ma ná żaden zapis
- 38: pod ftráceniem pieniędzy.

strona: 14v

Vřtáwy Prává Pořkiego.

- 1: Lichwá žydom iáka być ma. Cazim: 14.
- 2: Lichwá žydom táka ma być dawána/ od grzywny grořz ieden.
- 3: O žydyech. Sigífmundus Piotrcouie 1538.
- 4: Zydzi celniki być nie máią. Item/ Wřzelákie zařtáwy kto-
- 5: re do nich przyniořzą álbo im zařtáwią/ máią w křięgi fwe wpifo-
- 6: wác. Item/ Gdyby v žyďa zařtano rzecz krádzioną/ á onby
- 7: iřtcá nie řtáwił od ktorego onę ma rzecz/ táki žyd ma być karan iá
- 8: ko žłodzyey. Coř my dopuřćili zakřádu řummy wielkiey žydom/
- 9: tedy tákowy zákřad nie ma řię řćiągác áni ma być dan ná iedną per
- 10: řonę/ áliř gdyby řię miářto zburzyło ná žydy. Item/ Zydzi ku
- 11: piectwá řadnego czynić nie máią ná wříách iáko y krzeřćiáni pod
- 12: řtráceniem kupiey.
- 13: O řwiádectwie přećiw žydom. Boleřlaus Dux 153
- 14: Vřtáwilifmy iz o pieniędzy y o inřzą rzecz rucháiącą y nieru-

- 15: cháiącą/ ták też o wízeláki wyftępek krześciánin nie doświadczy
- 16: ná żydá iedno drugiem żydem á krześciáninem/ á nie ma być iná-
- 17: kfze fwiádectwo dopufztzono. Ite^m/ Gdy krześciánin żydá pozo
- 18: wie o iáką zaftáwę/ á żyd fię záprzy oney zaftáwy/ tedy żyd przyfią
- 19: gízy wedle záważności/ zbędzye krześciániná. Item/ Gdyby
- 20: krześciánin powiedział iżem żydowi w tey summie to záftáwił/
- 21: á żydby powiedział iż więcej: W thákowey rzeczy żyd ma przy-
- 22: fiądz w iákiey summie záftáwiono/ A gdy przyfięże/ thedy mu to
- 23: ma dáć krześciánin. Item/ Kiedyby żyd krześciáninowi czego
- 24: pożyczyl á krześciáninby fię ktemu nieznał/ tedy krześciánin przy
- 25: fiągízy żydá zbędzye. Item/ Zyd może zaftáwę wízeláką przy
- 26: iąc okrom rzeczy kościelnych á fzat krwáwych. Item/ Gdy
- 27: kto v żydá rzecz fwoię záftanie vkrádyoną/ thedy żyd ma przy-
- 28: fiądz iż nie wiedzyał żeby tá rzecz byłá krádyona/ á gdy przyfięże/
- 29: thedy mu ma dáć krześciánin pieniądze á wroćić co zá onę rzecz
- 30: dał. Item/ Gdy kto co żydowi záftáwi/ á iż oná rzecz z innemi
- 31: rzeczámí v żydá zgore álbo iáko przypádle zginie/ tedy żyd przyfią
- 32: gízy iż ták ieft/ wízytkiego zbędzye.
- 33: Zydow o wízeláki ich wyftępek żaden vrząd fądzić nie może/
- 34: iedno my álbo Woiewodá náfz álbo iego Sędzya/ A iefliby ktory
- 35: żyd ták wyftąpił iżby gárdło záfłużył/ thedy o táką rzecz my fámi
- 36: fądzić mamy.
- 37: O Ránach żydowskich. Boleflaus folio 165.
- 38: Gdy kto żydá ráni/ táki ma nam winę dáć wedle woley náfzey/
- 39: A żydowi ránnemu ma dáć co dał od leczenia y co ftrawił.
- 40: O zábićiu żydá. idem et eodem.

strona: K

Vftáwy Práwá Polkiego.

- 1: Kiedyby kto żydá zábił á był o to práwem zwyćięzon/ thákiego
- 2: rzeczy rucháiące y nie rucháiące w mocy náfzey.

- 3: O vderzeniu żydá. idem et eodem.
- 4: Ktoby żydá vderzył iżby nie do krwie/ táki winien Woiewo-
- 5: dzye winę/ á żydowi zá vderzenie opráwować.
- 6: O cle od żydá. idem et eodem.
- 7: Zydom wolno ieździć wńzędzye w náfzym kroleftwie/ kthorzy
- 8: nie máią być żadną krzywdą vdęczeni/ iedno od kupiey máią dác
- 9: cło tákie iáko Miefzczanie dawáią z onego Miáftá gdzye żyd
- 10: mięfzka.
- 11: Dokończenie.

Státutá

strona: Kv

- 1: STátutá Seymu Wárlze
- 2: wskiego: Roku Páńskiego: 1557.
- 3: ZYgmunt Auguít z
- 4: łaski Bożey Krol Polski/ wielki
- 5: Kfyądz Litewłki/ Rułki/ Prufki/
- 6: Mázowiecki/ Zmodzki. etc.
- 7: Pan y Dzyedzic.
- 8: OZnáyemuiemy wńzem w obec/ y káždemu z o-
- 9: łobná komu to wiedzyeć należy/ iż ná Seymie niniey-
- 10: łzym Wárlzewłkim ku **opátrzenin** [!] potrzeb Koron-
- 11: nych/ zá łpolnym zwoleniem wńzech Stanow/ niżey opifáne v-
- 12: łtáwy vchwalilifmy y poštánowili.
- 13: Naprzod zábiegáiąc temu áby ludzye nie potrzebnie wyciągáni
- 14: zá dworem náfzem nie byli/ Vítáwiamy/ iż Infygtator náfz nie
- 15: ma nikogo pozwác ad infntiam fuam/ áni ofoby náfzey/ áni zá
- 16: delacią ftrony/ tylko o rzeczy włáfnie náležące ofobie zwierzchno
- 17: ści pożytkom y imionam náfzym. A ktoby fię wáżył o infze rzeczy
- 18: niź o ty kthore włáfnie łądom náfzym należą zá dworem álbo ná
- 19: Syem wyzywác/ táki ma być támże we łtu grzywien winy łtro-

- 20: nie przekazan.
- 21: Ktoby pozwał Commifarze álbo fąd álbo vrząd o iáki poftę-
- 22: pek/ á tákowy byłby przekazan w tym iż ie nieślufznie pociągnał/
23: będye winien káždemu z ofobná támże dwoię czteryńaście grzy-
- 24: wien zá winę dác/ tákże y ftronie będyeli też przy tym pozwána.
- 25: Podniefienie wywołánia ktore bywa dawano zá złem prze-
- 26: wodem práwá gdyby miáło być prorogowáno/ winien będye ten
- 27: komu ie dádzą przyzwác ftronę do Grodu kiedy ma tákowe pod-
- 28: niefienie obwołác/ a tám ma okázác iż żadnego poftętku práwe-
- 29: go nie omięzkał czynić o zły przewod práwá. A gdzyeby tego nie
- 30: okazał/ tedy tákowe podniefienie mieyfca nie ma mieć.
- 31: Kiedy fię przytráfi iż kthory Sędyza álbo vrzędnik Ziemfki y
- 32: Grodzki ma actią fwoię v Sądu álbo vrzędu fwego z ktorákol-

strona: K2

Státutá Seymu Wárzewfkiego.

- 1: wiek ofobą/ wolno mu to ma być záfádzić ku iey rozfádku ofobą
- 2: fláchecką w oney ziemi ośiádłą bez Surrogáciey Krolewfkiey/
3: ktora nie powinna będye przyfiádz/ wízákoż gdzye z Podkomo-
- 4: rzem ma kto o gránice czynić/ tedy Podkomorzy ma wziác v nas
- 5: Surrogácią/ á gdzyeby niechciał/ tedy temu ktory ma s niem a-
- 6: ctią wolno będye v nas iey prośić/ á Cancellárya náfzá będye ią
- 7: winná dác.
- 8: Przyfięgi kthore fkázuią v fądu náfzego ták ná Seymie iáko y
- 9: krom Seymu máią być odfyłáne do powiátow/ chyba iż kto tám
- 10: że będye chciał przyfiádz.
- 11: Aby tym přédfza odpráwá fpráwiedliwości fzlá/ zaden Sąd
- 12: áni vrząd nie ma dopuścić áppellácyey áni rużenia ab accelfo-
- 13: rio/ chyba iżby tákowe było ktoreby nioflo żyfk álbo ftrátę.
- 14: Scrutinium o zabicie zá obzáłowánem ftrony/ Woiewodá

- 15: káždy w Woiewodztwie swoim czynić ma ná wiecách s Sądem
16: oney ziemie/ A gdzyeby wiecá nie dołzły/ tedy Stároftá s temże
17: ładem ziemskim ná rocech/ wżákże może y Woiewodá ośiádłe-
18: go Sláchćicá á przyięgłego/ y Stároftá Podftárośćiego ná fwe
19: mieyfce záfádzic/ á gdzye Scrutinium okaże iż kto zábił/ thedy o
20: więzę przes iego Krolewfká M. ma być pozwan.
21: Gdzyeby kto zá Sláchćicá fię miał nie będąc iem á był zábit/ tá
22: kowego głowá gdy fię to Scrutinium okaże płácona być niema/
23: co fię rozumieć ma gdzyeby o głowę iego iáko o fláchecká powoła-
24: nie było vczynione. A ktoby o tákowá głowę fołdrował/ tákowy
25: ma zápłacić winę fto y dwádzycelciá grzywien/ y rok á fześć nie-
26: dzyel w więzy ná dnie śiedzyeć/ tákże y o ránách rozumieć fię ma.
27: Ktoby fię tego ważył żeby kogo z rufznice ránił ábo zábił/ táko-
28: wy ma być łowitá winá karan/ á wżákoż o zábićie ma być fcruti-
29: nium. A zaden ważyć fię tego nie ma áby z nábitá w mieście cho-
30: dzić miał pod winá czternaście grzywien/ A ktoby mimo tę v-
31: chwałę chodził s nią w mieście/ vrząd Stárośći ma iá wżiáć y z
32: winá/ á ktoby iey dáć nie chciał/ thedy dwoię czternaście grzy-
33: wien przepada/ o kthorá Stároftá w vrzędzye fwym **czynićma [!]** .
34: Gdzieby Sláchćic nie ofiádły álbo mieyfckiego álbo chłopfkiego
35: ftanu s nią chodził/ ták długo ma być w więzy przes Stároftę álbo
36: vrząd iego trzyman áliż tę winę położy.

strona: K2v

Státutá Seymu Wárfzewfkiego.

- 1: Aby fkárby kołćielne w cále były záchowáne: vftáwiamy iż kfie
2: za Bifkupi w mieśćiech y w imionach náłzych Krolewfkich s ftá-
3: roftámi álbo z dzyerzáwámi náłzemi/ A w flácheckich s podawcá
4: mi máią Inwentarze srebro y fkárbow kośćielnych czynić.
5: Aby konie z Korony wywodzone nie **by/ ły [!]** Stároftowie pilnie

- 6: ftrzedz máią/ á ktoby ie wygnąć chciał/ tákiemu ie fтарыóftowie álbo
7: celnicy brác máią/ á ktoryby śmiał konie przepuścić wiadomie/ ie
8: fli Stároftá álbo Celnik/ ma przepaść dwieście **grzy wien** [!] . A ie-
9: fliby fię tego celny pífarz ważył/ tedy ma fiedzyć dwánáście nie-
10: dzyel w wieży. A żydowie áby iemi przekupować nie śmieli/ á kto
11: ryby ważył fię tego/ tedy przes Stárofty ma być iman/ á konie má
12: ią mu być wzięte/ á íam ma być obiefzon bez folgi.
13: Konie ktore z Węgier y zkąd inąd ná iármárki pędzą/ áby nie
14: były przedawány w drodze iedno ná iármárcech/ á Stárofto-
15: wie nie máią przekázác áni hámować wolnego kupowania flá
16: chćie żadnym obycáiem pod winą ftá grzywien/ o kthorą przed
17: Krolá iego M. albo do Grodu máią być pozwáni/ á tám perem-
18: ptorie ná pierwłzy pozew máią fię fądownie rozeprzeć y támże zá
19: winę dofyć czynić/ á tey winy połowicá Krolowi iego M. á po-
20: łowicá ftronie ma przyść.
21: Za prośbą ziemie Sirádzkiey Połłow/ y zá vćiążeniem Slá-
22: chty oney ziemie prze dálekość Grodu/ vftáwiamy/ iż Grod w
23: Piotrkowie ma być/ w ktorym wżytki fprawy być ważne máią
24: iáko y w Sirádku/ wízakoż ieden Stárofthá obádwá Grody
25: dzyerżec ma.
26: Sądy Szadkowfkie prze wielkość powiáthu máią być dwie
27: niedzyeli dzyerżane.
28: Wártá od Sirádká wolna być ma od młynow y od iázow
29: Záchowywáiąc ftárodawny porządek/ vftáwiamy áby Slá
30: chtá Podolńka winná była przed Stároftą Kámienieckiem pod
31: dáne fwe ftáwić gdy będą o złodzyeyftwá Wołofkie winiony. A-
32: le o ty rzeczy ktore w ziemi fię dzyeia káždy pan z poddánego fwe-
33: go wedle práwá póspolitego fpráwiedliwość íam czynić ma.
34: Woiewodzftwo Ráwńkie ácz Proces nowy przyiało/ wízá-
35: koż zá zwolnieniem á prośbámi Połłow z niego ma być wiecznie

strona: K3

Státutá Seymu
Wárfzewfkiego.

- 1: wolne od pámiętnego/ ále ma w mocy zołtác ftáry zwyczaj plá-
- 2: cenia v Sądu.
- 3: Dla záftánowienia krzywd ktore fię dzieią między poddánemi
- 4: náfzemi koronnemi y kłięftwá wielkiego Litewfkiego/ będyem
- 5: dáwác Commiffarze dwu z korony á dwu z Kłięftwá/ kiedy fię
- 6: kto o krzywdę z ktoregożkolwiek páńftwá vćiecie/ przed ktorými
- 7: Commiffarzmi zá Innotefcentią ich á mándatem náfzym będzie
- 8: winien káždy obżáłowány ftánąc/ á bez wśzelákich odwłok z ftro
- 9: ną záłuiącą rozeprecé fię.
- 10: Cygáni álbo ludzie niepotrzebni będą przes nas z źiemie wy-
- 11: wołáni/ y ná potym nie máią być do niey przyimowáni.
- 12: Iż do tego czáfu záhámowác fię to nie może/ áby ná wolnych
- 13: rzekách iázy nie były/ ponawiáiąc ftáre Státutá vftáwiamy/ áby
- 14: káždy ktory iaz ná fwym imieniu ma zrzucił gi do Swiątek przy
- 15: ízłych/ wyiáwłzy iaz ná Sanie v Przemyślá dla foli náfzey. A kto
- 16: by tego nieuczynił nád ftáre winy ftátutom opiśáne/ ktore w mo
- 17: cy zołtáwuujemy/ ftém grzywien winy karan być ma/ á przedfię iaz
- 18: zrzucić będye winien pod tákąż winą/ quoties toties. A káždy o
- 19: taką winę do Grodu może pozwác/ y tám peremptorie winy dáć/
- 20: gdyż iálny dowod o to być może bo iaz łácno oględác.
- 21: Lifzek młodych áby nie zbierano/ á v kogo ią naydą áby dzye-
- 22: fięć grzywien przepadł á lifzki rośpuścić.
- 23: Ktore to vchwały y Státuty chcemy y rofkázuiemy/ áby od
- 24: wśzech w obec poddáných náfzych iáko komu należą chowány y
- 25: wypełniány były.
- 26: Iż też gwałthownemu nieprzyiácielowi podatkowá obroná
- 27: którąfmy ná ten rok vchwalili odpor dáć fię nie może. Zá namo-

- 28: wą rad náleznych y prosbą połów ziemskich/ vchwalilibyśmy wojnę
29: albo rufzenie poсполite/ ku ktoremu gdybyśmy się o gwałtownym
30: nieprzyjacielu ośłyżeli/ łami osobą nálezą przyedziemy. Ale iesliby
31: się ná rozne mieyfcá gwałtowny nieprzyjaciel oborzył tákżeby nie
32: ná iednem mieyfcu odporu potrzebá/ ktoryby się dác nie mógł gdy
33: by się wżyzcy około osoby nálezey bawili. Zá pozwoleniem thedy
34: połów ziemskich od rycerstwá ná ten rok tylko będzie ná woli ná
35: łzey opátrzyć/ iákoby się kázda potrzebá státecznie odpráwiłá. A
36: tám gdzie nagleyża potrzebá będzie/ łami osobą nálezą się obroci-

strona: K3v

Státutá Seymu
Wárszewskiego.

- 1: my s poczem ludzi iáki będziemy rozumieć być potrzebny A inne
2: Woiewodztwá drugiey potrzebie przyległe/ támże z Hetmánem
3: gdzie będzie trzebá obrocić się máią. Ktore pozwolenie Połów
4: Zyemskich ná rozdzyał ten Woienny ná ten rok tylko vczynione/
5: Stánu Rycerskiemu vblizenia żadnego niefc nie ma. Ani tę Se-
6: quełę czynić żeby miał być rozdwaian ná potym/ ále ma być zácho-
7: wan wolno ná potomne czáfy/ wedle praw y wolności swych.
8: Dan w Wárszewie ná Wálnym Seymie Koronnym/ w piątek
9: piętnátego dnia Stycznia. Látá Páńskiego: M. D. LVVI.
10: Krolestwá nálezego: XXVII.
11: Zá włálnym rofkazánim
12: Krolá Iego Miłości.